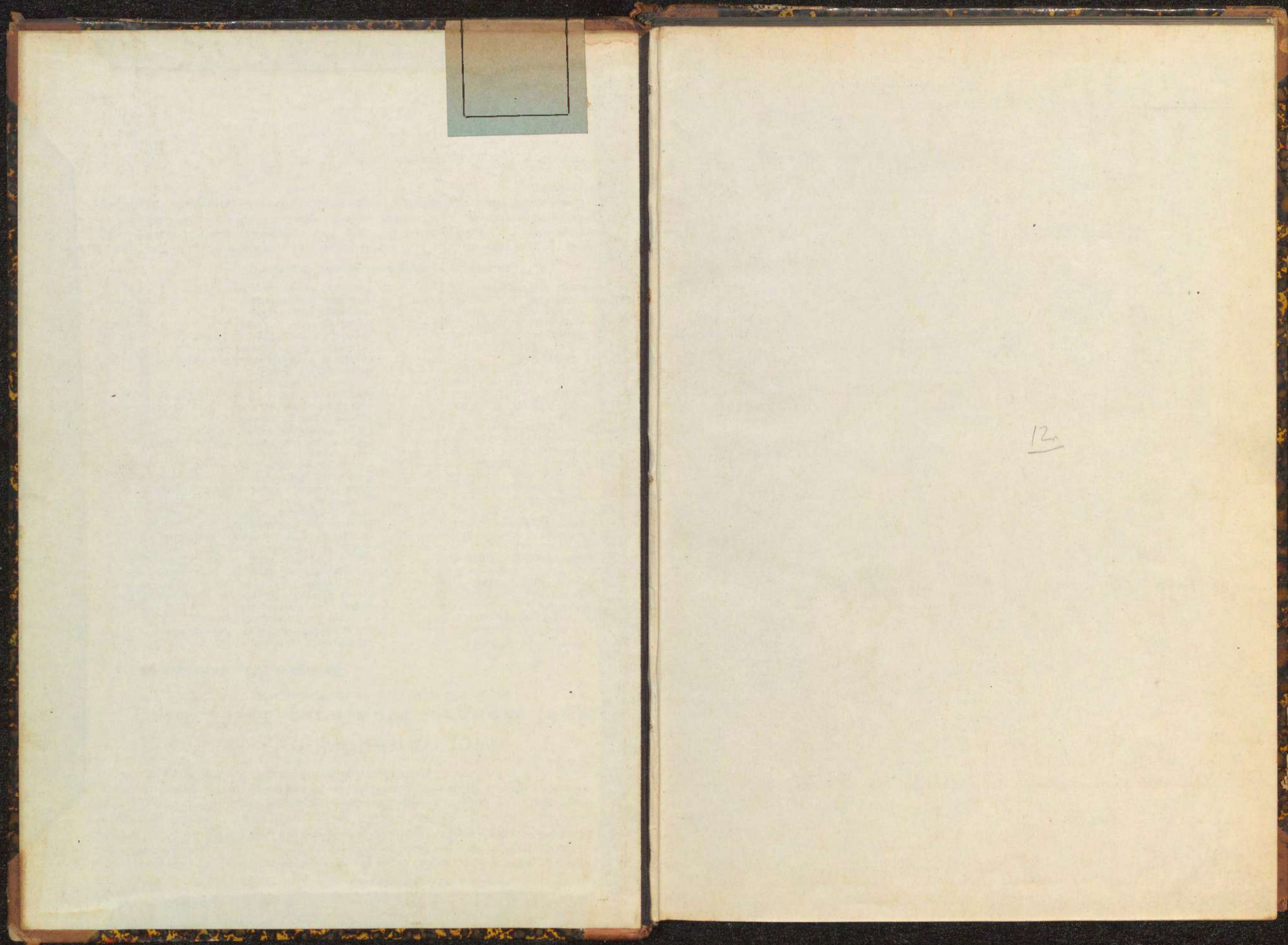

KÉPVISELŐHÁZI

B. 8.

KÖNYVTÁR.

12

20

A domaniális kölcsön
és a
közös államadósság megosztása

Írta

Kvassay István

a konzuli főtörvényszék elnöke

Ára 2 korona

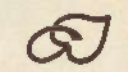
28
941. 2. péld.

A domaniális kölcsön
és a
közös államadósság megosztása

Egy elzúllott kiegészítő klauzula

Az Országgyűlési Könyvtár
állományából törölve

KVASSAY ISTVÁN
a konzuli főtörvényszék elnöke

2003 M

A ki az 1867-iki XV. törvénycikket figyelemmel olvasta, annak föl kellett tünni, hogy abban csakis azon összegek vannak föltüntetve, melyeknek fizetését Magyarország vállalta el, hogy mely összegnek mily hányadát teszi ez ki, arról pedig egy szóval sem történik említés.

Miután azonban ezen törvényben egyebek között valami államjóságkölcsonról is van szó, a melynek egyrészt még csak az álladéka sincs megnevezve, másrészt pedig ezen mennyiségileg ki nem tüntetett összegnek kamatai állítólag a Magyarország által elvállalt főösszegekben befoglaltatnak és befejezett tervszerű törlesztés vagy a tőke korábbi visszafizetése folytán a főösszegeből levonandók: úgy nyilvánvaló, hogy ez a törvénycikk valamely köztudomásu, hiteles és megdönthetetlen kimutatásra támaszkodik, a melynek alapján nemcsak a kérdéses kamat- és tőke-állomány, hanem egyszersmind annak fölosztási módja is minden kétséget kizáró módon bármely időpontban megállapítható.

Ez tényleg ugyis van.

A két kormány 1867-ben egy szakközegéből álló vegyes bizottságot küldött ki, melynek föladata volt első-sorban Ausztria adósság-tőkéjének 1867 december 31-iki állományát, másodsorban ezen adósságnak 1868-ra szóló kamatterhét megállapítani.

Ez a bizottság föladatának 1867 november 14-ikén megfelelet és kutatásainak eredménye „Az ausztriai állam-adósság állása 1867-nek végével és szükséglete 1868-ban“ címen haladéktalanul ki lett nyomtatva, a parlament tagjai között kiosztva és közhirré téve.

Ennek az időközben elzúllott munkának egy példányát sikerült, sok keresés után, a magyar Nemzeti Múzeumban fölfedeznem, melyet is rendkívüli fontosságának okából a függelékben egész terjedelmében közlök. Habár ezen adatok minden kommentár nélkül is mindent megmondanak, a mi a közös adósság végleges rendezéséhez elkerülhetetlenül szükséges, mégis célszerűnek véltem az egyik bizottsági tagnak — Weninger Vincének — idevágó ismertetését (W. V. Politikai számtan, 201. l.) egész terjedelmében szó szerint idézni, a mennyiben ez a közlemény az illető bizottság modus procedendi-jét, a mely a jövőre is kell, hogy irányadó maradjon, teljes szabatossággal megállapítja.

Ime a közlemény:

„147. Az 1867-diki kiegyezkedés folyán Magyarország magára vállalta a terhek egy részét, a melyek az addig osztrák államadósságból a birodalom minden lakójára neheztedek. Az osztrák államadósság két részből állott, u. m. az állósított és a lebegő adósságból, mely utóbbi ismét két részre osztható, az egyik, a mely kamatoz, a másik nem kamatoz, t. i. a forgalomban lévő állampapírpénz.

1867-ben midőn a két küldöttség Bécsben alkudozott, a magyar küldöttség magára vállalta, országgyűlésének ajánlani, hogy ez, politikai okoknál fogva, az évi terhekből valamit magarávallaljon. Hogy mekkora legyen ezen összeg, arra nézve a számítás akképp folyt, hogy a kimutatott évi szükségletből 25 millió levonatott mint oly évi járulék, a melyet az örökös tartományok országos terheik után ugyis külön viselni tartoznak. A Magyarország részéről való hozzájárulás számának megállapítása szükségessé tette annak kimutatását, hogy 1867-ben mekkora volt az osztrák államadósság és annak évi járuléka. A két kormány által e célra kiküldött bizottság az államadósság ellenőrző bizottság könyvéből és az osztrák pénzügyminisztérium szakszámvevőségének könyveiből meritett és igazolt adatokat egy füzetben „Az ausztriai államadósság állása 1867-nek végével és szükséglete 1868-ban“ tette közhirré. Ezen kimutatás főösszegei a következők:

I. Kamatszükséglet:

Cim	Brutto o. é. frt	7% jövédelmi adó frt	Netto kamatszük- séglet frt
1. Állósított régebbi államadósság kamatai	81.380	2.108	29.227
2. Állósított újabb államadósság kamatai	122.413.900	6.527.398	115.916.502
3. Lebegő államadósság kamatai	5.332.448	—	5.332.448
4. Megszüntetett jövédékekérti kárpótlási járadék	608.155	—	608.155
5. Különféle kárpótlási járadékok	45.628	—	45.628
6. Fizetmények idegen kormányoknak	87.500	—	87.500
Összeg f.	128.543.961	f. 6.529.501	f. 122.014.460

II. Törlesztési szükséglet:

Cim	Szükséglet frt	Nyerem. illeték frt	Netto szükséglet frt
1. Államsorsjegy-kölcsönök nyereseménnei	7.254.420	278.026	6.976.394
2. Különféle kölcsönök után	8.103.414	—	8.103.414
3. 1864. évi adókölsön után	5.000.000	—	5.000.000
4. Földhitelintézeti kölcsön visszafizetése	321.082	—	321.082
5. Magánvasutak beváltásától	117.495	—	117.495
6. A lebegő adósság után	700.000	—	700.000
7. A földtehermentesítési alapoknak	1.598.424	—	1.598.424
8. Hűbérátvétel díjak, kártalanítási tőkék	502.555	—	502.555
Összeg f.	23.597.390	f. 278.026	f. 23.319.364

Ezen I. és II. alatti kimutatásban foglalt összegek egy része ezüstben fizetendő volt és pedig:

I. A kamatokból frt 49.282.760 ezüstben.

II. Törlesztési részletből „ 5.259.792 —

Ezen adatok folytán a következő számítás ered:

1. Ha az összes kamatszükségletből,
mely frt 122,014.460
levonatik praecipuum címén, mely frt 25,000.000
marad frt 97,014.460
ennek 30%-ka frt 29,104.338

azonban a 122,014.460 forint kamatszükségletnél már levonásba hozatott azon kamatapadás, mely előáll azál-

tal, hogy még 1868 folytán tőkevisszafizetések történnek, a melyek a kamatleszállítást okozzák. A hivatalos kimutatás szerint frt 296.049,26 ily kamatapadás mutatkozik 1868 folytán, a mely nem volt Magyarország javára beszámítható, miután a törlesztéshez nem járul. — A frt 296.049,26 nem volt egészen a 122.014.460 frthoz számítható, mert a frt 296.049,26 összegben oly tételek is foglalvák, a melyeknél a 7°/_o jövedelmi adó lerovása jövendett. Ilyen tételek voltak:

(13. lapon) a gloggnitzi pálya után visszafizetett tőkénél kamatapadás . . .	frt	1.522.50
(¹⁴ / ₁₅ . lapon) az 1864. adókölcsonnél . . .	"	165.000.—
(¹⁴ / ₁₅ . lapon) az 1860. sorsjegykölcsonnél . . .	"	45.000.—
	frt	211.522.50

mely tartozásokra ha visszafizetések 1868-ban nem történnek, még sem fizetett volna az államadóssági pénztár frt 211.522,50-et, mert 7°/_o jövedelmi adót, a mi 14.806 frt 57 kr., a hitelezőktől úgy mint eddig, levonatottnak volna. E szerint valóságban csak

frt 296.049,26
14.806,58

frt 281.242,68 azon megtakarítás,

mely az 1868-diki tőkevisszafizetések folytán ered, és így

frt 122.014.460
+ " 281.242,68
frt 122.295.702,68

azon kamatszükséglet, mely 1867-nek végével, tekintet nélkül az 1868-ban történendő visszafizetésekre, mutatkozik.

A 122.295.702,68 kamatszükségletből levonva
25.000.000,— praecipuumot,
forint 97.295.702,68 marad, melynek 30°/_o-a forint

29.188.710,60— és e helyett kerekszámban 29.188.000 forint lett fölvéve mint Magyarország által fizetendő államadóssági járuléknak. — Ezen járuléknak egy része nemes érben fizetendő, kérdés, hogy mint puhatoltatott ki a törvényben foglalt 11.776.000 szám?

Főntebb mondatott, hogy a hivatalos kimutatás szerint az 1868-iki évre forint 49.282.760 ezüstsükséglet a kamatfizetésre kívántatott. Azonban itt is már levonásba hozatott azon összeg, mely törlesztések után kiesik. Ezen tételek:

Az osztrák földhitelintézetnek visszafizetett rész után ezüst	frt	4.354.99	kamatapadás
az 1865. francia ezüstkölcsontól „	„	49.640.—	
az 1852-ki kölcsonnél . . .	„	4.593.75	
	frt	58.588.74	

ezt hozzáadva a 49.282.760-hoz, származik 49.341.349 frt

ezüsteni kamatszükséglet, ha számításba nem hozatik a törlesztések által származott kamatapadás.

Már most az mondatott: ha forint 122.295.702 összes kamatszükségletben 49.341.349 ezüstsükséglet foglaltatik, kérdés, mennyi ezüst számítandó a Magyarország által fizetendő összes kamatszükségletre? Ezen arányból

$$122.295.702 : 49.341.349 = 29.188.000 : x$$

$$x = 11.776.000 \text{ frt ezüstpénz.}''$$

Eddig Weninger Vince. Menjünk a megjelölt uton tovább.

Az államjóságkölcson a hiteles kimutatás szerint 1867-ben 59.695.875 forint, az utólagos korrektúra folytán fölosztásra került kamat pedig 3.283.273 forint.

Mennyi esik Magyarországra?

$$122.295.702 : 29.188.000 = 3.283.273 : x$$

$$x = 783.610 \text{ forint } 30 \text{ krajcár.}$$

Mily összeget kellett volna Magyarországnak

fizetni, ha törvényadta jogával akart volna élni 1868 január 1-én, hogy reáeső tőkerészt visszafizethesse?

Miután ez a kölcsön 5·5%-os, a képlet így áll:

$$5 \cdot 5 : 100 = 783.610 \cdot 30 : x \\ x = 14.247.460 \text{ forint.}$$

Ha már most 783.610 forint 30 krajcár kamatnak 14.247.460 forint tőke, 3.283.273 forint kamatnak pedig 59.695.875 forint tőke felel meg, úgy nyilvánvaló, hogy $3.283.273 : 783.610 \cdot 3 = 59.695.875 : 14.247.460$ -hoz egy föntebbi képletben pedig azt látjuk, hogy másrészt $122.295.702 : 29.188.000 = 3.283.273 : 783.610 \cdot 3$, ebből mathematicae következik, hogy $59.695.875 : 14.247.460 = 122.295.702 : 29.188.000$ -hoz, vagyis, hogy az államjóság-kölcsön tőkéje ugyanolyan arányban oszlik meg, mint az egész kamatteher, még pedig az 1867-ik december 31-iki alapon.

Hogy tehát egy konkrét esetben az 1867-iki XV. törvénycikk intézkedései értelmében egy számszerűleg a törvényben magában meg nem állapított adósságösszegnek Magyarországra eső kamatait és tőkeösszegét kiszámíthatjuk, egy hiteles kimutatást kell kezünkhöz venni, a melyben Ausztriának összes 1867-iki adósságtőkéje és kamatterhe ki van mutatva, és azon arány szerint, a melyben az egész kamatteher viszonylik a Magyarország által elvállalt összeghez, lehet is, *kell is megállapítanunk* a kamatot is meg a tőkét is.

Ha arról van szó, mennyit tartozik Magyarország fizetni papirban és mennyit ezüstben, akkor a 122.295.702 aránya a 29.188.000-hez az irányadó: ha azt keressük, mennyi kamat esik Magyarországra az államjóság-kölcsönnél, akkor ez az arány elkerülhetetlen a megállapításnál; de ugyanez az arány érvényesül a konkrét adósságösszeg tőkéjének megállapításánál is, akár közvetlenül alkalmazzuk azt, akár a konkrét kamatláb közvetítését vegyük igénybe.

Az idézett törvénycikk 6. §. „közpénzbeli tőkeviszafizetéséről” szól és úgy intézkedik, hogy „a törlesztett adósságösszeg” kamatainak megfelelő összeg ez eset-

ben a törlesztő pénzügyi igazgatás hozzájárulási tartozásából levonatik.

Itt ismét „tőkeről” és ilyenek „megfelelő kamatokról” van szó a nélkül, hogy akármilyen viszony vagy arány, illetve kamatláb lenne megállapítva, hát ugyan micsoda akadálya van annak, hogy mint minden más esetben, itt is ahhoz a kimutatáshoz forduljunk, *a mely a kérdéses törvénycikknek egészen kétségtelenül nélkülözhetetlen kiegészítő részét képezi?*

Ha ennek a kérdésnek megfejtésénél az általános kulcs nem volna alkalmazható, úgy ezt a tilalmat expressis verbis a törvényben kellett volna kifejezésre juttatni, illetve a szóban forgó kulcsot kifejezetten konkrét esetekre szorítani. Vagy pedig a 6. §. számára valamely egyéb félremagyarázhatatlan megfejtési módot — például kamatlábat — kikötni.

Mindebből semmi sem történt. De nem is volt reá szükség, mert a kamatfelosztásnál követett eljárás az általános jogi elvekkel egyetemben egészen tisztán előírja az utat és módot, a melyet a tőkekérdés megoldásánál követni kell.

Az idézett hiteles kimutatás szerint Ausztriának adóssága osztrák értékre átszámítva 3020.751.481 forintot tett ki, ezzel szemben áll 122.295.702 forint netto kamatteher.

A képlet tehát:

$$122.295.702 : 29.188.000 = 3020.751.481 : x \\ x = 720.954.970 \text{ forint.}$$

Ennyit tett ki Magyarország részére az 1867-iki adósság tőkében.

Ma azonban a következő tények veendőek tekintetbe.

a) A szabadalmazott osztrák nemzeti bankot csekélyképpen illető 80 milliónyi államadósság az 1878. XXVI., 1887. XXVII. törvénycikk és 1899-iki XXXVII. törvénycikk folytán külön elintézését nyert.

b) A 312 milliónyi lebegő adósság (állampénzjegyek) az 1892-dik évi XVIII. törvénycikk által külön elintézését nyert.

c) Az 59.695.875 forintnyi államjóságkölcsön Ma-

gyarországra eső része a „részleteknél“ található táblázat tanúsága szerint már az 1901. év második felében teljesen törlesztve lett.

d) A XV. törvénycikk különös intézkedése értelmében a magyarországi biztosítékok és letétek a magyar pénzügyi kormányzat által voltak visszafizetendők. Ezek Budán, Zágrábban és Nagy-Szebenben összesen 624.280 forintot tettek ki, melyekért 29.511 forint 78 krajcár kamat járt.

e) A hiteles kimutatásban 736.283 forintnyi járadék szerepel a kamatteherben, melynek tőkéje nincs kimutatva. Ezen összegek Magyarországra eső részét tehát a kamatokból le kell vonni.

Ha már most az eredeti 3020,751.481 forintnyi tőkéből a három első tételt (a—c) összesen 451,695.875 forintban levonjuk, marad a fősztásra 2569,055.606 forint.

A képlet:

$$122,295.702 : 29,188.000 = 2596,055.606 : x$$

$$x = 613,068.024 \text{ forint.}$$

Ebből azonban lemegy a biztosítékok és letétek magyarországi része, vagyis 624.280 forint és így marad fizetendő 612,443.744 forint.

Ehhez járul még a járadék Magyarországra eső részének és az egy milliónyi átalánynak tőkésítése.

$$122,295.702 : 29,188.000 = 736.283 : x$$

$$x = 175.727 \text{ forint.}$$

$$+ 1,000.000 = 1,175.727 \text{ forint.}$$

Ha azt kívánjuk megtudni, hogy Magyarország még ki nem egyenlített tőkéjének mennyi kamat felel meg, illetve a kamat ezen tőkének hány százalékát teszi ki, úgy előbb a 29,188.000 forintból le kell vonni:

az államjóság-kölcsön kamatját . . .	frt 783.610
a biztosítékok és letétek kamatját . . .	„ 29.512
a tőke nélküli járadékrészt	„ 175.727
	<u>frt 988.849</u>

A képlet:

$$612,443.744 : 28,199.151 = 100 : x$$

$$x = 4.604415\%$$

A tőke nélküli járadék és átalány tőkésítése:

5%-kal	23.514.540	frt
az átlagos 4.604%-kal	25.537.076	„
a legkedvezőtlenebb 4.2%-kal	27.993.500	„

Vagyis Magyarország része a közös államadósságban a legkedvezőtlenebb esetben:

$$612,443.744 + 27,993.244 \text{ forint}$$

$$= 640,437.244 \text{ forint} =$$

$$1280,874.488 \text{ korona.}$$

A tulajdonképpeni magyar blokk az 1867-diki állományban 612,437.244 forint, ezért fizet:

Magyarország évenként	frtot 28.199.151
Ausztria pedig a tulajdonképpeni hitelezőknek 4.2%-kal	„ 25.722.364
a különbözet	frt 2.476.787

Ennyi és még egy millió forint átalány jár Ausztriának évenként a „teherföllet“ kompenzációjaképpen.

Ez harminchat év alatt kamat nélkül 125 millió, csak 4% kamatok kamatjával pedig 280 millió forintot tesz ki, pedig Magyarországnak a megrontott hitel folytán néha effektíve még 7%-nál is nagyobb kamatot kellett fizetnie!

A mi pedig a „teherföllet“ illeti, Ausztria az unifikáció révén a tőkét az 1868 december 31-diki 3020 millióról — 2900 millióra redukálta, holott a készpénzbeli törlesztés csak 23½ millióra volt praeliminálva, a saját járulékát pedig az „Osztrák Állami Lexikon“ szerint 16,000.000 forint kamatmegtakarítással és 800.000 forint nyereségyadóval csökkentette. Ez a beneficium időközben körülbelül 8—10 millióra szállt le. Most pedig Ausztria, hogy a magyar járulékon eddig élvezett beneficiumot el ne veszítse, saját szerű interpretáció révén annyival kíván többet a tőkében Magyarországtól, hogy ezzel a Magyarországra rovandó tőke-teherföllettel — az egyedüli teherföllet, a mely az 1867-diki állapottal szemben kimutatható — az erőszakos konverzió folytán beállott összes tőkeszaporodás fedezhető legyen.

Mielőtt a részletekre térnek át, még egypár szót óhajtok mondani azon viszonyról, mely a XV. törvénycikk folytán az 1867-iki államadósság és a két szerződő állam között létre jött.

Igen sokan — s közöttük volt és aktuális miniszterek — azt állítják, hogy Magyarország tőkét nem vállalt, ergo járuléka tiszta járadéknak tekintendő s így a megváltás csakis a tőkésítés útján eszközölhető.

Ez legenda, melynek keletkezése pénzügyi járatlanságban, jogi tájékozatlanságban és nagymérvű fölületeségben, főnmaradása pedig a *téves hagyománynak minden kritika nélküli átvételében találja magyarázatát.* Cáfolatkép elég volna rámutatni a magyarországi biztosítékokra és letételekre, a 60 milliós államkölcsonre, a 80 milliós bankkölcsonre és a 312 milliós állampénzjegy-adósságra, melyekről különben részletesen alább lesz szó. Ezeket a tőkéket Magyarország már eleve elvállalta és ki is fizette.

A törvényben a két fél „járuléka”-ról van csak szó, — de arról, hogy az egész tőke kizárólagosan Ausztriát illeti meg, hogy tehát ilyképpen Magyarország Ausztriának lett volna közvetlen adóssává, azt egyik-másik állította ugyan, de a törvény szavaiból, vagy annak szelleméből ezt kiolvasni vagy kiértelmezni nem lehet.

Ha a törvény azt mondja, hogy mindkét fél *egyaránt* — tehát a *paritás elvén* — készpénzbeli tőkeviszszafizetés útján csökkentheti járulékát, hát akkor a hitelezőt nem a szerződő felek között, — hanem mindkettő tekintetében egyaránt egyebütt: a kötvények és adósságlevelek hirtokosai között kell keresni

A törvény úgy intézkedik, hogy a létező adósság-cimek lehetőleg széles alapon közvetlenül unifikáltassanak, a mely cimek pedig természetüknél fogva nem unifikálhatók, az azokért járó készpénz egységesített kötvények által szereztessék be. Az unifikált kötvény pedig olyan, hogy ezt a hitelező föl nem mondhatja, annak kifizetését kisorsolás vagy egyéb uton kitűzött határidőkben nem várhatja, hanem igen is köteles azokat a névérték ellenében bármikor kiszolgáltatni, ha akár az egyik, akár a másik adósfél készpénzszafizetés útján

óhajt a saját terhén könnyíteni. Hogy ilyféle kötvény-beváltás vagy behívás mily minimális mértékben eszközölendő, az közelebbről meghatározva nincsen.

Itt nyilvánvalóan oly tőkéről van szó, a melyot *egyaránt* sem az egyiknek, sem a másiknak záros határidőben nem kell visszafizetnie, de másrészt ismét *egyaránt* mindkét fél föntartotta magának a jogot a tőkét egészben vagy részben tetszés szerinti időpontban a valódi hitelezőknek visszafizethetni.

Jegyezzük meg jól, hogy ez a fölmondási jog nem az adós felek egymás közötti viszonyát érinti, hanem egy jogviszonyt állapít meg egyfelől a hitelezők, másfelől mindkét, illetve bármelyik adósfél között.

Erre a jogviszonyra hivatkozott az osztrák pénzügyminiszter, a mikor némely parlamenti ellenmondás dacára, nem az egész unifikált adósságot, hanem annak csak egy, ha mindjárt tulnyomó részét, konvertálta.

Különben is ebben a kérdésben csak három eshetőség fordulhat elő.

I. A magyar járulék tiszta járadék, a tőkéhez semmi köze, ez tehát kizárólag Ausztriát illeti meg.

Ha ez így van, miért nincs ez a törvényben tisztán kifejezve?

Ha Ausztriának adósa Magyarország, mert ez esetben másé nem is lehetne, miért nem fizeti járulékát közvetlenül Ausztriának, hanem a közös pénzügyminiszternek?

Ha a tőkéhez semmi köze, mi gondja van a járulék hováfordítására?

Ha járuléka járadék, miért nincsen egyszersmindkorra egy konkrét összeg — ennyi papirban, ennyi ezüstben, — megállapítva, mit keres itt holmi mellékes átalány, törlesztés stb?

Ha Magyarországnak semmi köze sincs a tőkéhez, tehát annak tekintetében semmi kötelezettsége és semmi joga, akkor mit keres az az intézkedés a törvényben, hogy a szelvény- és nyereményadó egyáltalán, tehát az egész tőke tekintetében Ausztriának engedtetik át holmi tehertöbblet kompenzációjaképpen?

Ha Magyarországnak a tőkéhez immár semmi köze,

hanem csak egy állandó és változatlan járadékot fizet, mi közze van holmi tehertöbbletével?

Ha Magyarország tőkét nem vállalt, mi köze van ahhoz, hogy Ausztria a saját kizárólagos adósságát unifikálja, konvertálja, vagy változatlanul meghagyja-e?

Ha Magyarország tőkét nem vállalt, hogyan jut „tőke visszafizetés” jogához?

Ha tisztán járadékot vállalt, miért nevezik ezt is, meg az ausztriai kamatterhet is *egyaránt járulék*-nak, — *Beitragnak* — és nem *járuléknak* vagy legalább is németül *Rente*-nek, holott, ha már a magyar kiküldöttek a kérdés lényegét határozottan nem is értették és így a terminológiában is megbotolhattak, de osztrák részről ezt föltételezni nem lehet, mert a német pénzügyi szaktudomány jobban ki volt már akkor fejlődve, hogysen a „*Beitrag*” és az „*ewige Rente*” közti különbséget föl ne fedezték volna és mindannak dacára az osztrák és a magyar kötelezettséget *egyaránt Beitragnak* neveztek volna el.

Ha a magyar járulék csakugyan járadék lett volna, akkor a törvény tényleg csak tőkésítésről, járadék-megváltásról, *Rentenloskauf* vagy efféléről szólhatott volna, *Capitalisirung*ról, nem pedig tőke visszafizetéséről, — *Capitals-Rückzahlungról*?

Ha a tőke kizárólag Ausztriát illeti, miért nevezi azt az „*österreichische Staatsschulden*” ellenében „*Allgemeine Staatsschuld*”-nak és miért különbözteti meg egyébképpen is ezt a csoportot a saját törvényhozá-
sában?

Különös, hogy míg magyar jogtudósok és miniszterek azt vitatják, hogy Magyarország tőkét nem vállalt, a külföldi tudósok és bankárok már régen tisztába jöttek ezen kérdés lényegére felől, sőt már mennyiségileg is, habár nem éppen helyesen likvidálták az állapotot.

A L. Hickmann különféle nyelven megjelent, világszerte ismert „*Egyetemes Atlasz*”-ában az „*Allgemeine Staatsschuld*” mint olyan nem fordul elő és e helyett Magyarország adóssága 6960 millió, Ausztriáé pedig 7740, a kettő összesen 14.700 millió frankban van föltüntetve!

II. Képzeltető egy oly eset is, hogy Magyarország részben tőkét, részben pedig járadékot vállalhatott volna, tehát: *mixtum compositum*.

Ha a törvény ilyesmit akart volna megállapítani, akkor a két csoportot egész világosan el kellett volna egymástól választani és egymástól lényegileg eltérő jogi természetüknél fogva, mindkét csoport tekintetében más és más intézkedésekről gondoskodni, nevezetesen a járadék rész tekintetében legalább is a megváltási kamatlábat egész szabatosan meghatározni.

Ezen kamatlábat vagy előre megállapították volna X-ben, vagy a megváltás időpontjának átlagos kamatlábat jelölhették volna meg, de az, hogy egy törvényhozás egy másik állam törvényhozására ruházza át a jogot, hogy a tőkésítés kamatlábat egy későbbi időpontban a saját kénye-kedve szerint, vagyis ha úgy tetszik 4.5%-ban, ha úgy tetszik 4.2%, vagy akár 3% és még kisebb %-ban állapíthatja meg, a mi más szóval annyit jelent, ha akarom 700, ha akarom 1000 és még ennél is több millióval tartozol nekem. Ilyesmire a nemzetek jogtörténetében nincsen precedens, ilyesmit még egy győztes állam sem követelhetne teljesen legyűrt, lábainál fekvő államfelétől sem, hogy azonban az ismert előzmények megfontolása után (l. az 1867. XII. törvénycikk 53. és 54. szakaszait), valamely kormány és parlament egy vele oly szoros államjogi kapcsolatban lévő szövetséges társával szemben ily jogcímet formulázhasson és ezen mesterkélt, minősíthetlen jogcím milliókra menő követeléssel állhasson elő, az valóban teljesen megfoghatatlan!

III. Ily körülmények között nem marad egyéb hátra, mint arra az alapra helyezkedni, hogy Magyarország 1867-ben a saját kamatterhének megfelelő tőke tekintetében Ausztriáéval azonos kötelezettséget vállalt és azonos jogokat kapott, azzal a különbséggel, hogy főleg a közvetlen megoszthatlanság folytán az egész tőkének kezelése bizonyos kikötések mellett egyelőre Ausztriára bízott.

Hogyan is történt ez?

Magyarország föltételei lényegükben így hangza-

nak: „Én a 67-iki kamattehernek egy bizonyos hányadát magamra veszem, az ezen hányadnak megfelelő tőke tekintetében a visszafizethetés jogát magamnak kikötöm, addig pedig, a míg ezt részben vagy egészben nem teljesitem, *állandóan és változatlanul fizetem azon kamatot, a mely 1867 dec. 31-én, az effektív kamatélvezetnek átlagosan megfelel.* Egyébképp az egész tőke kezelését, úgy mint ez eddigelé volt, a te kezelésre bízom, unifikáld az egészet egy fölmondhatlan típusra (az 5%-os lett kilátásba véve), emeld, ha úgy tetszik a szelvényadót és a nyereségyadót, ez a nyereség a tied és én még ezen fölül fizetek neked egy millió forintnyi átalányt azon terhertöbbletért, a mely az unifikáció következtében esetleg elő találna állani, másrészt azonban az előállható veszteség is a tiéd.“

Ila Magyarországnak időközben 100 millió frtnyi pénzfölöslege kerekedett volna, így szólhatott volna:

„Ausztria, ki az 1867-iki adósságot kezeled, sziveskedjél az én számlámra 100 millió áru egységes kötvényt behívni. Miután pedig az én unifikált adósságom 612,437.244 frtot tesz ki, melyért évenként 28,199.151 frt jár, én a jövőben, oly összeggel csökkentem járulékomat, a milyen 100 milliós tőkének az eredeti kamatmegosztás arányában megfelel, vagyis

$$612,437.244 : 28,199.151 = 100,000.000 : x,$$

$$x = 4,604.415 \text{ forint.}“$$

Igy tehát minden 100 frtért jár 4.604415%, ez az az átlagos kamatláb, a mely *minden* unifikált vagy unifikálandó 100 frt effektív kamat élvezetének 1867 dec. 31-én megfelelt; ez az a kamatláb, melynek arányában Magyarország a reá eső tőkerész kamatait 1867 óta a mai napig állandóan és változatlanul fizette.

Az egységesített kötvények névleg 5%-ra szólnak, de a birtokosok effektíve csak 4.2%-ot kapnak. A különbözetet Ausztria a privát birtokosoktól, a hitelezőktől megtagadhatja, de a codebitornak, az adóstársnak, oly összeggel köteles azt elkönyvelni, a milyen összeget fizetett ezen adóstárs állandóan és változatlanul minden reá eső 100 frtnyi tartozás után.

Mit látunk ebből?

Magyarország minden reá eső 100 frtnyi tőkéért 4 frt 60¹/₂ krt fizetett 36 éven át, a kezelő Ausztria pedig az összes unifikált adósságért 4.2% fizetett és a magyar tőkerészen nyert fölösleget a saját terhének könnyítésére fordította, másszóval Magyarország az 1867-iki kamatélvezetét fizette, Ausztria pedig egyoldalulag egy új effektív kamatélvezetet kreált a szerződés megkötése után a saját izlése szerint az ő kizárólagos előnyére.

Igy tehát a 6. szakasz eltérő szövegezése teljes magyarozatát találja a tényleges állapotban. A magyar szöveg a törlesztett adósságösszegnek megfelelő kamatokról szól, mert e tekintetben kétségnek nem szabad fölmerülnie, hogy mily tőkének feleljenek meg ezek a kamatok, Ausztria szövege ellenben kizárólag a *maga tekintetében* egészen helyesen hivatkozhatik az unifikált kötvények (§. 2.) effektív kamataira, mert ha ő akar készpénzben törleszteni, ő tényleg többet nem írhat le a saját kamatszámájában, mint a mennyit ő a hitelezőknek tényleg szokott fizetni.

Többé-kevésbé fölületes vizsgálatnál annak a 2. szakasznak beszurása az osztrák szövegben azt a gondolatot szuggerálhatná, hogy az utólagosan lett a szövegbe becsempészve. Pedig kár ilyesmire gondolni. Benne volt az már az aláírt példányban is, a magyar minisztereknek bizonyára föl is tűnt. A megnyugtató osztrák válasz: „Önök szövegében ez az idézet nem volna helyén és épp ezért önöknek nem is konveniálhat, de a mi állapotunknak és jogviszonyunknak csak ez a szövegezés felel meg, ergo maradjon meg úgy, a hogy van.“

És úgy is maradt.

Időközben ennek a közbeszurásnak — az alku kedvező eshetőségeitől eltekintve — igen fontos szerep jutott: a *végleges rendezés megnehezítése és késleltetése*. Minden hónap, a melylyel a lebonyolítás kitolható, körülbelül félmillió koronát biztosít Ausztriának Magyarország rovására, e közben megeshetik, hogy a konvertálásra alkalmas időpont a legkülönfélébb okokból elmulasztatik és a megoldás évekre visszaszorul!

Ez a körülmény éppen a kérdésnek legszomorubb

— és a gyors és békés megoldást veszélyeztető — oldala. A mint Magyarország a reá eső 612,437.244 forintnyi összegről a megfelelő számú egységes kötvényeket Ausztria révén behivatja és kifizeti, vagy új kötvényekkel kicserélte, Ausztria azonnal 28,199.151 forintnyi járulékot veszít el, pedig ő eddigelé a fentebbi összegért csak 25,722.364 forintot szokott fizetni, és így neki azonnal körülbelül 4,950.000 koronát kell pótolnia a magáéból a saját kamatainak fedezéséhez, ez pedig ugyancsak kezserves dolog!

Ezeknek előrebocsajtása után áttérek néhány részletkérdésre. I. Az osztrák földhitelintézet ugynevezett államjóság-kölcsonne. Az 1867-iki tőkeállomány ismeretes: 59,695.875 forint.

A fölösztásra került kamat: 3,283.273 frt. A megosztási viszony: 122,295.702:29,188.000. A Magyarországra eső kamatrész: 783.610 frt 30 kr. A Magyarországra eső tőke ennek megfelelőleg: 14,247.460 forint. A pénzügyi rendszer: $5\frac{1}{2}\%$ kamat, $\frac{1}{2}\%$ törlesztés. Félévi fölszámolás. A törlesztés vége 1912. A 6. §. szerint mindkét félnek jogában áll kamatterhét készpénzbeli visszafizetés útján csökkenteni.

A 2. §. értelmében a tervszerű törlesztés vagy az egész kölcsönnek korábbi visszafizetése szerint a 150.000 forintnyi évi törlesztés elesik és „az évi kamattörlesztés is az államjóság-kölcsonn kamatainak Magyarországra eső részéhez képest kevesbitendő“.

Az előrebocsajtottak alapján ez az adósságcim a következőképpen alakult:

Magyarország.

Tőkerésze: 14,247.460 frt, állandó kamatrésze 783.610 frt 30 kr., állandó évi törlesztése 150.000 frt, összesen 933.610 frt 30 kr, ennek félévi részletei 466.805 frt 15 kr.

	Kamat	Törlesztés	Tőkeállomány frt
1867. dec. 31.	—	—	14,247.460
1868. jun. 30.	391.805	75.000	14,172.460
1868. dec. 31.	389.742	77.068	14,095.897
1869. jun. —	387.628	79.182	14,016.215
1869. dec. —	385.446	81.359	13,934.856
1870. jun. —	383.209	83.596	13,851.260

	Kamat	Törlesztés	Tőkeállomány frt
1870. dec. —	380.910	85.895	13,765.865
1871. jun. —	378.548	88.257	13,677.108
1871. dec. —	376.120	90.685	13,586.423
1872. jun. —	373.627	93.178	13,493.245
1872. dec. —	371.064	95.741	13,397.504
1873. jun. —	368.431	98.474	13,299.130
1873. dec. —	365.726	101.079	13,198.051
1874. jun. —	362.446	103.859	13,094.192
1874. dec. —	360.090	106.715	12,987.477
1875. jun. —	357.156	109.649	12,877.828
1875. dec. —	354.140	112.665	12,765.163
1876. jun. —	351.042	115.763	12,649.400
1876. dec. —	347.859	118.946	12,530.454
1877. jun. —	344.587	122.218	12,408.236
1877. dec. —	340.226	125.579	12,282.657
1878. jun. —	337.773	129.032	12,153.625
1878. dec. —	334.225	132.580	12,021.045
1879. jun. —	330.579	136.226	11,884.819
1879. dec. —	326.833	139.972	11,744.847
1880. jun. —	322.983	143.822	11,601.025
1880. dec. —	319.028	147.777	11,453.248
1881. jun. —	314.964	151.841	11,301.407
1881. dec. —	310.289	156.516	11,144.891
1882. jun. —	306.485	160.820	10,984.571
1882. dec. —	302.176	164.629	10,819.942
1883. jun. —	297.548	169.237	10,650.705
1883. dec. —	292.894	173.911	10,476.794
1884. jun. —	288.112	178.698	10,298.101
1884. dec. —	283.198	183.607	10,114.494
1885. jun. —	278.144	188.661	9,925.833
1885. dec. —	272.985	193.820	9,732.013
1886. jun. —	267.630	199.175	9,532.838
1886. dec. —	262.153	204.652	9,328.186
1887. jun. —	256.525	210.280	9,117.906
1887. dec. —	250.742	216.063	8,901.843
1888. jun. —	244.801	222.004	8,679.839
1888. dec. —	238.696	228.109	8,451.730
1889. jun. —	232.423	234.382	8,217.348
1889. dec. —	225.977	240.823	7,976.520
1890. jun. —	219.354	247.451	7,728.069
1890. dec. —	212.522	254.283	7,473.786
1891. jun. —	205.529	261.276	7,212.510
1891. dec. —	198.344	268.461	6,944.049
1892. jun. —	190.961	275.844	6,668.205
1892. dec. —	183.376	283.429	6,384.776
1893. jun. —	175.581	291.224	6,093.552
1893. dec. —	167.573	299.232	5,794.320
1894. jun. —	159.344	307.461	5,486.859
1894. dec. —	150.889	315.916	5,170.943
1895. jun. —	142.201	324.604	4,846.339
1895. dec. —	133.274	333.531	4,512.808
1896. jun. —	124.102	342.703	4,170.105
1896. dec. —	114.678	352.127	3,817.978
1897. jun. —	104.994	361.811	3,456.167
1897. dec. —	95.045	371.760	3,084.407
1898. jun. —	84.821	381.984	2,702.423
1898. dec. —	74.317	392.488	2,309.935
1899. jun. —	63.523	403.282	1,906.653

	Kamat	Törlesztés	Tőkeállomány frt
1899. dec. —	52.438	414.872	1.492.279
1900. jun. —	41.088	425.767	1.066.512
1900. dec. —	29.829	487.476	629.086
1901. jun. —	16.798	450.007	179.029
1901. dec. —	4.928	461.882	+ 282.858

kereken 1901. dec. 31. 280.000 frt = 560.000 korona *tüitorlesztés.*

Magyarország tehát 1901 végéig már 560.000 koronával fizetett többet ezen a címen, mint a mennyi őt a törvény értelmében megillette. 1903 végéig ezen túlfizetés kereken 4.300.000 koronára emelkedik, a még hátra levő 8 év 14.937.760 koronát vett volna igénybe, a mely összegek az 1912. évre eső végső részlettel, *több mint 20 millió koronára emelkedtek volna.*

Ez az összeg, a melyet Magyarországnak jelen tanulmányom révén elsősorban megmenteni remélek.

Semmi sem természetesebb ezek után, mint az a kérdés, hát ugyan hogyan lehetséges, hogy ily rémséges összegek részben már jogosulatlanul kidobattak, részben pedig egy konkrét megbolygatás nélkül minden bizonynyal akadálytalanul kidobattak volna?

Ennek legelső oka, hogy Lónyay, az első pénzügyminiszter, ezzel a részletkérdéssel annak idején édes-keveset törődött, annak jogi természetét nem tanulmányozta, az eléje tett fogalmazványt kritika nélkül elfogadta, és a „mintegy feléig magyar kincstári uradalmakra“ történt bekebelezés inszINUÁCIÓJA folytán léprement. Később már éppenséggel nem tudott ezen a komplikált eseten eligazodni, a mennyiben „A bankügy“ című munkájában egészen tévesen azt állítja, hogy Magyarország évjárlékában a dominiális kölcsön *felének kamata* (ez nem áll), a törlesztési járulékaiban pedig a kölcsön törlesztésének fele befoglaltatik“. (Ez tényleg igaz, de jogilag a magyar törlesztési részlet csakis a magyar tökerész törlesztésére fordítható.)

A második ok abban rejlik, hogy a XV. törvénycikk idevágó intézkedései oly zavarosak, hogy azokon csak hosszadalmas és beható tanulmány útján lehet eligazodni. Tudtommal eddigelé az összes idevágó szakirodalom is téves alapon kísérelte meg ennek a kérdésnek a megoldását.

A harmadik és legnyomósabb ok pedig az eddigi kormányoknak azon téves nézetében rejlik, hogy Magyarország *tőkét nem vállalt, minnek folytán még ott sem ke-restek tőkét, a hol ez a törvényben egész félreérthetetlenül explicite statuálva volt.*

Erdekes körülmény, hogy míg Ausztria egyrészt a törlesztési arány téves megállapítása folytán a saját adósságát az eredeti tervnél lassabban törlesztette, másrészt a törvényadta jogot éppen ő használta föl részletes készpénz visszafizetésre, amennyiben — az alább következő kimutatás szerint — az 1868., 69. és 70-idiki években összesen 7.060.809 forintot törlesztett külön számlán.

Ezen összegért, ha az eredeti fizetési rendszert nem akarta volna a maradékra nézve megbolygatni, joga lett volna nemcsak ezen összegnek 6°/o-át vonni le az évi járulékból, hanem még azon időközi törlesztéseket is számításba venni, a melyek a később eszközölt rendkívüli törlesztések arányában már előzőleg befolytak.

A rendkívüli törlesztés 6 százaléka már magában kereken 424.000 forintot tesz ki. Ausztria ennek ellenében bizonyára valamely számítási hiba folytán csak 415.200 forinttal apasztotta az állandó évi járulékot. Ennek azután az lett volna a természetes következménye, hogy az egész kölcsön törlesztése még a tervbe vett 1912. év előtt járt volna le, a mi magában véve nem lett volna nagy szerencsétlenség, tekintve, hogy ez ugyanis a legterhebb adósságcím, a mely bizonyára nem lépte volna át a huszadik század küszöbét, ha saját szerű pénzügyi konsziderációk nem állották volna utiát a korábbi teljes visszafizetésnek. A tőkekérdés idétlen megbolygatása ugyanis szükségképpen a föntebb föltárt fölfedezéshez vezetett volna s így a legcélszerűbbnek mutatkozott a gyorsabb lebonnyolítást egy külsőleg semmiféleképpen sem okadatolt járulékosökentéssel akadályozni meg. Ez történt 1896. és 1897-ben, a midőn is az egyébképp állandó járuléka 3.184.000 forintról első ízben 3.169.218 forintra, 1897-ben pedig újabban állandó 3.106.800 forintra szállítottatott le, a mi által persze a korábbi fölös törlesztések teljesen paralizálva lettek!

Kimutatása

a „Domänen-Anleihen“ (Darlehen der Boden-Credit-Anstalt) évi kamat- és tőketörlesztési szükségletének és az év végévi tőkeálladéknak forintban (a krajcárok elhagyásával, illetve kikerekítésével forintra) 1868—1901. évig.

	Kamat- szükséglet	Tőke- törlesztési szükséglet	Együtt	Tőkeálladék az év végén
1867	—	—	—	59,695.875
1868	3,278.918	1,545.468 ¹	4,824.387	53,150.407
1869	2,907.189	6,069.859 ²	8,977.048	52,080.548
1870	2,859.984	407.064 ³	3,267.048	51,873.484
1871	2,887.329	847.471	3,734.800	51,826.013
1872	2,817.955	366.845	3,184.800	50,959.168
1873	2,797.501	387.299	3,184.800	50,571.869
1874	2,775.907	408.893	3,184.800	50,162.976
1875	2,753.107	431.691	3,184.800	49,731.285
1876	2,729.039	455.761	3,184.800	49,275.524
1877	2,703.628	481.173	3,184.801	48,794.351
1878	2,676.799	508.001	3,184.800	48,296.350
1879	2,648.475	536.325	3,184.800	47,750.025
1880	2,618.571	566.229	3,184.800	47,183.796
1881	2,587.001	597.800	3,184.801	46,585.996
1882	2,553.670	631.180	3,184.800	45,954.866
1883	2,518.480	666.320	3,184.800	45,288.546
1884	2,481.329	708.471	3,184.800	44,535.075
1885	2,442.906	741.694	3,184.800	43,842.381
1886	2,400.696	784.104	3,184.800	43,058.277
1887	2,356.977	827.823	3,184.800	42,230.454
1888	2,310.821	873.979	3,184.800	41,356.474
1889	2,262.091	922.709	3,184.800	40,433.765
1890	2,210.645	974.155	3,184.800	39,459.609
1891	2,156.321	1,028.471	3,184.800	38,431.193
1892	2,098.985	1,085.815	3,184.800	37,345.323
1893	2,038.444	1,146.356	3,184.800	36,198.967
1894	1,974.528	1,210.272	3,184.800	34,988.695
1895	1,907.057	1,277.753	3,184.800	33,710.943
1896	1,835.805	1,338.408	3,169.213	32,377.535
1897	1,762.531	1,344.269	3,106.800	31,033.266
1898	1,687.580	1,419.220	3,106.800	29,614.045
1899	1,608.450	1,498.350	3,106.800	28,115.694
1900	1,524.907	1,581.893	3,106.800	26,533.802
1901	1,436.707	1,670.093	3,106.800	24,863.709
¹ Ebből tervezési törlesztés				821.082 frt
ebből rendkívüli törlesztés az osztrák állambirtokok eladása folytán				1,294.896 frt
Összesen: 1,545.468 frt				
² Ebből tervezési törlesztés				812.086 frt
ebből rendkívüli törlesztés az osztrák állambirtokok eladása folytán				5,757.823 frt
Összesen: 6,069.859 frt				
³ Ebből tervezési törlesztés				828.464 frt
ebből rendkívüli törlesztés				78.600 frt
Összesen: 407.064 frt				
Rendkívüli törlesztés összesen: 7,060.809 frt.				

II. A szabadalmazott osztrák nemzeti bank 80 millió kölcsönének lényege és története az alább szószerint fölvetett idevágó rövid törvénycikkekben valóságosan és szabatosan jut kifejezésre.

1878: XXVI. törvények

a szabadalmazott osztrák nemzeti bankot cselekvőleg illető 80 millió forint államadósságot illetőleg kötendő egyezmény iránt.

(Szentelést nyert 1878. évi június hó 27-ikén. Kihirdetett az országgyűlés mindkét házában 1878. június hó 28-ikán.)

Az 1863. évi január hó 3-ikán az akkori cs. kir. pénzügyminisztérium és a szab. osztrák nemzeti bank közt kötött egység 4. §-ában említett, a szab. osztrák nemzeti bankot cselekvőleg illető 80 millió o. é. forintnyi államadósság, — az 1867: XII. törvények 53. §-ának világos kijelentése szerint a magyar korona országait jogilag nem terhelte, — az azon törvények 54. és 55. §§-ában elfogadott méltányosság szempontjából pedig a törvényhozás az 1867: XV. törvények által eleget téve, a magyar korona országai ezen adósság törlesztéséhez járulni kötelezve nincsenek. Mégis azon célból, hogy a Magyarország és 5 felsége többi királyságai és országai között függőben levő pénzügyi és gazdasági kérdések törvényes rendezése további késedelmet ne szenvedjen, fölhatalmazták a kormány: hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával a következő egyezményt köthesse meg:

I. cikk.

Az Osztrák-Magyar Bank évi tiszta jövedelméből a bank alapszabályai 102-ik cikke értelmében, a magyar korona országai, illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok javára eső rész, az Osztrák-Magyar Bank szabadalmának tartama alatt, évről-évre az 1863. évi január 10-én kötött egyezményből származó 80 millió osztrák forintnyi kölcsön törlesztésére fordítandó és ezen tartozásból leirandó.

II. cikk.

A magyar korona országai a 80 millió osztrák forintnyi adósság azon részének törlesztéséhez, a mely az Osztrák-Magyar Bank szabadalma lejártával még törlesztetlenül fennmarad, oly módon járulnak, hogy a 80 millió osztrák forintnyi adósság törlesztetlenül fennmaradt része 30 százalékának megfelelő összeget 50 éven 6 évi részletben kamat nélkül fogják a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok részére lefizetni.

Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bízott meg.

1887: XXVII. törvények

az 1878. évi XXVI. törvényekben foglalt intézkedéseknek további tíz évre való kiterjesztéséről.

(Szentelést nyert 1887. évi május hó 21-ikén. Kihirdetett az Országos Törvénygyűlésben 1887. évi május hó 24-ikén.)

1. §.

A pénzügyminiszter fölhatalmazták, hogy az osztrák-magyar bankot cselekvőleg illető eredetileg 80 millió forintot tevő

Államadóságnak az 1878. évi XXVI. törvények alapján eszköz-
lendő törlesztése iránt a birodalmi tanácsban képviselt király-
ságok és országok pénzügyminiszterével a következő egyezményt
köttesse:

I. cikk.

Az 1878. évi XXVI. törvényekben foglalt egyezmény
I. cikke az Osztrák-Magyar Bank meghosszabbított szabadalmának
ideje alatt, vagyis 1888. évi január 1-től 1897. évi december 31-ig
változatlanul érvényben marad.

II. cikk.

Az Osztrák-Magyar Bank meghosszabbított szabadalmának
tartama alatt az alapszabályok 102. cikke értelmében a két állam-
kormány javára eső tiszta jövedelem részleten kívül a módosított
alapszabályok 84. cikkében ábrílt jegyadó is az 1883. évi január
hó 3-ikán kelt egyezmény értelmében az akkori szabadalmazott
osztrák nemzeti bank részéről az államnak adott, eredetileg 80
millió forintot tevő kölcsön törlesztésére fordítandó és ezen tar-
tozából leirandó.

III. cikk.

Az 1878. évi XXVI. törvényekben foglalt egyezmény II.
cikkének foganatosítása az Osztrák-Magyar Bank meghosszabbított
szabadalmának lejártáig elhalasztatik, s ennek folytán az 1897.
év végével fennmaradó tartozás törlesztésére szolgáló, az idézett
törvényekben kikötött részletfizetések az 1898. évvel veendők
kezdetűket.

2. §.

Ezen törvény kihirdetése napján lép hatályba, s annak végre-
hajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

1899: XXXVIII. törvények

az Osztrák-Magyar Bankot cselekvőleg illető, eredetileg 80 millió
o. é. forintot tevő államadósági tárgyában kötendő új egyez-
ményről.

(Szentelést nyert 1899. évi szeptember hó 21-ikén. Kihir-
detetett az Országos Törvénytárban 1899. évi szeptember hó
23-án.)

1. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy az Osztrák-Ma-
gyar Bankot cselekvőleg illető, eredetileg 80 millió o. é. forintot
tevő államadóságnak az 1898. évi I. és az 1899. évi IV. törvény-
cikk alapján eszközrendő törlesztése iránt a birodalmi tanácsban
képviselet királyságok és országok pénzügyminiszterével a követ-
kező újabb egyezményt köttesse:

I. cikk.

Az 1863. évi január hó 3-ikán az akkori cs. kir. pénzügy-
minisztérium és a szab. osztrák nemzeti bank között kötött egyez-
mény értelmében a szab. osztrák nemzeti bank által adott, eredeti-
leg 80 millió o. é. forintot tevő kölcsön azon a napon, a melyen
az Osztrák-Magyar Bank meghosszabbított szabadalma hatályba
lép, 30 millió o. é. forintra szállítatik le.

Ez a leszállítás akképp történik, hogy a birodalmi tanács-
ban képviselt királyságok és országok kormánya 1899 december
31-ikén a kölcsönnek részbeni törlesztéseképp 30 millió o. é. fo-
rintot, vagy 60 millió koronát a koronaérték arany érmében,
az Osztrák-Magyar Banknál lefizet, az Osztrák-Magyar Bank
pedig ugyanazon a napon a kölcsön további részleges tör-
lesztéseképp annak álladékaiból oly összeget ír le, a melylyel
a kölcsönnek a cs. kir. kormány részéről teljesített 30 millió
o. é. forintnyi lefizetés után még törlesztetlenül maradó része
azt az összeget, a melyre a kölcsön leszállítandó, vagyis a 30
millió o. é. forintot meghaladja.

Az Osztrák-Magyar Bank ezt a leírást tartalékalapjának
tenhére fogamatositja, a mely alapból ennek folytán a kölcsön
álladékaiból a bank által leírt összeggel egyenlő összeg irandó le.

Az osztrák-Magyar Bank meghosszabbított szabadalmának
tartama alatt a kölcsönnek akképp törlesztetlenül maradt 30 mil-
lió o. é. forintot tevő maradványára törlesztések nem történnek.
Ehhez képest a módosított bankalapszabályok 102-ik cikke értel-
mében a két államkormány javára eső tiszta jövedelmi részletek
és a módosított alapszabályok 84-ik cikkében megállapított jegy-
adó sem fordítatnak ennek az adóságnak törlesztésére.

Az e megállapodások végrehajtására szükséges egyezményt
az Osztrák-Magyar Bankkal a cs. kir. pénzügyminiszter köti meg.

II. cikk.

A magyar korona országai az 1878. évi XXVI. törvények
alapján kötött egyezmény II. cikkének értelmében a cs. kir. kor-
mány által a kölcsönre lefizetett 30 millió o. é. forint részösszeg
törlesztéséhez oly módon járulnak hozzá, hogy 9 millió o. é. fo-
rintot 50 egyenlő évi részletben kamat nélkül a birodalmi tanács-
ban képviselt királyságok és országok részére lefizetnek.

Az első 180.000 o. é. forintos részlet 1900 január hó 1-én
válk esedékessé, mihelyt a cs. kir. kormány a 30 millió o. é. forin-
tot az Osztrák-Magyar Banknál lefizette.

Az adósság 30 millió o. é. forint törlesztetlen maradványára
nézve az 1878. évi XXVI. törvényekben foglalt egyezmény II.
cikkének foganatosítása az Osztrák-Magyar Bank meghosszabbi-
tott szabadalmának lejártáig elhalasztatik, és ennek folytán a
fennmaradó tartozás törlesztésére szolgáló és az idézett cikkben
kikötött részletfizetések a szabadalom megszűntét követő nappal
veendők kezdetűket.

2. §.

Ezen törvény kihirdetése napján lép hatályba, annak végre-
hajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

A mint látjuk, Magyarország törvényhozása elvben
arra az álláspontra helyezkedett, hogy Magyarországot
az 1867-iki XV. törvények értelmében a bankadósági
nem kötelezi.

Tényleg ennek a kölcsöntökének 1867-ben nem volt
kamatja és így a 65. §. értelmében, ha a többi kamatos
kölcsönöknek Magyarországra eső részét, a konkrét ka-

matok arányában visszafizette volna, ugy ezen adósság-cimre de facto nem maradt volna járulék. Ha azonban méltányosságból ezen tőkében is részt vállalt, ugy teljesen elég lett volna az adósság-kvóta arányában, mely az államjóság-kölcsön esetében oly világosan jut érvényre, nem pedig a magasabb közösi kvótában elvállalni. Erre sem kötelezettség, sem bármely egyéb ok nem létezett.

Ha a tőkekérdés kezdettől fogva nem lett volna elhanyagolva, ugy ezen tételen 24 millió helyett csak 23 86687 százalékot, vagyis kéreken 19,100.000 forintot kellett volna elvállalni. Miután azonban ezen összeg kamat nélküli apró részletekben lesz törlesztve, a végleges megoldás általában nem mondható tulságosan hátrányosnak.

III. A függő adósság két tételéről az 1867-iki XV. törvénycikk következőképp intézkedik:

„Az államjegyekből és váltópénzjegyekből álló s összesen 312,000.000 forintot tevő függő adósság mindkét fél közös jótállása alá helyeztetik.

Mivel pedig a gmundeni, ausseei és halleini sóbányákra bekebelezett 100,000.000 forintnyi zálogjegyek, a melyeknek kamatoztatásához és törlesztéséhez szükséges összegekből a Magyarországra eső évi járulék az 1-ső és 2-ik szakaszokban megállapított állandó és változatlan összegekben már befoglalva van, oly összefüggésben állanak az államjegyek forgalmával, hogy a zálogjegyek és az államjegyek együttvéve 400 milliót meg nem haladhatnak ugyan, de ezen véghatáron belül a zálogjegyek időnkinti kevesbedése a forgalomban államjegyekkel pótolandó; a két fél jótállása az államjegyeknek ez összefüggésből időnkint eredhető többletére is kiterjesztetik.“

Ugy-e, elég világos intézkedés, melyhez kétség semmi irányban sem férhet? Pedig van benne egy valótlan állítás, a melynek csak megtevesztés lehet a célja, mert ily nagyhorderejű törvénybe minden egyes jelentős szó csak alapos mérlegelés után kerülhet bele. Az áll itt a többek között, hogy a zálogjegyek törlesztése be van foglalva az állandó járulékba. Ez nem igaz. Hanem van

másutt időleges átmeneti törlesztés, esetről-esetre visszatérő kötelezettséggel. A mikor ugyanis 20 millió zálogjegy bevonatik, ezekért 20 millió értékű közös állampénzjegy bocsátatik ki és ennyi arányában növekedik Magyarország szolidáris kötelezettsége az állampénzjegyek állományát illetőleg. Ha valamely közös adósság közös pénzjeggyel törlesztetik, akkor a közös törlesztés előnyei mindkét félt eredeti adósságuk arányában illeti meg.

Ez általános elv; a törvény e tekintetben semmit sem mond a konkrét esetben, de a 6. szakasz szavai és szelleme az általános jogi elvek és méltányosság alapján a magyar kormány jogosan kérhette volna, ha nem is a leszállított százalék, hanem az eredeti 5 százalék és a maga adósság-kvótája arányában (23 86687%) Magyarországra eső kamatmegtakarítást.

A mint az alábbi táblázatokból kiszámítható a zálogjegyek forgalmának maximuma, 30 éves átlagban 87,266.000 forint, átlagos minimuma 59,034.000 forint, a 30 éves közepes átlag tehát 73,150.00 forint.

Magyarország az évi 5 millióval fölvetett kamatokból a 29,188.000 : 122,295.702 arányában évenként 1,193.337 forinttal járult a zálogjegyek preliminált költségeihez, miután pedig átlag 26,850.000 forint közös állampénzjegyekkel lett pótolva, illetve törlesztve, ebből a Magyarországra eső rész kéreken 6,400.000 forint, ennek 5% = 320.000 forint. Ez 26 éven át (1868—1893) több mint 16 millió koronát tesz ki. Legalább ennyit felejtett ott Magyarország Ausztria javára ezen az egyetlen adósság-cimen, mert nem volt rá gondja az 1867-ik XV. törvénycikket mindjárt kezdettől fogva alaposan tanulmányozni, és a helyes jogi alapra állva, a saját érdekeit erélyesen megvédeni.

I. Táblázat.

Kémutatás a zálogjegyek tartamában és kamatláiban előfordult változásokról.

Melyik évtől kezdve?	Tizenkét havi tartam az előbbi kamatlábal	8 havi tartam, kamatláb	4 havi tartam, kamatláb	6 havi tartam, kamatláb	3 havi tartam, kamatláb	Melyik évig?
1848	6%	—	—	—	—	1853
1848	—	5 1/2%	—	—	—	1853
1848	—	—	5%	—	—	1853
1852	—	—	4 1/2%	—	—	1858
1858	—	—	—	5 1/2%	—	1860
1860	—	—	—	5 1/2%	—	1861
1861	—	—	5 1/2%	6%	—	1863
1863	—	—	5 1/2%	5 1/2%	—	1863
1863	—	—	4 1/2%	5%	—	1865
1865	—	—	5 1/2%	6%	—	1866
1866	—	—	4 1/2%	5%	—	1868
1868	—	—	4%	4 1/2%	—	1872
1872	—	—	4 1/2%	5%	—	1874
1874	—	—	4%	—	—	1874
1874	—	—	—	4 1/2%	—	1874
1874	—	—	—	4%	—	1880
1880	—	—	—	3 1/2%	—	1885
1885	—	—	—	3%	—	1891
1888	—	—	—	—	2 1/2%	1891
1892	—	—	—	3%	—	1894
1894	—	—	—	3 1/2%	3%	—

*) Az ausztriai cs. kir. pénzügyi minisztérium statisztikai adataiból.

II. Táblázat.

A zálogjegyeknek legnagyobb és legkisebb forgalma 1866 – 1895-ig forintokban.

Év	Hónap	Legnagyobb forgalom	Hónap	Legkisebb forgalom
1866	december	99,986.292	augusztus	79,697.242
1867	február	99,973.492	október	97,567.412
1868	augusztus	99,943.182	október	95,900.482
1869	június	99,932.182	november	92,761.382
1870	április	97,686.682	december	59,836.482
1871	január	57,461.182	december	38,898.582
1872	november	37,553.732	május	33,584.082
1873	december	67,966.432	május	33,354.582
1874	április	98,591.732	október	64,766.157
1875	április	83,059.857	november	64,968.507
1876	június	79,944.000	december	56,555.000
1877	április	67,682.600	október	55,614.200
1878	május	78,874.200	november	46,396.500

Év	Hónap	Legnagyobb forgalom	Hónap	Legkisebb forgalom
1879	november	99,878.847	január	58,724.900
1880	február	99,935.847	december	84,261.250
1881	március	99,981.147	augusztus	88,916.847
1882	március	99,923.200	december	60,505.800
1883	április	84,290.100	augusztus	53,205.950
1884	március	89,787.092	december	57,750.842
1885	május	99,564.362	január	67,916.742
1886	március	99,955.012	október	66,008.562
1887	június	88,632.547	január	71,875.462
1888	május	99,959.747	december	75,154.997
1889	június	98,787.240	december	54,767.840
1890	június	88,854.450	december	41,633.850
1891	május	60,728.900	november	32,816.000
1892	december	66,023.800	január	33,138.950
1893	április	99,523.150	november	35,129.400
1894	május	94,817.050	december	33,606.150
1895	június	76,732.200	december	41,909.600

III. Táblázat.

A zálogjegyek és állampénzjegyek állása 1888–1900-ig (közös függő adósság).*

Év	Június végén		December végén	
	Zálogjegyek		Zálogjegyek	
	frt	kr.	frt	kr.
1888	99,925.697	50	75.154.997	50
1889	98,787.240	—	54,767.840	—
1890	88,854.450	—	41,633.850	—
1891	60,050.100	—	33,150.150	—
1892	66,280.200	—	39,892.900	—
1893	99,459.650	—	33,606.150	—
1894	91,008.900	—	41,909.600	—
1895	76,732.200	—	49,774.350	—
1896	49,817.500	—	63,870.100	—
1897	59,252.550	—	120,892.780	—
1898	61,779.950	—	127,161.601	—
1899	35,001.600	—	—	—
1900	—	—	—	—

* Az osztrák birodalmi tanács államadósság-ellenőrző-bizottságának felőves kimutatásából.

Még nagyobb kár esett Magyarország érdekein az 1892-iki XVIII. törvények egy különleges intézkedése által, a melyben a közös függő adósság következőképp rendeztetik véglegesen:

XIX. cikk.

„A monarkia két államának kormányai a két törvényhozásnak alkalmas időpontjában az államjegyek bevonása iránt kölcsönös megegyezéssel előterjesztést fognak tenni.

Ezeknek a közös függő adósságot képező államjegyeknek bevonásából eredő költségeket 312 millió ausztriai értékű forint erejéig a monarkia két állama közösen, és pedig a magyar korona országai 30 százalékkal, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pedig 70 százalékkal viseli.”

Erre a következő észrevétel van:

A függő adósságnak két tételét, a zálogjegyeket és az állampénzjegyeket, a melyek a törvény intézkedései folytán annyira egybe lettek forrasztva, hogy időnkint a zálogjegyek 67 százaléka átalakult állampénzjeggyé, nem lett volna szabad szétválasztani, hanem az egész összeget, 412 milliót, az eredeti adósság-kvóta arányában meogszítani.

Ha ugyanis, a mint ezt kezdetben láttuk, egy konkrét adósságcím tőkége szükségképpen csakis a: 29,188.000:122,295.702 arányában osztható fel, miféle jogcímen lehet más arányt követelni az egyidejűleg elvált egyéb tőkék tekintetében?

A jogosan alkalmazandó képlet ez esetben is a következő volt:

$$122,295.702 : 29,188.000 = 412,000.000 : x$$

$$x = 98,330.000 \text{ frt.}$$

A fentebbi XIX. cikk értelmében Magyarország része az állampénzjegyekben kitett 93,600.000 forintot, a zálogjegyek pedig — mint különös vívmány — a maguk egészében Ausztria terhére rovatnak, végezzen velük ahogy tud! Igen ám, csakhogy ezzel együtt oda került, illetve ott maradt kereken 1,200.000 forint évi járulék és kereken 24 millió tőke, — az előbbi állandóan fizetendő, az utóbbi pedig egyszer mégis csak megváltandó.

Ha a megoldás a helyes jogi alapon a két összeforrt összeg tekintetében egyszer s mindenkorra jött volna létre, Magyarország a valuta-szabályozáshoz 4,730.000

forinttal nagyobb összeggel járult volna ugyan, de ennek ellenében 1,193.000 forint évi járuléktól és körülbelül 24 millió tőkeösszegtől szabadult volna meg!

Itt még egy kérdés van helyén: vajjon a tőkemegosztás elvének nem lett-e időközben valamiképpen prejudikálva? Határozottan nem!

Időközben két adósságcím lett a törvényhozás útján rendezve: a 80 milliós bank-kölcsön és a 312 milliós függő adósság; szerencsére mindkét tétel kamatozatlan volt. in concreto stricte véve tőke és kamat megfelelés nem létesülhetett és így tévedés folytán és különös konkrét intézkedés híján ezek tekintetében bármily megoldás volt választható, a nélkül, hogy a XV. törvénycikkre támaszkodó megosztás elvének prejudikálna.

Nem tudhatni, hogy a véletlennek vagy pedig különös államférfiui megfontolásnak tudandó-e be, hogy az 1878-iki XXVI. törvénycikk sem tagadja meg explicita a tőkekötelezettséget, mint olyant, habár igen közel jár is ilyesmihez.

A törvényhozás tehát időközben nem prejudikált akár a tőkemegosztás, akár a tőkésítés elvének, a mit pedig a kormányok időközben e kérdésben egymásnak mondtak vagy irtak, az egy törvényre alapított, abból folyó elven éppenséggel semmit sem változtathat. Különben ez az ügy a kiegyezési kérdések komplexumából tudvalevőleg szerencsére ki lett kapcsolva.

Ime így néz ki az az 1867-iki XV. törvénycikk az ő számos utvesztőivel és káros fejleményeivel! Most még csak egy kis idill annak születése órájából:

Lónyay naplója. 1867 szeptember 12.

„Vöslauban este 1/28 órától éjfélig állapítottuk meg a conventiót. Lackenbacher volt ismét a tollvivő ritka kitartással. Szegény Becke (az osztrák pénzügyminiszter) sokszor fölugrott a székéről és fogta a fejét, midőn engedni nem akartam, s miután végre az elvekben a conversióra és a deficit megszüntetésére nézve engedni kénytelen volt, s már be volt fejezve az ügy, s a kertben szép holdvilágnál sétálgattunk, azt mondta nekem, hogy bizony nyakas ember vagyok, s talán providenciális ember, ki hivatva lehetek az osztrák pénzügyek rendezésének ut-

ját nemcsak kijelölni, de a birodalmat kényszeríteni reá.“

Ugyan ki nem gondolna a mesebeli sajtra, a mely a jelen esetben száz meg száz milliót képvisel.

De azért ne higyjük ám, hogy csupán államférfiak öntelt hiúsága és hiányos szakismerete került Magyarországnak megszámlálhatatlan milliókba. Van reá eset, hogy bizonyos — alapjában véve oktalan — népszerű áramlatok és észszerütlen, vagy legalább is idétlen parlamenti hangulatok, melyek ellen a küzdelmet idején fölvenni nem volt elegendő erkölcsi bátorság, — talán még többjébe is kerültek és fognak még kerülni az országnak. — Ime egy kis izelítő a közösügyi és adósságvóta megállapítására kiküldött országos bizottságnak jegyzőkönyvéből:

„A birodalmi tanácsban képviselt országok küldöttségének, nézete szerint, tehát nem marad egyéb hátra, mint a hozzájárulási arány kiszabásánál a közvetlen adók kivetését tekinteni *kiindulási pontnak*. Az ez által netalán föltételezett nagyobb igénybevétele a magyar korona országainak az által egyenlítettethetnek ki, hogy *némely közvetett adónemek* jövedelme, miként ez a vámok iránt a magyar törvényhozás által máris indítványoztatott, mindenekelőtt a közös költségek megtérítésére fordíthatnók, s csak az ez után fönmaradó összeg, a meghatározott hozzájárulási arányhoz képest, állíthatnók ki mind a két birodalmi fél részéről.

Ezen eljárásnál a közös költségeknek igazságos és se az egyik, se a másik részt illetéktelenül nem terhelő fölosztása eszközölthetnek.“

A magyar küldöttség az indirekt adók bevonását „*hatalmas correctivumnak*“ ismeri ugyan el, de ezt mégis *elvi és pénzügyi* tekintetből határozottan visszautasítja. Az igazi ok, *mert közös adó nem kell* sem a népek, sem a parlamentnek, de a közvetett adók magyarországi kontingensét ott feledi Ausztriában és ez csak 1899-ben került vissza — sok és nagy küzdelem után — kvóta-fölemelés ellenében.

A közvetett adók egyforma megállapítása és kezelése ellen nincs kifogás, csak „közös adó“ nem kell.“

Inkább menjen jó nagy része a közvetett adónak közvetlenül Ausztria pénztárába és még fizessünk is reá, csak a „közös“ pénztárba ne jusson be, „közös“ adó címén!

Azon közvetett adónemekhez, a melyeket az egyik állam szedett be, és részben mégis a másik állam polgárai fizettek meg: a cukor-, szesz- és söradó tartozott. Ha ez a három adónem a közös kiadások fedezésére a vámbevételekhez csatoltatott volna. Magyarország *átlag* több mint 15 millió koronát takaríthatott volna meg évenként a közösügyi kiadásokon, még abban az esetben is, ha a kvóta 33—35 százalékban állapítottatott volna meg, a mire semmi alap sem volt. (Hét elszórt évnek átlaga 20 milliót mutat.)

Az osztrák küldöttség a föntebbi üzenettel szemben következőképp enyeleg:

„Miután a tisztelt magyar küldöttség az ilyenféle határozat ellen nyilatkozott, nem akar a német-szláv tartományok küldöttsége tett javaslatához ragaszkodni, ámbár meggyőződése az, hogy a magyar törvényhozás maga az *eredmények következtében mégis csak ezen javaslathoz fog visszanyulni*.“ És ha már nem kell a közvetett adók beneficiuma, akkor hát fizessetek reá. Azt proponálja ugyanis alább, „*hogy a vámjövödelemből azon adóvisszafizetések (Steuerrestitutionen) is fedezendők, melyek adóköteles tárgyaknak kivitele alkalmával teljesítendők*“. Ez is harminchárom évi sérelemnek állandó kutforrása lett.

A „közös adó“ népszerűtlensége tehát több mint 500 millió koronájába került az országnak.

Az adósság kérdésében a „nem kell tőke“ népszerű jelszó majdnem újabb száz milliókba került volna, de ez, szerencsére, nem jutott az idevágó törvény intézkedéseiben sem kifejezésre, sem pedig érvényre, a mint az a föntebbi fejtegetésekből és a mellékelt három megelőző röpirat adataiból megdönthetetlenül kiviláglik.

Mennyivel célszerűbb és méltányosabb lett volna az osztrák javaslat módosítása révén azon közvetett adókat, a melyek *ugyis egyforma elvek szerint voltak kezelendők*, a vámbevételekkel egyetemben elsősorban a kö-

zős kiadások fedezésére jelölni ki, az esetleges hiányt, vagy fölösleget pedig évről-évre ezen adónemek effektív teherviselése — tehát a tényleges fogyasztás — arányában osztani föl. Ilyformán egy automaticæ működő méltányos kulcsot nyertünk volna és sok áldatlan érdekharcnak és kölcsönös gyűlölködésnek lehetett volna elejét venni.

Különben úgy tűnhetnék föl, hogy ilyféle reminiscenciák teljesen fölöslegesek s minden kézzel fogható haszon nélkül legföljebb csak rossz vért szülhetnek. Épp ellenkezőleg, ilyféle visszapillantások a kiegyezés első és folytatólagos fázisaira, képesek csak adni annak, hogy miért vajudik immár nyolc év óta a negyedik vám- és kereskedelmi szövetség és hogy még ma azt sem lehet biztossággal megállapítani, hogy egyáltalán létre fog-e jönni vagy sem.

Csakis a gazdasági kiegyezés történetének lelkiismeretes kutatása, különféle fázisainak beható vizsgálata vezethet azon végzetes bajnak kutforrásához, a mely két állam között, melyeknek sorsa évszázadok óta össze van kapcsolva, s melyek hivatva vannak beláthatatlan időkre egymásnak létét kölcsönösen biztosítani, a nagynehezen helyre állított békés viszonyt megmérgezte, a meghasonlást, folyton növekvő ellenszenvet és már-már leküzdhetlen gyűlöletet megteremtette.

Ez a baj, melyet a kiegyezés eredendő bűnének nevezhetnénk, abban rejlik, hogy 1867-ben a közigazdasági kérdésekben teljesen jártas fél a másik félnek tájékoztatlanságát e téren minden irányban kihasználni iparkodott, magának szerződéses törvényekben a másik fél rovására oly előnyöket biztosított, melyek őt természet-szerűleg meg nem illették, később pedig az ugyis eléggé hátrányos törvényekben biztosított jogokon fölül, még azoknak fonák értelmezése és végrehajtása révén is újabb, teljesen megokolatlan előnyöket keresett és részben érvényesített is.

Ily eljárás egy szövetséges állammal szemben, az államférfiui előrelátásnak teljes híját dokumentálja és oly végzetes politikai hiba, melynek következményei beláthatatlanok.

Ily természetű előnyök előre láthatólag csak ideig-óráig tarthatók meg, melyekről a birtokló fél soha sem tud jó szívvvel lemondani, s azokért mindenkor más és más, többé-kevésbé méltánytalan kompenzációkat keres, míg a másik fél magától értetődőleg a lényegükben megokolatlan terhektől szabadulni iparkodik, s minden újabb, indokolatlan megterheltetés, de még annak csak a megkísérlése ellen is fölháborodással és gyűlölettel reagál.

Ha valamikor, úgy ebben az esetben bevált a nagy német költőnek széltiben ismert híres mondása: „Hisz' éppen az a rossz cselekedetnek átka, hogy lépten-nyomon újból rosszat kell szülnie.“

(Das ist eben der Fluch der bösen That, dass sie fortzuegend Böses muss gebären.)

Alig négy évvel a magyar-osztrák kiegyezés után jött létre a nagy-német államszövetség közös védelemmel, közös külképviselettel és közös vámterülettel. A közös költségek fedezésére megállapították a vámbevételeket, a közvetett adók legnagyobb részét és egyéb állami bevételeket; a kiadások többletét kvótajárulékokkal egyenlítik ki. Híszonhat különféle kvóta van, Poroszország maga 60%-on fölül járul a közös költségekhez.

Ennyi önálló állam között egy oly egyezség jöhetett létre, mely nem adott okot állandó panaszra és sohasem fajult el kölcsönös piszkolódássá, mert mindenki megővta a maga jogait és előnyeit, de respektálta a máséit is, mivelhogy állandó államjogi és gazdasági viszonyt szándékoztak megteremteni!

A közös gazdálkodás, a közös vámterület nem tartozik az 1867-iki kiegyezés állandó berendezéseihez. Az ismeretes ischli klauzula könnyen ily jelleggel ruházhatta volna azt föl és épp azért kellett elbuknia. A Széll-formula nyilvánvalóan a szerzőnek akarata ellenére immár visszatarthatatlanul az önálló vámterület felé hajtja az országot.

A kiegyezés létrehozatalára bőségesen kimért időtartam java részét az osztrák kormány és parlament javítgatási kísérletei vették igénybe, oly annyira, hogy

a jelenlegi fázisban 30—40 országgyűlési képviselő elhatározásától függ, legyen-e kiegyezés vagy pedig önálló vámterület.

Miután ily rögtöni, előkészületlen átmenetek óriási kockázattal járnak, és miután a német vámtarifa és annak elmaradhatatlan visszahatása a többi európai államokban, épp most rendkívüli akadályokat készül gördíteni őstermékeink kivitele elé, talán soha nagyobb szükségünk nem volt egy esetleg utolsó kiegyezésre nekünk is, Ausztriának is, melynek versenyképessége a világpiacon még éppenséggel nincs biztosítva. Másrészt talán éppen a legközelebb tárgyalandó kiegyezés az első, mely az azzal kapcsolatos kérdésekkel egyetemben, mindkét fél érdekeire egyaránt méltányos tekintettel van.

Ily körülmények között minden további kommentár nélkül szó szerint hozok köztudomásra egy elzúllott kiegyezési klauzulát, melyet 1895-ben az iparfejlesztési osztály vezetése révén egy szakvélemény befejezése-képp terjesztettem a kormány elbírálása elé.

„A vám és kereskedelmi szövetség megújításánál mindenkor megújuló harc, mely mind mérgesebb formákat ölt, természetszerűleg szuggerálja azon kérdést, vajjon nem volna-e célszerű ezen alkalomból a *szövetséget oly kikötéssel hozni létre, hogy Magyarország a tíz év lejártá után tekintettel az áldatlan küzdelmekre, a kölcsönös elégedetlenségre és szakadatlan szemrehányásokra, kívánatosnak tartja a szövetség lejártá után a vámterület elkülönítését már ezáltal végleg elhatározni.* A tíz év mindkét félnek elegendő időt és alkalmat nyújthatna közgazdasági politikájának — a változandó állapotoknak megfelelőleg — új irányokat adni és más célokat szabni.

Ilyenmü kijelentés mindenestre alkalmas volna mindkét államban a természetes fejlődést minden időközi különös károsulás nélkül és nagy rázkódtatások elkerülésével elősegíteni. Magyarország ipara a szebb jövő reményében már most jelentékenyebb lendületet venne, Ausztria pedig iparának perfekcionuálása útján

finomabb versenyképes cikkekkel iparkodnék a külföldön már időközben piacokat meghódítani.“

A mi nyolc év előtt időszerűtlennek, vakmerőnek s épp azért kivihetetlennek tetszhetett, az a mai bonyodalmas, sőt egyenest veszedelmes helyzetben még egy szerencsés expediens színében jelenhetik meg!

Végül áttérek a két elmélet: a „tőkésítés“ és a „tőkevisszafizetés“ mérlegének számszerű megállapítására. Az osztrák követelés.

Magyarország mai járuléka	60,621.061 K.
ebből levonandó domaniális kölcsön kamata és törlesztése	1,867.221 „
melyek 1912-ig tovább fizetendőek marad tehát	58,753.840 K.
ennek 4 ² / ₁₀ -os tőkéje	1398,900.000 K.
A tőkevisszafizetés esetében a legrosszabb esetben jár	1280,900.000 K.
és a domaniális kölcsön egészen elesik, ez utóbbtól eltekintve tehát a különbség a két álláspont között	118,000.000 K.

Ugy hiszem, hogy ily rengeteg különbség, melyet egyébképp alkudozási margóra kellene hagyni, megérdemli, hogy ezzel az elmélettel, a mely különben is elvitázhatatlanul tudományos jogi alapra van fektetve, érdemes egy kissé behatóbban foglalkozni.

Ha már most 4⁰/₁₀-os konverziót veszünk alapul, az osztrák precedens után bajos volna más típust választani, úgy az 1280,900.000 K. megváltására 97⁰/₁₀-os alapon (a mai állapot 99⁴/₁₀) 1327,850.000 koronányi kötvényt kellene kibocsátani.

Ennek a 4 ⁰ / ₁₀ -os kamatja	53,114.000 K.
a megváltandó járulék	58,754.000 „
A különbség	5,640.000 K.
ehhez járul a domaniális kölcsön kamatja és törlesztése	1,867.000 „
A összes megtakarítás	7,507.000 K.

óvi kamatokban,

Az előre bocsájtottakkal és három megelőző röpiratnak fejtegetéseivel, a melyeket egyik-másik jelenleg elhanyagolt érv és történeti reminiscencia kedvéért szintén idecsatolok, a „tőkevisszafizetés“ elméletét csekély erőmhöz képest lehetőleg minden irányban megvilágitani és megindokolni iparkodtam, az egész tanulmánynak közzétételével pedig, úgy vélem, hazafias kötelességet teljesítettem.

Kéttornyalak, 1903 július 22.

FÜGGELÉK.

Az egyesített államadósságok konverziója.

Az ugynevezett „közös“ államadósságok konvertálása az utóbbi időben a kiegyezési kérdésekkel egyetemben tárgyat képezi a közvélemény állandó érdeklődésének.

Egy bécsi tekintélyes lap — a „Neue Freie Presse“ — a legújabb kiegyezés ismertetése közben ezen tárgyan folyó évi január 17-iki számában a következő megjegyzést teszi:

„Pénzügyi áldozatot, vételárt pénzben, sok millióban a Badeni-féle minta szerint nem fizettünk. Csak egy nagy pénzügyi vitás tárgy van, és az a kiegyezéssel nem függ össze és nem lett megoldva. Magyarország részt követel a közös járadék konverzió-nyereményében, és azt nem kapta meg. A járadéknak egyrésze, a mely a magyar járulék viszonyának az adóssághoz megfelel, ki lesz hasítva. Ezen 1400 millió nem lesz konvertálva.“ — Ha ez az információ helyes volna, úgy ez azt jelentené, hogy Magyarország fizetne kerek kétszáz milliót a kiegyezésért.

Ezt nem vagyok képes elhinni és úgy vélem, hogy ezen kérdésben a két kormány között a végleges öszszegre nézve még teljes megállapodás nem jött létre.

Miután az 1867-iki kiegyezés anyagi kérdései tekintetében készülő tanulmányaimban egy szakasz ezen kérdéssel foglalkozik, elhatároztam, hogy ezt a szakaszt önállólag és pedig most hozom nyilvánosságra, abban a re-

ményben, hogy az összegyűjtött történelmi anyag és talán az egyik-másik, csálhatatlanságra igényt nem tartó szerény vélemény is e kérdésnek megvilágítására még a döntés előtt tehet némi szolgálatot.

A kérdés sürgős stádiumára való tekintettel az anyagnak gondosabb rendezéséről és stilisztikai kicsiszolásáról, sajnálattal, le kellett mondanom.

Valeat quantum valere potest.

Konstantinápoly, 1903. évi január 25-én.

Az 1867. évi XII. törvénycikk rendelkezései az államadósságok tekintetében a következőképp szólnak:

„Az államadósságokat illetőleg Magyarországot, alkotmányos állásánál fogva, oly adósságok, melyek az ország törvényszerű beleegyezése nélkül tétettek, szorosan jogilag nem terhelhetik.“ (53. §.)

De kijelentette már ezen országgyűlés, hogy: „ha a valóságos alkotmányosság hazánkban is, ő felsége többi országaiban is minél előbb tetteleg életbelép, kész azt, a mit tennie szabad, s mit az ország önállása és alkotmányos jogainak sérelme nélkül tehet, a törvény-szabta kötelesség mértékén túl is, méltányosság alapján, politikai tekintetekből megtenni, hogy azon súlyos terhek alatt, miket az abszolút rendszer eljárása összehalmózott, ő felsége többi országainak jóléte, s azzal együtt Magyarországé is össze ne roskadjon, s a lefolyt nehéz időknek káros következesei elháríttassanak.“ (54. §.)

„E tekinteteknél fogva tehát, s egyedül ezen alapon, kész az ország az államadósságok terhének egyrészét elvállalni, s az iránt, előleges értekezés folytán, ő felségének többi országaival is, mint szabad nemzet szabad nemzettel, egyezkedésbe hocsátkozni.“ (55. §.)

A kvóta megállapítására kiküldött országos bizottságok hosszas tárgyalások után az államadósságok kérdésének tárgyalásába is belebocsátkoztak és az osztrák küldöttség mindjárt első nunciumában a kvótát és az államadósságot egyidejűleg kívánta tárgyalni s mindkettő tekintetében egyforma arányt megállapítani.

A közmegállapodás szerint az iniciativa a kvóta

tekintetében a küldöttségeket, az államadósságok tekintetében pedig a két minisztériumot illeti meg.

Miután az államadóssági tőkéknek felosztása — mint gyakorlatilag kivihetetlen — elvben elvettett, Lónyay nézete szerint „az államadósságokért elvállalható évi járuléknak meghatározása méltányosság alapján a viszonyos vagyonság, illetőleg adóképesség szerint volna célszerűen eszközölhető. Ha volnának egyes kisebb kölcsöntételek, melyek a birodalom egyes részeit inkább érdekelnék, ezek a többitől könnyen kivonathatók, egyszerű volna körülbelül ugyanazon kvótát megállapítani, mely a közös költségek fedezésére fog meghatározatni.”

A Gotha Almanach szerint az osztrák államadósság 1866 december 31-én állott:

2449,801.129	frt	konzolidált adósságból
434,657.428	„	kamatotlan függő adósságból
14,915.550	„	rezervált tőkéből
<u>Összesen</u>	<u>2899,374.107</u>	<u>frt.</u>

Ugyanezen forrás szerint az államadósság költségei:

Kamat és törlesztés	139,570.000
Árszín-vesztés (Münz- u. Wechselverlust)	9,050.000
<u>Összesen</u>	<u>148,620.000</u>
Lónyay szerint az 1868-ik évre a kamatok	127,600.000
ebből levonandó szelvény-adó (7%)	6,500.000
<u>Összesen</u>	<u>121,100.000</u>

eső teher, a kötelezett törlesztési összeg 1868-ra 23,000.000, az árszín-vesztés 8,500.000 forint.

1867 szeptember 6-án Lónyay az országos küldöttségben az államadósságok tárgyában előadja a két minisztérium közti tárgyalások állását s ugyanakkor saját álláspontját a következőkben foglalja össze: „Minden

igyekezetemnek oda kellett irányozva lennie, hogy a Magyarország által elvállalható államteher Magyarország adóképességét túl ne haladja. Szükséges volt az államadósságok egyes tételeinek eredetét vitatni; kimutatni azt, hogy ezen terheknek egyrésze Magyarországot nem illeti, s általában Magyarország az államadósságra nézve nem határozott kvótát, hanem csak évi járadékot vállalhat, mely az adózási képességgel áll bizonyos arányban.“*)

Ezen tanácskozások folyama alatt merült föl egy új eszme, melyet a miniszterelnök, Andrássy gróf, állított föl, és melyet az osztrák pénzügyminiszter a maga részéről is elfogadott. Andrássy gróf ugyanis azon szempontból indult ki, hogy az államadósságok között vannak olyan tételek, melyek Magyarországot nem illetik; továbbá, hogy a népesség arányához képest a birodalom másik része saját kiadásaira nevezetesen többet költ. Míg ugyanis a magyar koronához tartozó országokban közigazgatási költségek fejében alig esik egy főre 2 forint, a birodalom másik felében egy főre nevezetesen nagyobb összeg jön, úgy, hogy ha ezen arányt fölveszünk, midőn Magyarország saját költségeire 30 milliót kell számítanunk, ugyanakkor a birodalom másik felében 38 milliónak kellene kijönni, holott ők saját költségeikre 72 milliót számítanak, tehát ha többet akarnak költeni, fedezzék ezt újabb adókiadások által és járuljanak az államadósságok fedezéséhez annyival nagyobb összeggel. Ezen többlet tenne 32 milliót; Becke báró azonban csak 30 millió forintot vett föl és ezt precipuum nevezete alatt tette számításba, minthogy az államkiadásoknak lélekszámszerinti kivetése ellen nevezetes észrevételek tétethetnének. „Más körülmények is vannak, melyeknél fogva ezen precipuumnak elfogadása célszerűnek látszik. Magyarországon ugyanis a tőkék utáni jövedelem igen csekély, holott a birodalom másik felében az úgynevezett „Freie Rente“, tudniillik az államadósságok kamatai, iparvállalatok és egyéb tőkék utáni jövedelmek igen nevezetes összeget tesznek. De különösen megfon-

*) L. Kónyi Manó: Deák Ferenc beszédei.

tolandó körülmény még az is, hogy tagadhatatlan, hogy a birodalom másik felében hosszú során az éveknek nevezetes beruházások történtek, míg Magyarországon e tekintetben mentül kevesebb összeg fordított. Szükséges ennél fogva számítást tenni, mely ezen összeget kimutatván, indokolni fogja ezen 30 milliós precipuumnak levonását, illetőleg az államadóságoknak teherviselésében mindenekelőtti leszámítását.

Ugyanazon országos bizottsági ülésben Andrassy Gyula gróf is felszólalt és ugyancsak Lónyay naplója szerint: „Kiemelte, hogy kell valami módot találni; az államadóságok kérdését most megoldani szükséges; kifejtette ennek fontosságát, megemlítvén, hogy Ausztria jelenben az átalakulás korszakában van, az egységes Ausztriából dualisztikus Ausztria lett; hogy ennek alapja biztosítva legyen, nemcsak a kvóta kérdésében, hanem az államadóságok évi járadékának kérdésében is határozottan tisztába kell jönnünk; vagy redukálni kellene az államadóságok terhét, vagy pedig, minthogy mint a viszonyok mutatják, jelenben redukálni nem lehet, igyekezni kell reánk nézve célszerű egyezséget kötni, *de oly alapon, hogy ha a redukció később bekövetkeznék Magyarország pénzügye is hasznát vehesse.* Részletesen fejtette ki azon okokat, melyeknél fogva a népesség aránya szerint szükséges kiszámítani a belső igazgatási költségeket; hivatkozott különösen Anglia példájára, mely ugyan vagyonság tekintetében sokszorta gazdagabb, mint mi, mindamellett közigazgatási költségeit nem a gazdaság aránya szerint méri; nincs tehát joga a birodalom másik felének drágább adminisztrációt tartani, és ha kíván ilyet, viselje költségeit külön számítás szerint. Nagy súlyt fektet tehát arra, hogy ezen kérdés hozassék tisztába és szükségesnek tartja mindenekelőtt, hogy küldöttség neveztessek ki, melynek főadata legyen a minisztérium részéről átszolgáltatott adatok alapján az államadóságok terhéből elkülöníteni mindazon tételeket, melyek nem szorosán Magyarország érdekében köttetnek; ő a dualizmusból egy garast sem akar nyerni, sőt még szívesen fizet is rá, de hitelünket tartsuk meg, arra szükségünk van már azért is, mert nálunk nagyobb

arányban kell beruházásokat tenni, mit pedig hitel nélkül nem tehetünk. Fejtegette a „Freie Rente“-nek eszméjét, hivatkozott azon adatokra, melyeket már én előadtam, tudniillik, hogy az összes államadóságok kötvényeiből Magyarország területén magánosok kezében alig van több 20—24 millió forintnál; továbbá, hogy szükséges kutatni az investíciókban, melyek a birodalom két felében tétettek, s kimutatni mindazon összegeket, melyek aránytalanul ruháztattak be a birodalom másik felében. Tagadhatatlan, hogy Magyarország köteles viselni a háboruk után kötött költségeket, a régi francia háboruk alatt azonban Magyarország rendkívüli módon járult a háboru költségeihez; tudvalevő dolog, hogy a rendes adókon kívül még szubszidiumokat is adott. Vanak azonkívül még más körülmények is, melyeket főlemlíteni szükséges lenne: például, hogy 1849-ben az összes magyar bankjegyek megsemmisítettek; ezt ugyan mint kényes kérdést nehéz vitatás tárgyává tenni, de miért ne lehetne a konferenciákban megemlíteni.

Lónyay 1867 szeptember 10-én Vöslauban a következő följegyzéseket tette: „Ma jókor kezdődött a munka. Kezdtém számíthatni, nem lehetne-e precipuum helyébe az összes terhek egyesítését tenni, betudva ide a földtehermentesítést is. A következő az azt mutatta, hogy ezen alap kedvezőbb. Közöltem Andrassyval, ő készséggel elfogadta. Tíz órakor elmentünk Beusthoz . . .

Beustnál előadta Becke, hogy 30 százalék kvótát kívánnak mindkét tételre nézve, s csak 25 millió precipuumot hisz kivehetőnek. Ugyanezt fejtegette később ő felsége előtt.

S ez is maradt a végleges megállapodás eredménye. Az idevágó 1867-ik évi XV. törvénycikknek („Az államadóságok után a magyar korona országai által vállalandó évi járulékról“) lényeges tartalma:

1. §. „Az 1868-ik évi januárius elsejétől kezdve a magyar korona országai az eddigi államadóságok kamatainak fedezéséhez 29,180.000 forintnyi állandó, továbbá változás alá nem eső évi járulékot fizetnek s ebből 11,766.000 forintot ércpénzben.“

2. §. „Egyszersmind egyezéssileg megállapítatik,

hogy 1868 május elsejéig törvényjavaslat terjesztessék elő alkotmányos tárgyalás végett, mely által a jelenleg létező különféle adóssági címek lehetőleg kimerítő módon egységes járadék-adósságá változtassanak át, s a pénzügyeknek töke visszafizetések általi terheltetése lehetőleg kevesbítettessék. A mi azon adósságcímek töke visszafizetéseit illeti, melyek természetüknél ily egységes járadékadóssággá átváltoztatásra nem alkalmasak, ezekre nézve törvényesen megállapítandó, hogy a visszafizetésökre megkivántató összegek jövőbeli egységes járadékadóssági kötvények kibocsátása által szerzeszenek évenként be, s hogy ezen beszerzésből származó tehertöbbletet ő Felsége többi országai és királyságai vállalják el, s hozzá a magyar korona országai által évenként egy millió egyszázötvenezer forintnyi állandó összeg fizettessék és ebből 150.000 forint ezüstben; ellenben minden, e törlesztések folytán eső kamatoknak, valamint a státuszadóssági kamatszelvevények és sorsjátékyeremények után fizetendő adóknak is ő Felsége többi országai és királyságai javára kell esniök.

A fönnebbi ezüstben járó 150.000 forint által azonban az osztrák általános földhitelintézettel kötött s mintegy feléig magyar kincstári uradalmakra kebelezett államjóságkölcson határoztatik törlesztetni, melynek kamatai az első §-ban megállapított állandó évjárulékbán befoglaltatnak.

A magyar kincstári uradalmaknak ezen bekebelezett kölcson alóli teljes fölszabadulása után, tehát ama 150.000 forintnyi ezüstben járó fizetés megszűnik s a tervszerű törlesztés vagy az egész kölcsonnek korábbi visszafizetése szerint az évi kamatjáruléki is az államjóságkölcson kamatainak Magyarországra eső részéhez képest kevesbitendő.

A magyarországi állampénztárakban elhelyezett biztosítékokat és letéteményeket annak idején a magyar pénzügyi igazgatás fogja visszafizetni. Az ezekért járó kamatok azonban a 29,188.000 forintnyi állandó évjárulékbán befoglaltatnak, s a mennyiben a fizetés Magyarországon történik, ezen összegbe számítandó.

6. §. „Mind a magyar korona országainak, mind ő

Felsége többi országainak tetszésökre hagyatik, államadóssági kamatjárulékokat adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbéli töke visszafizetése által csökkenteni. A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a törlesztő pénzügyi kormányznak hozzájárulási tartozásából levonatik.”

Ezen §. az idevágó 1867 december hónap 24-iki osztrák törvényben szószerinti fordításban így hangzik:

„Mindkét birodalmi résznek tetszésére hagyatik államadóssági kamatjárulékat kötvények törlesztése vagy készpénzbéli töke visszafizetés által csökkenteni.

A törlesztett adósság (Schuldverschreibung) *effektiv kamatélvezetének* (2. §.) megfelelő összeg ezen esetben a törlesztő pénzügyi kormányzat hozzájárulási tartozásából levonatik.”

Történelmi érdekléssel birnak, s a fönnebbi végleges törvényes intézkedésekhez becses fölvilágosítást nyujtanak a két minisztérium által megállapított és Lónyay által szeptember 16-án a magyar küldöttség elé terjesztett eredeti és később újból módosított pontozatok.

Az eredetiek ezek voltak:

„1. Az államadósságra nézve a két pénzügyminiszter legföljebb 1868-ik évi május elsejéig az illető törvényhozó testületeknek egy közegyetértéssel szerkesztett előterjesztvényt teend azon célból, hogy a jelenlegi különböző adóssági címekből származó tételek egységes évjáruléki adóssággá (Rentenschuld) lehetőleg széles mérvben változtassanak át, az *eddig kamatélvezet alapján* és a fönnálló törlesztési járadékoknak kivihető elenyésztésével.

2. Egyébiránt már most megállapittatik, hogy a két pénzügyi miniszter, mindenik saját törvényhozása elé oly egyenlő alapokon nyugvó törvényjavaslatot terjesztend, mely szerint az államadósság szükségletének fedezésére a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok évenként 25 millió forintot tevő előzetes megterheltetést vállaljanak és a fönmaradt teherrészlet ezek és a magyar korona országai közt akkép osztassék föl, mint 70 áll 30-hoz. Ezen elvek szerint fog a fönnálló

kötelezettségek fedezésére szolgáló 1868-iki szükséglet az illető költségvetésekben a jövő évre előíratni.

3. Hogy mindkét félre nézve, az államadósság fejében teljesítendő kötelezettség végleg és számszerint meghatározathassék, egy vegyes küldöttség fog alakittatni, mely az államadósságot ellenőrző bizottság eddigi kimutatásának alapján az államadósságok 1867-ik évi december 31-diki állapotát kiszámítandja és az összes hitelkönyveket akkép zárandja be, hogy kapcsolatban a különböző tehercímeknek az első pontban kifejezett hozzájárulási arány szerint mindkét félnek meghatározott és többé semmi változás alá nem jöhető évi járuléka kitűnjék.

A módosított újabb előterjesztés idevágó javaslati így szóltak:

„1. §. Az 1868-ik évre megállapítatik, hogy fönrtartva a netalán számítási tévedések kiigazítását, az államadóssági szükségletből, mely a kamatokból járó jövedelmi adónak s a sorsjegykölcsönöknek levonása után 145,339.017 forintra számítottatik, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok 100,237.312, a magyar korona országai pedig 36,101.705 forintot vesznek át. Az ezen összszükségletben foglalt 62,376.387 forintnyi ezüstben, teljesítendő fizetéseket a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok 46,877.801 forint, a magyar korona országai 15,492.586 forint erejéig viselendők.

2. §. A föntebbi összegek végleges megállapítására vegyes bizottság küldetik ki, mely, az eddigi államadósságellenőrző bizottság kimutatásai alapján az adósságoknak 1867 végén való állását kideritendi és az összes hitelkönyveket bezárandja. Ha ez alkalommal az 1868-iki államköltségvetésbe fölvelt államadósság mennyiségére vonatkozólag módosítás tűnnék ki, akkor a két fél járuléka is oly arányban módosulnak, a mint föntebb kiszámítottak.

3. §. 1869-től kezdve a magyar korona országai az 1867 december hónap végével fönmaradó s az 1868-ik évi költségvetésbe befoglalt államadósságok kamatainak fedezéséhez 29,100.000 forintnyi állandó, további vál-

tozás alá nem eső évi járulékot fizetnek, ebből 12,000.000 forintot ércpénzben. Ha azonban az előbbi §-ban fönrtartott bizottsági átvizsgálás által az államadósságnak 1867 végén való állására nézve lényeges tévedés mutatkoznék, akkor az ott megállapított állandó hozzájárulási összeg is e különbözetnek megfelelőleg lesz helyreigazítandó, s ennél azon fölosztási arány veendő mérvül, mely kiszámításánál alapul szolgált.

A helyesbítés szükséges volt és meg is történt.

A 4. §. a végleges törvény 2. §-ával, a tervezet 9. §-a pedig a törvény 6-ik §-ával szóról-szóra egyezik,

Ezen utóbbi §-nak megfelelő intézkedés az eredeti tervezetben csodálatos módon egyáltalán nem található.

Az alantabb található fejtegetések könnyebb megérthetése végett itt van helyén egy, az államadósságok kezelése és ellenőrzése tárgyában 1868 június 14-én kiadott osztrák törvény bekezdését és egynéhány intézkedését fordításban idézni.

A) A konszolidált államadósság kezeléséről.

A konszolidált államadósságok kezelését és annak kezelési költségeit illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok minisztériuma fölhatalmaztatik a magyar korona országainak minisztériumával a következő megegyezést létesíteni:

1. §. Miután az 1867. évi december 24-én létrejött megegyezés szerint a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok által elvállalt államadóssági járuléka a közös pénzügyminisztériumnak adandó át:

a) Ezen fizetéseknek átvétele, könyvelése, elszámolása és a törvényes rendeltetésnek megfelelő fölhasználása a közös pénzügyminisztérium ügykörébe tartozik.

b) Minden egyéb rendelkezés, mint: hitel-egységesítési és konvertálási műveletek, valamint minden az eddigi konszolidált államadósság tekintetében teendő törvényes intézkedések a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzügyminisztériumának hatáskörébe tartoznak.

2. §. A függő államadósság ellenőrzésével megbízott magyar ellenőrző-bizottság jogositva van a fölött örködni, hogy a magyar korona országai által befizetett

járulékok rendeltetésüknek megfelelőleg használtásának föl.

3. §. Mindaddig, míg a magyar korona országai által elvállalt járulék az 1867 december 24-iki törvény 6. §-a értelmében teljesen nem lesz törlesztve, a magyar korona országai az évi járulék hováfordításából folyó költségek fedezése céljából az 1868-ik évre meghatározott járuléknak $\frac{2}{3}\%$ -nyi átalányt kötelesek a közös pénzügyminisztériumnak átadni.

Ezen törvény intézkedéseinek megfelelő magyar törvény nincs. Az 1868-iki XLVI. törvénycikk (dec. 9.) a függő adósság ellenőrzéséről intézkedik, de a konszolidált vagy unifikált államadósságokról egyáltalán még csak említést sem tesz. A kiegyezés előtti államadósságok rendezése tehát röviden a következőkbe foglalható össze:

A vegyes bizottságok megállapították, hogy 1867 december 31-én miféle és mennyi államadósság létezett és mennyit tett ki az összes kamatteher, ugyanekkor az összes hitelkönyveket bezárták.

Az állandó magyarországi járulék kiszámításánál az összes kamatteherből 25 millió levonattott és a maradóknak 30 százaléka kereken 29,188.000 forintot tett ki, ebből következik, hogy az összteher az 1867-ben már érvényben levő szelvényadó (7%) levonása után 122,293.000 forintot, az osztrák járulék pedig 93,105.000 forintot tett ki, minek folytán a két járulék véglegesen úgy viszonylott egymáshoz, mint 76.133 : 23.867-hez.

A Magyarországot illető „állandó és további változás alá nem eső járulék” csak annyit jelenthet, hogy a kölcsönös teherviselés aránya, a kvóta további fejleményétől függetlenül, végleg eldöntött, a mennyiben a saját teher egyoldalulag már a 2. §. alapján két esetben automaticé módosul; a 6. §. pedig további csökkentésre, sőt teljes törlesztésre is nyújt módot.

A méltányosság úgy hozta magával, hogy minden a teher fölosztása idejében fönnálló adósságtételnek kamatai a végleges arány szerint (23.867 : 76.133) osztásának meg és a kamatoknak ilyennemű rögzítése által, rögzítve lett a tőke is, melynek bármikor való törlesztése által összes járuléknak végleg megszűnik.

zitve lett a tőke is, melynek bármikor való törlesztése által összes járuléknak végleg megszűnik.

Az 1874. évi Gotha Almanachban Magyarország-nak tőkerésze az 1867 előtti adósságban 607 millióban van föltüntetve, mely számítás látszólag hiteles alapon nyugszik.

Ezen egyezkedés értelmében a kamatteher végleg meg lett osztva és járuléknak többé nem nöhetett és csakis kötvénytörlesztésünk vagy készpénzbeli tőkeviszszafizetés által csökkenhetett, az osztrák járulék azonban aleatórius jelleget nyert, a mennyiben a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok fölhatalmazást nyertek az egész állományt unifikálni, a szelvényadót és nyereségadót kizárólag megtartani és a törlesztéses adósságok kifizetése céljából a szükséglet arányában évenként új kötvényeket kibocsátani, az ezen beszerzésekből keletkező tehertöbbletet azonban ugyancsak ők tartoznak elvállalni. Ezen tehertöbblet tekintetében nincs különbség téve, hogy az kamatban vagy tőkében, vagy mindkettőben érvényesül-e.

Az esetleges tehertöbblet kiegyenlítésére évi egy millió forintnyi átalánnyal emeltük végleges járuléknkat.

Ausztria 1868 június 20-iki két törvényében (66. és 67. sz.) csekély kivétellel unifikálta az összes államadósságokat 5 százalékos papir- és ezüstkötvényekben, a szelvényadót az összes kamatokra 16 százalékosan állapította meg (7% helyett), némely esetben a tőkét is redukálta, a mennyiben régi névértékért kevesebb új névértéket adott: az államsorsjegykölcsönök kamatszelveit 20 százalékos szelvényadóval, a nyereségeket pedig 5 százalékos helyett 20 százalékos nyereségadóval terhelte meg.

Ezen törvényes intézkedések által az összes konszolidált adósság önkényűleg, erőszakosan 4·2 százalékos adóssággá, a 4 százalékos államsorsjegykölcsön 3·2 százalékos, az 5 százalékos 4 százalékos adóssággá lett konvertálva és ezenfelül a sorsjegynyeresemények az előbbi állapottal szemben 15% -os megrövidést szenvedtek. Megjegyzendő, hogy az eredeti tervezet az unifi-

kálást az eddigi kamatélvezet alapján kívánta eszközölni, a módosításban és a végleges törvényben ily megszorítás nem foglaltatik, de épp úgy hiányzik bennük bárminemű fölhatalmazás tőke- és kamatredukciókra, vagy nyereségyadó-főlemelésre.

Az említett ódiózus intézkedések Ausztria hitelét és azzal együtt elválaszthatatlanul a mienket is alaposan megrendítették, úgy hogy később az 5 százalékos adómentes kölcsönököt nehezen és csak 74, illetve 84 százalékos árfolyammal lehetett elhelyezni; pedig mi 1868-tól a mai napig híven a legutolsó krajcárig megfizettük a végleges fölosztásnál minket megillető tőkének kamatait, változatlanul oly mértékben, a mint azok élvezetére a jogosultság 1867. év végével mutatkozott.

Miután Ausztria a szelvényadót az összes adósság arányában 7 százalékról 16 százalékra, tehát 9 százalékkal főlemelte, illetve a kamatozó sorsjegykölcsönök tekintetében 20 százalékban újból állapította meg, úgy a mi állandó járulékunkból körülbelül 9 százalék az osztrák járulék könnyítésére fordított, más szóval mi Ausztriának 1868 óta évenként tényleg több mint 2,700.000 forint szelvényadót fizettünk és fizetünk még ma is.

A következő adatok világos képet nyújtanak arról, hogy ezen egyoldalú intézkedések milyen befolyást gyakoroltak az adósságteher kölcsönös viszonyára.

1871 december végén az egységesített adósság összege, beleértve a sorsjegykölcsönököt és egyéb tőkéket, 2449,856.860 forintot tett ki.

Ennek összes kamatai (ázsio nélkül) 103.276.751 frt.
 Magyarország járuléka 30,334.068 frt.
 Ausztriának nyeresége az 1868. egységesítési törvény folytán a budgetben 3,552.000 frt,
 marad Ausztria terhére 69,390.683 frt,
 a százalékos viszony tehát 30:41:69:59-hez.

Ha pedig hozzávesszük a földtehermentesítést, mely a fölosztásnál mindkét részről mellőztetett, az 1867-ből származó teherarány 1871-ben következőképp alakul:

Magyarország járuléka	30,334.068 frt,
földtehermentesítés	15,589.000 frt.
	Összesen 45,923.068 frt.
Ausztria járuléka	69,390.683 frt,
földtehermentesítés	10,513.498 frt.
	Összesen 79,904.181 frt.

A teherviszony százalékban kifejtve 37:22:62:78-hoz.

Hová lett a pecipuum és a 24:76 százalékos viszony?

Igy alakult az adósság kérdésének megoldása közvetlenül a kiegyezés után; igaz, hogy ezen viszony évről-évre valamivel rosszabbodott Ausztria hátrányára, amennyiben a kisorsolt sorsjegyek és sorsjegy-részvények ellenértéke — mely utóbbiak vagy kamatnélküliek, vagy csak 4 és 3:2 kamatot élveznek tényleg — 4:2 százalékos egységesített járadékkötvények kibocsájtása útján szereztetik be. Ha azonban Ausztria a sorsjegykölcsönön és egyéb összegeken nyert részvényeket és nyereségadót, valamint az egy millió magyarországi évi kompenzációt kezdettől fogva nem a saját terheinek könnyítésére, hanem a kisorsolt sorsjegyek törlesztésére fordította volna, úgy ma összes tőke- és kamat-terhe jelentékenyen csekélyebb volna, mint a milyen tényleg.

Lássuk már most, hogy miként könnyíthetünk közös terhünkön a jövőben, ha a 6. §. adta jogunkkal akarunk élni, és tartozásunkat olcsóbb kamattal beszerzendő készpénzzel vissza kívánjuk fizetni.

A könnyebb áttekinthetés és közelebbi vizsgálat céljából az idevágó 6. §-t újból szószerint idézem: „Mind a magyar korona országainak, mind ő felsége többi országainak tetszésükre hagyatik, államadóssági kamatjárulékokat adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbeli tőke visszafizetése által csökkenteni.

A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a törlesztő pénzügyi kormányznak hozzájárulási tartozásából levonatik.”

Ily fontos pénzügyi kérdés megállapítására felüle-

tesebb és ügyetlenebb formulázást keresve sem lehetne csinálni.

Itt látszólag oly tőkére van szó, melyet közvetlenül megosztani nem lehetett, de a mely az elvállalt kamatteher arányában mégis csak megosztott, még pedig abban az időpontban, melyben a kamatfelosztás meg-ejtetett, tehát 1867 december 31-én, és mégis ez a szó „tőke“ csak úgy melleleg — kegyelemből fordul elő ezen szakasz szövegében.

Ezen szakasz formailag mindkét félnek egyenlő jogokat akar biztosítani, és egyelőre kétféle részletes teherkönnyítést vesz kilátásba.

1. Kötvények beszerzését és törlesztését. Ez semmi-féle kételyre alkalmat nem szolgáltathat.

2. Készpénzbeli visszafizetést.

Miután Ausztria, a mely az összes adósságot kénye-kedve szerint kezeli és az „unifikáció“ neve alatt már erőszakosan konvertálta, és ennek következtében — miként ez a konverziók elmaradhatatlan következménye — az eredeti tőkét, ha nem is közvetlenül, de a későbbi beváltások útján tetemesen megszorította, ezen szakasznak a többiekkel egybevetve más értelme nem lehet, mint az, hogy Magyarország azt a tőkét, a melynek megfelelő kamatait annak idején elvállalta, bármikor változtatlan mennyiségben készpénzben visszafizetheti Ausztriának.

A magyarországi járulék 4°/_o, 4.65^o/_o-os és 5°/_o-os és esetleg egyéb százalékos tételekből van összetéve papirban vagy ércpénzben. ezen 1867-iki kamatlábaknak megfelelőleg kell a tőkének is kiszámittatnia, tekintet nélkül az 1867-iki vagy a megváltási év tényleges árfolyamára.

A mint fentebb láttuk, a kamatteher Ausztria és Magyarország között az 1867 december 31-iki állapot szerint úgy viszonylott egymáshoz, mint 76.133:23.867-hez. Ezen viszonyban osztottunk az érc- és papirkamatokban is. Ugyanezen viszonyban kell az 1867-ben megállapított tőkeállománynak is változatlanul megosztania. Ezen az alapon a Magyarországot megillető rész a tőkében körülbelül 600 millió forintot tesz ki. Lehet

azonban több is, a miről az annak idején „bezárt“ könyvek hiteles fölvilágosítást adnak.

Ennyi illeti meg Magyarországot, sem több, sem kevesebb. Ez az interpretáció az osztrák szöveg „effektív kamatélvezetének“ is megfelel, még pedig 1867 december 31-ikén, vagyis a teherfelosztás időpontjában.

Ausztria annak idején az unifikálásra megkapta a fölhatalmazást, de a kamatélvezet megcsonkításának engedélyezése nélkül; a mit e tárgyban tett, a magyar törvényhozás hallgatagon tudomásul vette, miután a teherföltelet tőke vagy kamat megkülönböztetése nélkül ugyis kizárólag Ausztriát illeti még és ezzel szemben az összes előnyök is a 2. §-ban kizárólag Ausztriának lettek biztosítva.

Különös elmélkedésre és később alkalomadtán bizonyára nagy küzdelmekre fog okot adni a 6. §-nak különböző szövegezése az osztrák és a magyar törvényben.

A magyar szövegben a „törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg“ről van szó, még pedig úgy a módosított tervezetben, melyben ez a §. először szerepel, mint a végleges törvénycikkben, holott az osztrák szöveg „a törlesztett adósság effektív kamatélvezetének megfelelő összeg“ről beszél és még a 2. §-ra is hivatkozik zárjelben.

Az „effektív kamatélvezet“ nem tesz különbséget, ha ez a jognak és méltányosságnak megfelelőleg, az 1867-iki dec. 31-iki állapotnak megfelelőleg számíttatik ki, de a 2. §-nak a zárjel közti beszurása (2. §.) határozottan lényeges eltérés, mert Ausztria a 2. §-ra támaszkodva eszközölte ama pénzügyi műveleteket, melyekkel a saját kamatterhét egyoldalulag jelentékenyen redukáta, az adósságtőkét pedig jelentékenyen fölemelte, illetve jövőbeli lényeges emelkedésének alapját megvetette.

Az „effektív kamatélvezet“ aránya, a tőke visszafizetés idejében annyit jelentene, hogy ha Ausztriának tetszett volna a szelvényadót 16°/_o helyett 20 (részben ugyis megtette), vagy még nagyobb százalékban megállapítani, úgy az ugynevezett közös államadósság még egynéhány száz millióval növekedett volna és Magyar-

országnak minden $4\frac{5}{10}\%$ — 5% aránya helyett 4% , illetve $3\frac{5}{10}\%$, $3\frac{2}{10}\%$ és még kisebb kamat arányában kellene a tőkét visszafizetnie.

Ez tudniillik azt jelenti, hogy a 29.188.000 forint, ha az 1867-iki *effektív* kamatlábat vesszük irányadóul, a megváltandó összeg körülbelül 600.000.000 forintot tesz ki; ha Ausztriának kénye-kedve szerint $4\frac{2}{10}\%$ -ra, illetve részben a sorsjegykölcsönöknél 4 és $3\frac{2}{10}\%$ -ra redukált kamatélvezetet vesszük alapul, ugy adósságunk 694 millióra és még többre emelkedik, ha pedig Ausztriának az *effektív* kamatélvezetet 4% vagy $3\frac{1}{2}\%$ százalékra tetszett volna leszorítani, ugy Magyarország adóssága 730, illetve 834 millióra — és még többre — emelkedett volna.

Magyarország évenként 2.700.000 forinttal többet fizetett, mint a mennyit a felosztási arány szerint öt megillető tőke arányában a kiegyezés után leszállított $4\frac{2}{10}\%$ -kal kellett volna fizetni. Ez a többlet a kiegyezés óta kamatok nélkül innen-onnan 100 milliót tesz ki, most még csak az kellene, hogy a $4\frac{2}{10}\%$ százalékos tőkésítés folytán 600—607 millió helyett 694 millió fizetésére köteleztessek.

Pedig ilyen velleítés már 1902. évi november 13-án egy tekintélyes osztrák lapnak (Neue Freie Presse No. 13729.) gazdasági rovatában egész komolyan meg is nyilatkozott, és számolni kell azon eshetőséggel, hogy ezen nézetet az osztrák közvélemény is, meg a kormány is, magáévá teszi.*) Különben nem érdektelen az imént idézett cikknek gondolatmenetét követni:

„Az államadóssági szerződésből világosan ki lehetett olvasni, hogy Magyarország hitelét szüziiesen meg akarta őrizni, míg ellenben Ausztria kénytelenítve lesz saját kamatterhén a szelvényadó fölemelésének gyűlöletes eszköze által könnyíteni, a mely pénzügyi műveletnek a külföldön egészen más nevet adtak. Ausztria a pénzügyi és a még nyomósabb erkölcsi áldozatért a szerződésben kompenzációt nyert.

Ausztria magára vette azt az odiózus kötelességet, hogy valamennyi törleszthető adósságot, a sorsjegyköl-

*) Megtörtént.

csönök és efféle kötvények kivételével, egy egységes járadékadóssággá alakítsa át. Ausztria kénytelen volt ezen kényszereszköz keresztülvitelét elvállalni, és így keletkezett az általános államadósság papírban és ezüstben. Magyarország ezzel szemben két engedményt nyújtott: a magyar járulék a kamatokhoz és törlesztésekhez nem csökken, hogy a járadékadóssággá át nem változtatott törlesztéses adósság — például a sorsjegykölcsön — amortizáció által kevesbedik. Ha valamikor valamennyi sorsjegy eltűnik a forgalomból, Magyarország ugyanoly járulékot tartozik fizetni. A második engedmény abból áll, hogy az államadósság szelvényei és sorsjegynyerményei után fizetendő adó a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok javára esik.“

Egy más helyen az 1868-ik évi június 20-iki osztrák törvényre hivatkozva azt állítja: „hogy az osztrák kormánynak jogában áll — Magyarországtól függetlenül — az általános államadósságnak kamatait alkalmas és jól megválasztott időpontban konverzió útján leszállítani, és az ekképp elért kamatnyerményt Ausztria számára teljesen igénybe venni.“

Végre ezen cikk oda konkludál: „Magyarországnak az általános adósság tekintetében csak három joga van: Ezeknek csak a nem egységesített államadósságoknak — mint a régi sorsjegykölcsönök — törlesztése céljaira szabad növekednie. A 150.000 forintos járulék az állam-uradalmi kölcsön törlesztésével elesik. Magyarországnak jogában áll az egész járulékot tökevisszafizetés által beváltani.“

Ezekre legyen szabad néhány megjegyzést tenni.

Hogy a föntjelzett és Ausztria által keresztülvitt művelet odiózus, azt tagadni nem lehet, de ebben az ódióban és annak következményeiben Magyarország a paritás elve szerint kikapta a maga részét, pénzügyi előny ebből kizárólag Ausztriának jutott és ha Ausztria azon összegeket, melyeket a nem egységesített tőkék új szelvényadóján, sorsjegynyerményadóján és ezekhez csakis a Magyarország tökerészét megillető teherleszállításokat és az egy millió kompenzációt a saját terhének könnyítése helyett folyó törlesztésekre használta volna

föl; úgy az általános adósság ma tetemesen kisebb volna, mint volt 1867-ben.

Ezen adósságösszeg csak azon arányban növekedett, a mily arányban Ausztria a szerződés alapján magának időközi előnyöket tudott biztosítani és azokat ki is vette.

Különben csak melleleg legyen megjegyezve, hogy ha az „általános“ adósság, mely ma 5.326,665.950 koronát tesz ki, a kiegyezési kulcs szerint — 23.867 százalékkal — ma fölosztva Magyarország részére 1271 millió koronát tenne ki, tehát 60—70 millió koronával többet, mint 1867-ben. Még csak ezen tehetősebbet oktrojálására sem létezik semmiféle jogi alap.

Hogy a tőkeszaporítás jogosultsága Magyarország terhére melyik törvény intézkedéséből olvasható ki, annak fölvilágosításával a cikk adós marad.

Hogy az egymilliók kompenzációt örök időkre kelljen fizetni, az is egy kissé veszélyeztetett állítása az említett cikknek. Igaz, hogy e tekintetben különös határidő nincs kimondva, de miután meg van állapítva, hogy mily célra fizetik ezen kompenzációt, a mikor a törlesztéses kölcsönök véglegesen elenyésznek, a *beszerzésekhez kötött járulék*, magától kell, hogy megszűnjék, — már mint 1919-ben, — a mikor is az utolsó 1864-ik évi sorsjegykölcsön is teljesen amortizálva lesz.

Cessante causa cessat effectus.

Ha egyébként ezen cikknek állításai jogos alappal bírnának, úgy az osztrák kormány nagy mulasztást követne el, ha az általános adósság konverziójára akár a legközelebbi időpontot alkalmasnak nem tartaná és a magyar kormány teljes mellőzésével hamarosan ki nem használná.

Mondjuk, hogy 3 százalékos típusal és 80-as árfolyammal sikerülne a szükséges összeget összehoznia.

A 4.2 százalékos általános adósság ma kereken 5000 millió koronát tesz ki, ezért 6254 millió korona értékben kellene új kötvényeket kibocsátani és az évi kamat 187,620.000 koronát tenne ki, melyből Magyarország járuléka 60,621.000, tehát Ausztriára maradna kereken 127 millió, holott ma kamatok fejében 163,688.000 ko-

ronát kell fizetnie, azonfelül Magyarországot a 6. §. osztrák szövege értelmében — a 3 százalékos „effektív kamatélvezet“ révén — a még fennálló 58,321.000 korona évi járulék arányában 1944 millió koronányi tőke visszafizetésére kötelezhetné 600, illetve 607 millió forint helyett. Ilyenformán Ausztriának alig maradna nagyobb tőke a 3 százalékos kölcsönből, mint a mennyi azt ma a 4.2 százalékos unifikált adósságból megilleti.

Hanem hát ez nyilvánvalóan csak rossz tréfa, és nem érdemes vele tovább foglalkozni.

A másik interpretáció szerint, mely talán belső erejénél fogva nagyobb hitelt érdemel, Magyarország tőkéje a fix-jaruléknak megfelelőleg, 1867 óta szintén fix-mennyiségben áll fenn mai napig. Ez körülbelül 1200 millió korona. Ha ezen összeget sikerülne 3 $\frac{1}{2}$ % kamat mellett 85—88-as árfolyam mellett beszerezni, úgy a pénzügyi eredmény a következőképp alakulna: 85-ös árfolyam mellett kereken 1412 millió, 88-as árfolyam mellett 1365 millió koronányi értékpapírt kellene kibocsátani.

Az évi kamat az első esetben 49 $\frac{1}{2}$ millió koronát, a második esetben 47 80 millió koronát tenne ki, és a jelenlegi 58,321.000 koronányi évi járulékból az első esetben körülbelül 9, a másodikban pedig 10 $\frac{1}{2}$ millió koronányi megtakarítás volna eszközölhető Magyarország előnyére.

A közös államadósság megosztása.

Az egyesített államadósságok konverziója ügyében legutóbb fölmerült parlamenti tárgyalásokból, interpellációkból és az azokra adott válaszokból egész kétségtelenül megállapítható, hogy a magyar álláspont 5%-os, az osztrák közvélemény, parlament és kormány pedig 4 2 százalékos tőkésítést kíván érvényesíteni Magyarországon a tőkeadósságának végleges megállapításánál.

A kérdés elbírálásánál fontos annak az ismerete, hogy mi előzte meg azt a vitás 6. §-t, a mely ily alaposan eltérő interpretációkra szolgáltat alkalmat.

Az 1867-ik évi XV. t.-c. eredeti tervezete következőképpen lett a két kormány közt megállapítva:

„1. Az államadósságokra nézve a két pénzügyi miniszter legfeljebb 1868-ik évi május 1-éig az illető törvényhozó testületeknek egy közegyetértéssel szerkesztett előterjesztvényt teend azon célból, hogy a jelenlegi különböző adóssági címekből származó tételek egységes évjáradéki adóssággá (Rentenschuld) lehetőleg széles mérvben változtassanak át, az eddigi kamatélvezet alapján és a fönnálló törlesztési járadékoknak kivihető elonyesztásával.

2. Egyébiránt már most megállapítatik, hogy a két pénzügyi miniszter, mindenik saját törvényhozása elé egyenlő alapokon nyugvó törvényjavaslatot terjesztend, mely szerint az államadósság szükségletének fedezésére a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok évenként 25 millió forintot tevő előzetes meg-

terheltetést vállaljanak és a fönmaradt teher-részlet ezek és a magyar korona országai közt akképp osztásuk föl, mint 70 áll 30-hoz. Ezen elvek szerint fog a fönnálló kötelezettségek fedezésére szolgáló 1868-iki szükséglet az illető költségvetésekben a jövő évre előíratni.

3. Hogy *mindkét félre* nézve, az államadósság fejében teljesítendő fizetési kötelezettség *végleg* és szám szerint meghatározathassék, egy vegyes küldöttség fog alakíttatni, mely az államadósságot ellenőrző bizottság eddigi kimutatásainak alapján az *államadósságok 1867. évi december 31-dikei állapotát* kiszámítandja és az összes hitelkönyveket akképp zárandja be, hogy kapcsolatban a különböző tehercimeknek az első pontban említett egységes évjáradéki adóssággá történendő átváltoztatása után és a második pontban kifejezett hozzájárulási arány szerint *mindkét félnek meghatározott és többé semmi változás alá nem jöhető évi járuléka* kitűnjék.“

Ezen szövegezésből kitűnik:

a) hogy a magyar kormány az adósság egységesítését az 1867-iki változatlan kamatélvezet alapján óhajtott eszközölni és csakis a törlesztési járadékot kívánta megszüntetni, minthogy ezen törlesztések (évenként körülbelül 23 millió forint) a budget egyensúlyát veszélyeztették;

b) hogy a „*különböző tehercimeknek az első pontban kifejezett hozzájárulási arány szerint mindkét félnek meghatározott és többé semmi változás alá nem jöhető évi járuléka volt kitűntetendő*“, hogy tehát a magyar kormány a terhekben Ausztriával teljesen azonos feltételek mellett kívánt participálni, bizonyos arányban és hogy a *tőkekötelezettség* tekintetében *semminemű kifogást* nem tett. A „*változatlan*“ kifejezés a tizévenként megújuló kvótából eltérőleg a teherarányra vonatkozik.

A célbavett számítások időközben meg lettek ejtve és így a két törvényhozásnak a végeredményt mutatták be szentesítés céljából.

IHa a tervbe vett egyezmény ezen az alapon jött volna létre, úgy az unifikáció előnyeiben és hátrányai-
ban mindkét állam a meghatározott kulcs szerint része-

sült volna, nevezetesen az esetleges tőkeszaporulatban és a netaláni kamatredukcióban is.

A tárgyalások későbbi fázisaiban az osztrák kormány jónak látván, Ausztria terhén egyoldalulag könnyíteni. Magyarországnak meghagyta az 1867-es alapon kiszámított terhet és az esetleges tehertöbblet rizikójáért, a mely a dolog természetéből kifolyólag a célbavett jelentékeny szelvény- és nyeremény-adó-főlemelés folytán effektíve kizárólag a tőkeszaporulatban juthatott érvényre, — különféle előnyöket és évi egy millió forint külön járadékot kötött ki magának.

A kikötött előnyök összege az első években több mint 15 millió forinttal könnyítette meg Ausztria évi kamatterhét.

A tehertöbblet rizikójáért Ausztria évenként a magyar tőkerész szelvényadóján fölül még külön évi egy millió forintot kap és az egész ügyletnek most az osztrák parlament olyan interpretációt óhajt adni, a melynek révén, ha Magyarország sajátos mostoha körülmények folytán terhét az évek hosszú során át meg nem tudná váltani, az ügylet oda fejlődhetnék, hogy fokozatos tőkevesztés nélküli konverziók útján egész az 1%-ig jutva, — a minek lehetősége elvileg nincs kizárva, — Magyarország nemcsak az 1867-ik év előtti összes tőketerhet volna kénytelen magára venni, hanem még Ausztriának külön néhány száz millió koronányi tőkét is kellene fizetnie. (Societas leonina.)

Hogy ilyen abszurd konkluziókhoz vezető értelmezés helyes nem lehet, magától értetődik.

Az 1867. évi XV. t.-c. 6. §. mindkét résznek fön tartja a jogot, hogy tőkét visszafizethesse. *Tőkevisszafizetés* „*Capitals-Rückzahlung*“, nem pedig valamely későbbi időpontban eszközendő tőkésítés „*Capitalisirung*“ van ott kikötve. Ha pedig valahol a *tőkevisszafizetés* jogosságáról van szó, ott már előzőleg tőkekötelezettségnek is kellett lennie.

Különben is ezen szakasz csak a részletekben eszközendő visszafizetés kétféle módozatát állapítja meg, a mi azonban sem a teljes, egységes visszafizetés természetes jogának nem prejudikálhat, sem az eredeti tőkés-

adósság megállapítására, illetve kiszámítására mértékadó nem lehet.

Ugy hiszem, egészen kétségtelen, hogy Magyarország ezen tőkevisszafizetés jogával már 1868 január 1-én is élhetett volna és tegyük föl egy percre, — a valódi tényállással ellenkezőleg, — hogy már akkor is a tőkének készpénzben való visszafizetése felelt volna meg leginkább pénzügyi érdekeinek. (Kötvénybevásárlás után 400 millió forintért az egész tehertől megszabadulhatt volna.)

Mi történt volna? Ugyanazon közegek, melyek a meghatározott kulcs szerint végigmentek az összes különféle nemű, típusu és értékű tétéleken, hogy azoknak Magyarországra eső kamatrészét kiszámítsák és összegezzék, újból átvették volna az összes tétéleket, hogy azokból a Magyarországra eső tőkerészt állapíthassák meg a megállapított teherkulcs szerint.

Ha 1868 január 1-én ily módon kellett volna a megosztást eszközölni, mert másképp nem is lehetett volna és mert ez az egyedüli mód, a mely a magyar szöveg egyszerű „kamátjai“-nak is, meg az osztrák szöveg „effektív kamatélvézeté“-nek is megfelelő tőkét lett volna képes megállapítani, időközben pedig a törvényhozás terén semmi olyas nem történt, a mi ezen jogi alapon érvényesen bármit is változtathatott volna, ugy igazán csodálatos, hogy a közvélemény Magyarországon is, Ausztriában is a „tőkésítésre“ vetette magát és mindig egyik más-más kamatlábat kapott föl, holott egyiknek sincsen bárminemű jogosultsága, elsősorban, mert egységes kamatláb 1867-ben, tehát a végleges rendezés idejében, nem létezett, de nem jött létre az egyesítés idejében sem, mert 1867-ben a kamatlábnak egész sorozata található, másrészt az egyesítés után, tehát 1868-ban sem kapott az összes adósság egységes kamatlábat, és maradt egynéhány olyan adósságtétel is, a melynek terhe Magyarország járulékaiban is szerepel és sem nem 5%-os, sem nem 4 2/0%-os. Az a körülmény, hogy a nagy tömeg névleg 5%-os és tényleg 4 2/0%-os, a kamatláb eldöntésére jogilag irrelevans

Ausztria 1867-ben a XV. törvénycikk rendelkezései

értelmében *egyelőre* magkapta az összes adósságok kezelését *pro indiviso*, de a törvény előkészítése alkalmával megtétetett minden előkészület, hogy a tőketéher a megállapított kulcs szerint bármikor meg legyen osztható.

A kiküldött bizottságok ugyanis intézkedtek, hogy az 1867 december 31-iki állomány nemcsak a *kamatokra*, de egyszersmind a *tőkére* nézve is végleg ki legyen tüntetve.

Ezen az alapon a tőke megosztás bármikor keresztül vihető és csakis ez keresendő a kérdéses 6. §. alapján, mint azt már ugyane tárgyban folyó évi január havában kiadott hasoncimű röpiratomban jeleztem.

Ha az 1867-iki alapot elhagyjuk és egy későbbi időpont megokolatlan kamatláába kapaszkodunk, sikamlós lejtőre jutunk, a melyen 5°/_o-ról 4·2-den át egész az 1°/_o-ig is le lehet siklani.

A tőke megosztást bármely pártatlan választott bíróságtól bátran kérhetjük — de csakis a fentebb kifejtett alapon.

Ezen bonyolódott és nagyhorderejű ügyben erős, megdönthetetlen jogi alapnak a konstruálása annál fontosabb, mert a tényleges állapot Ausztriának a *kérdés végleges megoldásáig*, kereken 200 millió koronányi fölös tőkének a kamatját elvitázhatlan jogcímen biztosítja, és ily körülmények között a szilárd jogi alapot nélkülöző „alku“-nak veszedelmesen tág tár nyílik, a mennyiben egy még oly csekély összegnek a megmentése is, a tényleges állapottal szemben könnyen valóságos vívmány színében jelenik meg.

Konstantinápoly, 1903 február 18-án.

A közös államadósság részletezése.

„Vigilantiūs jura scripta sunt.“

A közös államadósság tárgyában múlt hó 18-án kiadott második röpiratomban konstatáltam, hogy a magyar közvélemény a magyar évi járuléknak 5 százalékos az osztrák közvélemény 4·2 százalékos, sőt annál kisebb százaléku *tőkésítése* útján keresi a közös államadósság fölvetett kérdésének végleges megoldását.

Ugyanott kifejtettem, hogy egységes kamatláb 1867-ben nem volt, az egységesítés időpontjában létre nem jött, kamatlábat pedig majorizálás útján teremteni nem lehet, és hogy a törvény különben is explicite nem tőkésítésről, hanem tőke visszafizetéséről szól, minek folytán nem marad egyéb hátra, mint az 1867 december 31-iki tőkeállományt ugyanazon kulcs szerint megosztani, mely a kamatok felosztásánál jött közmegegyezés alapján alkalmazásba.

Ma a megkezdett uton egy lépéssel tovább megyek.

Ha a tőkésítésre várakozó „változatlan járadék“ („ewige Rente“) elméletének egy alapkövét sikerül ki-mozdítani, úgy hiszem, az egész építmény kártyavár módjára magától összeomlik.

Mindenekelőtt szószerint bemutatom az 1867-ik évi XV. törvénycikk idevágó intézkedéseit:

1. §.

„Az 1867-iki évi januárius 1-jétől kezdve a magyar korona országai, az eddigi államadósságok kamatainak

fedezéséhez, 29,188.000 forintnyi állandó, további változás alá nem eső évi járulékot fizetnek, ebből 11,766.000 forintot ércpénzben."

2. §.

„Egyszersmind egyezségileg megállapítatik, hogy 1868 május 1-ig törvényjavaslat terjesztessék elő alkotmányos tárgyalás végett, mely által a jelenleg létező különféle adóssági címek *lehetőleg kimerítő* módon egységes járadékadóssággá változtassanak át, s a pénzügyeknek töke visszafizetések általi terheltetése lehetőleg kevesbítették. A mi azon adósság-címek töke visszafizetését illeti, melyek természetüknél fogva ily egységes járadékadóssággá átváltoztatásra nem alkalmasak, ezekre nézve törvényesen megállapítandó, hogy a visszafizetésükre megkivántató összegek jövőbeli egységes járadékadóssági kötvények kibocsátása által szereztesse évenként be s hogy ezen beszerzésből származó teher-többletet ő felsége többi országai és királyságai vállalják el, s hozzá a magyar korona országai által évenként egy millió egyszázötvenezer forintnyi állandó összeg fizetessék, és ebből 150.000 forint ezüstben; ellenben minden, e törlesztések folytán eső kamatoknak, valamint a státusadóssági kamatszelvények és sorsjáték-nyeremények után fizetendő adóknak is ő felsége többi országai és királyságai javára kell esniök.

A fönnebbi ezüstben járó 150.000 forint által azonban az Osztrák Általános Földhitelintézettel kötött és mintegy feléig magyar kincstári uradalmakra bekebelezett államjóság-kölcsön határozatát törleszteni, melynek kamatai az 1-ső §-ban megállapított állandó évjárulékkban benfoglaltatnak.

A magyar kincstári uradalmaknak ezen bekebelezett kölcsön alóli teljes fölszabadítása után, tehát ama 150.000 forintnyi, ezüstben járó fizetés megszűnik s a tervszerű törlesztés vagy az egész kölcsönnek korábbi visszafizetése szerint az évi kamatjárulék is az államjóság-kölcsön kamatainak Magyarországra eső részéhez képest kevesbitendő."

5. §.

„Az államjegyekből és váltópénzjegyekből álló s összesen 312,000.000 forintot tevő függő adósság mind két fél közös jóállása alá helyeztetik.

Mivel pedig a gmundeni, ausseei és halleini sóbányákra bekebelezett 100,000.000 forintnyi zálogjegyek, a melyeknek kamtoztatásához és törlesztéséhez szükséges összegekből a Magyarországra eső évi járulékat az 1-ső és 2-ik §§-okban megállapított állandó és változhatlan összegekben már befoglalva van, oly összefüggésben állanak az államjegyek forgalmával, hogy a zálogjegyek és az államjegyek együttvéve 400 milliót meg nem haladhatnak ugyan, de ezen véghatáron belől a zálogjegyek időnkinti kevesbedése a forgalomban államjegyekkel pótolandó: a két fél jóállása az államjegyeknek ez összefüggésből időnkint eredhető többletére is kiterjesztetik."

6. §.

„Mind a magyar korona országainak, mind ő felsége többi országainak tetszésökre hagyatik, államadóssági kamatjárulékat adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbeli töke visszafizetése által csökkenteni. A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a törlesztő pénzügyi kormányzat hozzájárulási tartozásából levonatik."

E szerint Magyarország fizet az egyezményes kulcs alapján (25 millió kamat-praecipuum és a maradék 70:30 százaléka) valamivel kevesebb, mint 24 százalékos arányában:

- a) papirban 17,422.000 forintnyi, ércpénzben 11,766.000 forintnyi kamatot;
- b) évi 150.000 forintnyi tőketörlesztést ércpénzben;
- c) 1,000.000 forint átalányt a sorsjegyadósság szolgálatához és

d) a saját tőkerészletét megillető szelvény- és nyereményadót Ausztriának engedi át.

Különösen kiemelendő, hogy Magyarország csak „azon természetüknél fogva" nem unifikálható adóssági címek tőketörlesztéséhez járul egy millió átalánynyal, a

melyek egységes járadékadósság kibocsájtása útján törlesztetnek és hogy csakis „e törlesztések folytán eső kamatok” esnek O felsége többi országai és királyságai javára.

Egészen más természetű az az adósságcim, melyet mindkét fél az egyezményes arányban évenként készpénzben törleszt, ezen adósságcim egy bizonyos idő múlva egészen eltűnik, *ugyis mint Magyarország adósságtökéje, ugyis mint Magyarország évi kamattörlesztésének egy része.*

Az is explicite meg van mondva, hogy „a tervszerű törlesztés vagy az egész kölcsönnek korábbi visszafizetése szerint is a magyar évi járulék az államadósságkölcsön kamatainak (a melyek a főösszegben befoglaltatnak) Magyarországra eső részéhez képest kevesbitendő”.

Más szempontból tekintve ezt a kérdést, a mint az idézett §-okból kitűnik, maga az 1867-iki XV. törvény cikk három főcsoportot és egy átalányösszeget különböztet meg az 1867-iki államadósságokban:

I. Az első főcsoportba tartoznak az akadálytalanul közvetlenül unifikálható adósságcimek. Ezekre nézve azt rendeli a törvény, hogy: „lehetőleg kimerítő módon egységes járadékadóssággá változtassanak át”.

II. A második főcsoportba tartoznak oly konszolidált adósságcimek, a melyek különféle okokból közvetlenül nem unifikálhatók. Ezen főcsoportból különösen kiemeli az említett törvény cikk 2-ik §-a azon adósságcimeket, „melyek természetüknél fogva egységes járadékadóssággá, átváltoztatásra nem alkalmasak”, — nyilván a sorsjegykölcsönök és még néhány apróbb törlesztéses adósságcim — „ezekre nézve törvényesen megállapítandó, hogy a visszafizetésekre megkivántató összegek jövőbeli egységes járadékadóssági kötvények kibocsájtása által szereztessenek be!” . . .

Az eddig felsorolt címekre nézve Magyarország formailag fölhatalmazta Ausztriát, hogy saját veszélyére és előnyére azokat unifikálhassa, — még pedig sajnosan — minden továbbit megszorítás nélkül. A szelvény- és nyereségyadóval való szertelen visszaélés egyaránt károsította mindkét fél hitelét és a konverzió idő-

pontját évtizedekkel távolabbra toltta. Ugyan e főcsoportban kerülő utakon a jelzett törvény cikk egy 60 millió adósságcimnek elvállalja a kamatok arányában Magyarországra eső tökerészét és ennek törlesztéséhez évi 150.000 ezüst forinttal hozzájárul. A többi nem törlesztéses, *egyelőre* unifikálhatlan adósságcimekért állandóan kijár a megfelelő kamat.

III. A harmadik főcsoportba sorolandók a függő adósságok, a melyekért részben a 29,188.000 forintnyi járulékból kamat is jár, meg törlesztés is és a melyekért Magyarország közös, tehát szolidáris jótállást vállal. E csoportban külön intézkedés történik még a magyarországi állampénztárakban elhelyezett biztosítékok és letétemények tárgyában, melyek szintén függő adósságok közé sorolók.

IV. Végül egészen megfelelő tőke nélkül marad egy millió forintnyi valódi átalány, mely a II. csoport kamatait van hivatva gyarapítani.

A mint látjuk, Magyarország törvényhozása teljes paritás alapján és formáiban az 1867-iki államadósság összes állagáról (Substanz) kimerítően és részletesen intézkedik, lehet-e ily körülmények között azt állítani, hogy Magyarország csakis egy állandó és változatlan járadékot vállalt el és hogy a tőkéhez semmi köze?!

Ezen törvény előzetes tárgyalása alkalmával egy parlamenti kisebbség a tőkének közvetlen megosztását javasolta. Lónyay pénzügyminiszter a közvetlen megosztást kivihetetlennek, célszerűtlennek, a hitelre veszélyesnek, Ausztriára méltánytalannak, kezelés tekintetében drágábbnak jelezte és végre oda konkludált, hogy nem kell sem közvetlen „tőke-elkülönítés” sem szolidaritás Ausztriával — az adósság kérdésében. Ezt az utóbbi elvi tételt az egész parlament a magáévá tette.

Deák Ferenc Lónyay álláspontját támogatta s a többek között így nyilatkozott: „Egyébiránt, ha jelenleg az évi járulékot állapítjuk meg, *nincs ez által a jövőre kizárva az a lehetőség, hogy majd bármikor mindkét fél kívánja, kivihetőnek tartja és a célszerűség is ajánlja, a tőkét is föl lehessen osztani.*” Az adott körülmények között, — Roma locuta causa finita, — ezen föl-

fogást bátran irányadónak lehet elfogadni, és pedig annyival is inkább, mert ez a jog, a méltányosság és a józan ész követelményeinek egyaránt megfelel.

Már most az a kérdés, hogyan lehet valamit bármikor fölosztani, a mit végleg eltaszítottunk magunktól?

Az imént idézett fölfogásnak más értelme nem lehet, mint az, hogy a *fölosztás egyelőre csak elodázott és a jelenlegi állapot egy különös fölhatalmazás alapján érvényesülő, különféle megszorítások által korlátolt és legalább részleg bármikor fölmondható osztatlan kezelés*, melynek jogi természetete ugyszólván mindenben megegyezik az osztatlan birtoklás, — *possesio pro indiviso* — jogi természetével.

Objektív irányban Magyarországnak adóssága a különféle kikötések folytán ugy viszonylik Ausztriáéhoz, mint valamely nagyobb vállalatnál a különféle elsőbbségi kötvények összege viszonylik a részvényekéhez.

A bizottságokban és a parlamentben nyilvánított nézetek és megállapított elvek egymás között is, de különösen a törvény végleges szövegével, oly ellentmondók, hogy a törvény hiányos intézkedéseit, a mennyire csak lehetséges, mégis csak magából a törvény szövegéből kell kimagyarázni.

Lássuk most már ily célzattól, azt az ominózus 6. §-t, hogy ugyan mi mindenféle van abban:

6. §. *„Mind a magyar korona országainak, mind ő felsége többi országainak tetszésökre hagyatik, államadóssági kamatjárulékokat, adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbeli tőke visszafizetése által csökkenteni. A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a pénzügyi kormánynak hozzájárulási tartozásából levonatik.*

Mindenekelőtt rendkívül fontos, hogy a törvény maga, — habár ez magától is értetődik, — az *adósságösszeget és a kamatot* oly kapcsolatba hozza, hogy ezek egymásnak megfelelnek, vagyis, hogy konkrét adósságösszegnek konkrét kamatösszeg és konkrét kamatösszegnek konkrét adósságösszeg felel meg. Ez fontos azért, mert ily módon egészen indifferens, hogy mit osztunk meg egy bizonyos kulcs szerint, a kamatot-e vagy

a tőkét, mert ha egymásnak megfelelnek, az elhanyagolt megfelelő rész ipso facto ugyanoly arányban oszlik meg.

Ez a szoros viszony, ugyszólván szerves összefüggés, a tőke és ennek kamatja között egyrészt, a teher megosztásnál alkalmazott *modus procedendi* másrészt, magyarázza meg egész félreérthetetlenül, hogy miért nem fordul elő a törvény szövegében egyetlen egy helyen sem a „*kamatláb*“ (*Zinsfuss*), pedig volt abból bővíben, de még a *tőkésítés* (*Capitalisirung*) sem, pedig ez a pénzügyi műkifejezés és annak egész tartalma már 1867-ben is kétségtelenül ismeretes volt. Ha a megegyezés röviden oly módon létesült volna, hogy Magyarország a tőkének 30 vagy 24 százalékát vállalja el, minden egyéb kikötés és kamatnak említése nélkül, magától értetődött volna, hogy minden típusból és nemből — önkényes válogatás kizárásával — 30 százalék, illetve 24 százalék illette volna meg Magyarországot.

Ha a *tőkemegosztás* helyett, bármily okból a kamatteher lett megosztva, ugy *egyéb különös kikötés hiján* a kamatnak megfelelő tőke szintén együtt jár, mert a tőke épp ugy függ össze kamatjával, mint a kamat tőkével. Igaz ugyan, hogy a kettőt egymástól teljesen el lehet vágni, de ennek az erőszakos műtétnek *expressis verbis* kell megtörténnie, erre az „*állandó*“ vagy „*változtatlan*“ *járulék és nem járadék* (*Beitrag és nem Rente*), a mely egyébként *sem nem állandó, sem nem változatlan*, egyáltalán nem elégséges.

Az „*állandó és változtatlan*“ az ellentmondó intézkedések folytán, *contradictio in adjecto* csak azt jelentheti, hogy az adóssági kvóta 23·86 százalék egyszer s mindenkorra lett megállapítva, s így a másik kvóta módjára tiz évről tiz évre nem változhatik, másrészt, hogy a magyarországi járulék semmi irányban sem növekedhetik. miután a teherföllet ellen több milliós biztosítási díj jár.

Ez az értelmezés döntő érvet nyer a XV. törvény-cikk intézkedéseinek megfelelő eredeti pontozatokban, melyek következőképp szóltak:

„Egyébiránt már most megállapítatik, hogy a két pénzügyminiszter, mindenik saját törvényhozása elő

oly egyenlő alapokon nyugvó törvényjavaslatot terjesztend, mely szerint az államadósság szükségletének fedezésére a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok évenként 25 millió forintot tevő előzetes megterhelhetést vállaljanak és a fennmaradt teherrészt ezek és a magyar korona országai közt akképp osztassék meg, mint 70 áll 30-hoz. Ezen elvek szerint fog a fennálló kötelezettségek fedezésére szolgáló 1868-iki szükséglet az illető költségvetésekben a jövő évre előírtni.

Hogy mindkét félre nézve, az államadósság fejében teljesítendő kötelezettség végleg és szám szerint meghatározathassék, egy vegyes küldöttség fog alakíttatni, mely az államadósságot ellenőrző bizottság eddigi kimutatásának alapján az államadósságok 1867. évi december 31-iki állapotát kiszámítandja és az összes hitelkönyveket akképp zárandja be, hogy kapcsolatban a különböző tehercimeknek, az első pontban kifejezett hozzájárulási arány szerint mindkét félnek meghatározott és többé semmi változás alá nem jöhető évi járuléka kitűnjék.

Ebből tisztán kivehető, hogy a változatlanóság csak az egymáshoz való viszonyra, arányra, illetve a konkrét kvótára vonatkozhatik, mert a járulékok önmagukban a legkülönbélebb változásnak vannak már csak a törvény kifejezett intézkedései folytán is alávetve.

Ugyan található-e az 1867-ik XV. törvénycikk szövegében egy oly rendelkezés, a mely explicite kimondaná, hogy Magyarország tőkét nem vállal el? Határozottan nem!

De talán implicite lehet valamely rendelkezésből ilyesmire következtetni, noha ez magában nem is volna elégséges?

Ilyesmire sincsen eset, sőt egészen ellenkezőleg konkrét példákkal be lehet bizonyítani, hogy a célszerűség, lehetőség és méltányosság mértékében Magyarország a tőkemegosztást már 1867-ben meg is kezdte. „A magyarországi állampénztárakban elhelyezett biztosítékokat és letéteményeket annak idején a magyar pénzügyi igazgatás fogja visszafizetni. Az ezekért járó kamatok azonban 29,188.000 forintnyi állandó évjáru-

lékban bennfoglaltatnak és a mennyiben a fizetés Magyarországon történik, ezen összegbe beszámítandó.”

Még sokkal tanulságosabb a 2. §-ban fölhozott államjóság-kölcsön. Ebben az esetben Magyarország tőkét is vállal, kötelezi magát azt rendszeres törlesztés útján vagy korábban visszafizetni és ennek révén megszabadul a kamatoktól és természetesen a megfelelő tőkétől is.

Már most azt kérdezem: ugyan mennyi tőkét kellett volna Magyarországnak visszafizetnie, ha 1868 elején akart volna élni azon jogával, hogy a tőkét egyszerre visszafizethesse? Ugyan maradna-e más mód a tőke kiszámítására, mint annak a kulcsnak — kvótának — az alkalmazása, a mely a kamatok megosztásánál szerepelt? Bizonyára nem, kivéve a kvótás kamatnak a konkrét kamatláb szerint való tőkésítését, a mi egyre megy.

Mi is ez az államadóssági kvóta?

Az összes netto-kamat kitett 1867 december 31-én 122,295.702 frt 68 krajcárt, ebből levonandó 25,000.000 forint praecipuum Ausztria részére, a maradék 30 százaléka Magyarország járuléka = 29,188.000 forint, ennek viszonya az egész kamatteherhez, százalékban kifejezve: a közös államadóssági kvóta: 23,86687 százalék.

Lássuk most már, hogy mi az az „államjóság-kölcsön“?

Ausztria az 1866. év április 24-iki osztrák törvény alapján az Osztrák Általános Földhitelintézettől 60 millió forintnyi kölcsönt vett föl, oly feltételek mellett, hogy ezen összegért évenként 5½ százalék kamat és ½ százalék törlesztés fizetendő ezüstben. Az egész törlesztés fél-évi elszámolás mellett 45½ év alatt végére jár.

A főntebb kulcs szerint a 60 millióból 14,320.122 forint esett volna Magyarországra, minthogy azonban ezen tőkének egy része a megosztás idejében már törlesztve volt és Magyarország a törlesztést azon kamatrészszel vette föl, mely 1868-ra lett előrányozva, a számításban apróbb eltérések mutatkozhatnak. A pontos összeg: 14,246.436 forint 88 krajcár.

Magyarország a kérdéses adósság kamatjában is az adósság-kvóta szerint évenként 787.606 forint helyett

valamivel kevesebbel vett részt, mert a törlesztési terv szerint a 3.300.000 forint kamat helyett 1868-ra már néhány ezer forinttal kevesebb esett, egy osztrák képviselőnek a folyó évi február 12-iki parlamenti ülésben föltárt adatai szerint a magyarországi kamatrész 783.398 forint, a mi tényleg lényegtelen eltéréssel az adósságvótának egészen megfelel. (Egész pontosan 783.551 forint 03 krajcár.) Tegyük föl, hogy a 783.398 forint helyes. Ezen kamatnak 5·5 százalékkal 14.243.600 forint felel meg. A 150.000 forint tehát több, mint 1 százalékos törlesztést jelent. Miután pedig 1 százalékos törlesztés, változatlan 5¹/₂ százalékos kamatfizetés és félévi elszámolás mellett 34 év alatt teljesen lejár, Magyarország azt az összeget a kamat és törlesztés változatlan fizetése folytán már 1902. évi január havában törlesztette akkor is, ha a 150.000 forint törlesztési részletből csak 142.243·6 forintot veszünk is hozzá. A 150.000 forint törlesztési részlet maradéka 7564 forint évenként az 5¹/₂ százalékkal ugyancsak 34 év alatt 756.400 forintra emelkedik, ez azt mondja, hogy Magyarország már 1902-dik évben netto 15.000.000 forintot törlesztett, holott csak 14.243.600 forint esett reá — és azóta serényen folytatja az idegen adósság törlesztését évi 1.866.796 koronával!

Rendkívül érdekes, hogy ezen adósságtétel, melyet akarva, nem akarva meg kellett osztani, mennyi öszinteség hiányáról tesz tanuságot és mennyi tévedésnek, sőt megtévesztésnek lett okozója.

Mindenek előtt a magyarországi kamatrész kiszámításánál (l. Weninger Vince: Politikai Számítan III. kiadás 202. lap) a földhitelintézeti kölcsön tőketörlesztési részlete 1868-ra 321.082 forinttal lett fölvéve, mely összeg a törlesztés harmadik és negyedik részlet-összegével pontosan összevág ugyan, de azon a címen, hogy Magyarország ezen törlesztésekben részt nem vesz, az e törlesztésekből származó — aránylag csekély — kamatnyereségnek megfelelő része is Magyarország kvótájának fölemelésére lett fölhasználva (4200 forint), már pedig akármilyen bujósdi játszik is az a 150.000 forint ezüstpénz a XV. törvénycikk 2-dik §-ában, mégis csak kizárólag ezen kölcsönnek a törlesztése az, még pedig több

mint kétszer oly nagy összegben, mint a milyen Magyarországot kamatjáruléka, ennek megfelelő tőkeadóssága és az eredeti kölcsöntörlesztési rendszer alapján megilleti, tehát ezen a címen a kvóta fölemelése teljesen megokolatlan volt.

Hogy ez az ominózus 150.000 forint az egymilliós átalánnyal semmiképpen sem függ össze, az már abból is kitűnik, hogy az előbbi egészen más célra van rendelve; ez állandó átalány, míg a 150.000 forint a kölcsön közvetlen visszafizetése esetében azonnal fölszabadult volna, még 1868-ban is.

Ha ez az összeg egy ízben átmenőleg az egymilliós átalánnyal egy fazékba is lett dobva, abból már közvetlenül minden mártás nélkül kikerült és eljutott valódi helyére.

Az egészen elvitázhatatlan, hogy Magyarország a kérdéses adósságcimnek csak oly kamathányadát vállalta el és fizette tényleg kezdettől fogva, a milyen őt az 1867 december 31-diki állapot szerint megillette és hogy ennek folytán a megfelelő tőke sem lehet más, mint ezen kamatnak 5¹/₂ százalékos tőkésítése. Az 1867-dik XV. törvénycikk nyilvánvaló tévedésből, a mely valószínűleg arra a körülményre vezethető vissza, hogy a kérdéses államjóság-kölcsön „mintegy feléig magyar kincstári uradalmakra“ lett „bekebelezve“, körülbelül kétszer oly nagy törlesztést vett föl a magyar adósságrész törlesztésére, mint a mennyi annak tényleg megfelelt.

A bekebelezés aránya azonban az anyagi kötelezettség mértékére egyáltalán nem lehet irányadó.

Tekintve már most, hogy a magyar adósságrészt mind a 6. §. alapján általában, mind pedig a 2. §. idevágó intézkedése értelmében különösen is, a törlesztési rendszertől eltérőleg gyorsabban is szabad volt törleszteni, a nagyobb arányu törlesztés pedig nem egyéb, mint részletes készpénz-visszafizetés, ebből önkényt következik, hogy Magyarország a maga részét tényleg már évek óta törlesztette és hogy arra, hogy az a maga részén felül Ausztriának az adósságát is törleszse, semmiféle jogcim sem létezik.

Ausztria, mint a kezelő-állam, jobban tudta, mint bárki más, hogy az államjóság-kölcsön *tervszerű* törlesztésére mily százalék van megállapítva. Ha már most Magyarországtól a törlesztésre más százalékot követelt, — bármily okból vagy célzathoz, — úgy a *tervszerű* törlesztést önmaga változtatta meg, s a jogi következményeket önmagának kell betudnia. Egyébképp ez a kérdés maga teljes meztelenségében így áll: Ha Magyarország kellő időben, vagyis azonnal fizet, akkor tőkéje 14.243.600 forint, — ha azonban annyi idő alatt akarja kifizetni adósságát, mint Ausztria, akkor tőkéje a teljes törlesztés után 27.700.000 forintra, vagyis közel kétszer annyivá növekedik, félévi elszámolás mellett pedig még annál is többre.

Ez a könnyelmű gavallérok és lelketlen uzsorások tipikus esete. Hogy azonban a konkrét kérdésben az egyik fél ilyen üzletet tartott volna szem előtt, az erkölcsi lehetetlenség és épp azért ilyest föltételezni nem szabad: az pedig, hogy mindkét félnek ez lett volna az intenciója, éppenséggel abszurdum!

Igy tehát nem marad egyéb hátra, mint az, hogy Magyarország teljes tőketörlesztését, — még pedig Ausztria hibás számlája folytán — befejezett ténynek kell tekinteni, a tévedésből már eddigelé fölülfizetett részleteket pedig Magyarország javára elkönnyvelni.

Ezen részletkérdésnek a megbeszélésével csak azt óhajtottam hebizonyítani, hogy dacára az általános el-lenszenynek, mely 1867-ben megfelelő pénzügyi érzék és értelem híján a tőkeelvallás irányában mutatkozott és dacára egyes parlamenti és bizottsági tagok kifejezett ellenkezésének, Magyarország a törvény szövegé értelmében határozottan *tőkekötelezettséget vállalt*, mert ha ezen legterhesebb tőkehányadot elvállalta, melyet mindjárt nagy részletekben kellett visszafizetnie, ugyan miféle indoka lehetett volna oly tőkeadósságokat visszautasítani, melyeket a *saját törvényes* intézkedései folytán a hitelezők *föl nem mondhattak és a melyeknek tetszés szerinti visszafizethetését Magyarország a 6. §-ban explicité biztosította magának!*

Ebből az egyetlen adatból látható, hogy érdemes az

1867-iki állapottal behatóbban foglalkozni. Ugy hiszem, minden nagyobb nehézség nélkül föl lehet abban fedezni a magyar járulék még törlesztetlen papir- és ércpénz-kamatjainak megfelelő és ezektől elválaszthatlan tőke-mennyiségeket is, és ezen az uton talán még ahhoz a meggyőződéshez is el lehet jutni, hogy a 67-es tőke-megosztás esetleg még előnyösebb is, mint a derürebörura eszközöndő 5%-os tőkésítés.

Különben azt remélni, hogy a megalkuvás után a 1867-ben Magyarországra eső tőkénél kedvezőbb eredményt lehet elérni, — hiu ábránd, annál többet önkényt följánlani pedig könnyelmű tékozlás volna.

B) Különösen kiemelendő, hogy *mindkét* félnek teljes paritás alapján jogában áll akár kötvények beszerzése, akár tőkevisszafizetés útján a *saját járulékokat csökkenteni*.

Ez a törvényesen megállapított jog kizárja, hogy bármelyik fél a másik fél járulékának megfelelő adósságösszeget — különös fölhatalmazás nélkül — haszonleső üzérkedésből visszafizethessen és így a közvetlen visszafizetésből eredhető hasznót a másik fél rovására magának biztosíthassa.

Itt Ausztria — a közvetlen unifikálható adósság-cimek, továbbá az államjóság-kölcsön és a függő adósság néhány tételének *kivételével* — valamennyi többi adósság-cimre nézve megkapta a fölhatalmazást, hogy azokat törlesztheti. Ezen címekért Magyarország az 1867-diki kvótás-kamatot mindaddig fizeti változatlanul, a míg az egyes tételeknek, vagy csoportrészeknek reá eső tőkéjét *tetszése szerint unifikált kötvényekben vagy készpénzben* vissza nem fizeti.

Főntebb láttuk, hogy a törvény maga az adósság-cimeket más-más csoportba osztja be, azokkal különféleképpen bánik el és hogy minden csoporton belül még ezüst- és papiradósság-cimeket is különböztet meg. Azonfölül minden csoportban más-más kamatlábbal találkozunk, minek folytán ugyanazon kamatösszegnek minden csoportban, sőt tételben más-más adósságösszeg és ugyanazon adósságösszegnek más-más kamatösszeg felel meg.

Igy például a közvetlenül unifikált csoportban ezüstben is, papírban is 100 forint tőkének — 1867 dec. 31-ik állományt véve alapul, — körülbelül 4·65 forint kamat és vice versa 4·65 forint kamatnak körülbelül 100 forint tőke felel meg.

A természetüknél fogva közvetlenül nem, tehát csak fokozatosan unifikálható sorsjegykölcsönöknél 5, 4, illetve 4·65, 3·72 százalék és kamatnélküli címmel találkozzunk; az átlag 4 százalék körül mozog.

Az államjóság-kölcsön $5\frac{1}{2}$ százalékos és adómentes. Magától értetődik, hogy egyik fél sem válogathat összes járuléknak megfelelőleg az egyik vagy másik csoportban, úgy hogy esetleg kisebb tőkeösszeggel nagyobb kamattehertől szabadulhasson meg a másik fél rovására. A kamatjárulék annak idején tételről-tételre a kulcs szerint oszlott meg, ugyanily módon kell a fennmaradt különböző tőkeösszegeken átmenni és a megfelelő összeget a kulcs, illetve adóssági kvóta szerint kihatítani. Minthogy pedig Magyarország az $5\frac{1}{2}$ ‰-os államjóság-kölcsönből sem nem köteles, sem nem jogosult a maga részénél nagyobb összeget törlesztetni, a tévedésből kifizetett fölös összeg nem számítható be nagyobb tőketörlesztésre, hanem más uton számolandó el.

A sorsjegykölcsönöket természetüknél fogva nemcsak hogy unifikálni nem lehetett, de megosztani sem és ez a körülmény is hozzájárult ahhoz, hogy a tervbe vett megosztást annak idején elejtették és igen plauzibilis, hogy a törvényben is azért nincs teljes tőkevisszafizetésről, hanem csak „csökkentésről” szó, mert a sorsjegykölcsönök törlesztése csak egy félszázaddal az egyezés megkötése után nyer teljes befejezést (1918-ban).

C) A 6. §. szövegének eltérése a magyar és osztrák törvényben:

„A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a törlesztő pénzügyi kormányzatnak hozzájárulási tartozásából levonatik.”

„Der dem effectiven „Zinzenuss“ (2. §.) der getilgten Schuldverschreibungen entsprechende Betrag wird in diesem Falle von der Leistungsschuldigkeit der tilgenden Finanzverwaltung in Abzug gebracht.”

Ezen szövegtérés folytatásaképpen egy 1868 június 14-dikén kiadott osztrák törvény egyoldalulag úgy intézkedik, hogy: „a hitelegységesítési és konvertálási műveletek, valamint minden az eddigi konszolidált államadósság tekintetében teendő törvényes intézkedések a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzügyminisztériumának hatáskörébe tartoznak”.

Az 1867-ik XV. törvénycikk és a megfelelő 1867 december 24-iki osztrák törvény alapján véve egy be-cikkelyezett kétoldalu szerződés, melyet egyoldalulag tágitani, tehát változtatni nem szabad. Ausztria az unifikációra a fölhatalmazást megkapta, — újabb konverzióra, legalább a magyar járuléknak megfelelő adósságösszeg tekintetében, fölhatalmazást sem 1867-ben, sem azóta nem kapott.

Lássuk most már, miben különbözik a két szöveg?

Kizárólag a (2. §-nak) egyoldalú közbeszurása által.

Főntebb fejtegettem, hogy tőke és kamat egymással szoros, mintegy szerves összefüggésben van. 1867-ben a kamatteher nettó összege, tehát az effektív kamatélvezetnek megfelelő összeg lett megosztva; a szelvényadó levonása után; most már akár egyes adósságcimeket, akár homogén cimekből álló csoportokat veszünk, a tőke és kamatnak megfelelőése csakis a kamatmegosztás időpontjára vonatkozhatik, nem pedig egy későbbi időpontra, a melyben már a megállapodás értelmében is, a kamat is, meg a tőke is jelentékeny változáson fog átmenni.

Iha „megfelelés” egy későbbi időpontra célozott volna, úgy ezt másképp, explicite kellett volna kifejezni, például így: a járulékból oly összeg jön levonásba, a mely a visszafizetés idejében az effektív kamatélvezetnek fog megfelelni.

A 2. §-nak a beszurása körülbelül ugyanannyit akar jelenteni, hogy ez azonban az egyik szerződő félnek — már mint Magyarországnak — egyáltalán nem volt intenciója, az egészen kétségen kívül áll, ha pedig Ausztria ezt így akarta érteni és azt így kívánta érvényesíteni. úgy ezen, az általános jogi elvekkel homlokegyenest el-

lenkező kívánságát nyíltan kellett volna a másik szerződő félnek a tudomására hozni és arról gondoskodni, hogy ezen egészen különleges intézkedés, a melynek a révén az arrogált konvertálási joggal kombinálva, idővel akár az egész 1867-es adósságát Magyarország nyakába akaszthatná, a magyar törvény szövegébe is fölvetessék, mert Magyarországot csak a saját törvénye kötelezheti, az pedig egészen indifferens, hogy azon okmányban, melyet a magyar kormány annak idején aláirt, ez a közbeszúrás nyilvánvaló tévedés következtében bennfoglaltatik-e vagy sem, mert minden kormány ily kérdésekben csak föltételesen, a törvényhozás utólagos jóváhagyásának fönntartásával vállalhat bármilyen kötelezettséget.

Az az ellenvetés, hogy a magyarok tudnak németül, az osztrákok azonban nem tudnak magyarul, nem állhat meg, mert minden kormánynak módjában áll, sőt egyenes kötelessége a szerződés idegen nyelvű szövegének különös lefordítása és ellenőrzése, annál is inkább, mert a kötelezettségek minden félnek a saját törvényéből folynak, nem pedig a másiktól.

Különben a két szövegnek a különbsége — mint már említettük — egy §. közbeszúrásából állott, a mely pedig internacionális írásjegy és annak hiánya még csak felületes áttekintésnél is föltűnhetett volna.

Miután ezen közbeszúrás száz meg száz milliónyi különbséget tesz, Ausztriának erre — ha ez közmeg-egyezés tárgya lett volna — egészen kiváló gondot kellett volna fordítania és ennek hiányát azonnal releválnia. Nem tette, mert tudta, — legalább is tudnia kellett, — hogy vagy a saját szövegéből röpül ki az az idélen idézés, vagy pedig az egész kiegyezés romba dől.

Különben, hogyan is állott az az államadóssági kérdés 1867-ben?

Magyarország az 1867-iki törvénycikk 53. és 54. §§-aiban kijelentette, hogy *jogilag nem köteles* ugyan, de *méltányosság*ból mégis hajlandó Ausztriának terhéből egy részt átvenni, de csak bizonyos kikötésekkel.

Miután Ausztria idevágó 1867 december 21-iki törvényében ezen álláspontot meg nem döntötte, Magyar-

országnak az 1867. XV. törvénycikk stipulált kötelezettségei ellenszolgáltatmány nélküli kötelezettségek jellegével bírnak, a melyek kétség esetén mindenkor a legszűkebb mértékben értelmezendők.

De különben is általános jogi elv: „in dubiis id quod mitius est sequimur“.

Fölhasználom ezen alkalmat, hogy „Az egyesített államadósságok konverziója“ című röpiratomnak egy tévedését helyreigazítsam.

A 18-ik oldalon ugyanis a 6. §. „tőkevisszafizetése“ tárgyában, azt állítom, hogy ezen intézkedésnek más értelme nem lehet, mint az, „hogy Magyarország azt a tőkét, a melynek megfelelő kamatait annak idején elvállalta, bármikor változatlan mennyiségben, készpénzben visszafizetheti Ausztriának“.

E tekintetben készségesen meghajlom az osztrák pénzügyminiszter illetékes interpretációja előtt, a ki az osztrák parlamentben ez évi február 12-én következően nyilatkozott:

„Ha az elmúlt 35 év lefolyása alatt valamelyik félnek, akár Magyarországnak, akár Ausztriának, eszébe jutott volna, folyó kamatterhét készpénzfizetése útján csökkenteni, — különösen kiemelem, hogy a törvény *csökkentésről* és nem teljes törlesztésről szól, — ugy az másképp, mint a készpénzben visszafizetendő egységes járadékkötvények „behívása“ és kifizetése útján, nem lett volna eszközölhető, vagyis, hogy az illető járadék-tulajdonosok 100—100 forintot kaptak volna készpénzben, melyeket azután tetszésük szerint a szokásos kamatláb mellett befektethettek volna, míg a többi tulajdonos a 4·2% kötvények hirtokában maradt volna.“

Ez az illetékes interpretáció Magyarországot a törvény szellemében és világos szavai értelmében közvetlen összeköttetésbe hozza az egységes járadékpapírok birtokosaival, vagyis a hitelezőkkel.

Ebből önkényt következik, hogy Magyarországnak a konverzióra teljesen ugyanoly joga van, mint Ausztriának, és hogy egyik fél sem nyulhat bele önkényesen a másiknak jogkörébe, — illetve effektív adósságállományába.

Végül legyen szabad megjegyezni, hogy az én szerény véleményem szerint ezen bonyolódott, ágas-bogas kérdésnek az eldöntését a legcélszerűbben a hágai békebiróságra lehetne bízni, a mennyiben gyors és békés megoldás a fönnforgó körülmények között már csak azért sem várható, mert a statusquo az egyik félnek 8—10 milliónyi beneficiumot biztosít a másiknak a rovására, már pedig ilyen terhet gyorsan és szívesen csakis a jó szomszédság kedvéért bizony senki sem vállal magára.

Ha már most egy általános visszapillantást vetünk az 1867-iki XV. törvénycikkre, és az azt megelőző tárgyalásokra, az akkori állapotokat röviden legjobban Ghyczy Kálmánnak egy találó följegyzésével jellemezhetjük:

„Általában nagy előnyük volt ezen tárgyalásokban az osztrákoknak, hogy ők az osztrák államadó- és hitelügyet ex fundamento értették, mi pedig e tekintetben igen járatlanok voltunk.“

Ezt a mondást azonban bátran a gazdasági kérdések egész komplexumára kiterjeszthetjük.

A kiegyezés után az első évtizedben akadt elegendő alkalom keserves tapasztalatok és gazdasági ismeretek gyűjtésére és volt is szerződés-fölmondás és kabinetlemondás, az eredmény azonban ezen klasszikus mondasban foglalható össze: „Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus“.

A második évtized végén jött a véderőtörvény az ő végzetes 14. és 25. §-ával, a mely a közérdeklődést kizárólag lefoglalta, kifárasztotta és végleg kimerítette. Ujra minden maradt a réginél.

Konstantinápoly, 1903 március 22.

Utánnymot.

Az

ausztriai államadósság állása

1867-nek végével

és

Szükséglete 1868-ban.

I. Kamatszükséglet.

A magyar kir. pénzügyminisztérium és a cs. kir. osztrák pénzügyminisztérium által e célra kiküldött vegyes bizottság munkálata.

Budán,

A magyar királyi tudom. egyetem nyomdájából

1907

Összeglet

Cím	Kamat- szükséglet	7% jöve- delmi adó	Netto kamatszük- séglet	Melléklet száma	
	osztrák értékű forint				
1	Állósított régibb államadósság kamatai . .	91.880	2.108	29.227	—
2	Állósított újabb államadósság kamatai . .	122,448.900	6,527.398	115,916.502	1 és 2
3	Lebegő államadósság kamatai	5,882.448	—	5,882.448	8
4	Megszüntetett fogyasztási jövedékekérti kárptótlási járadék	608.155	—	608.155	—
5	Különféle kárptótlási járadékok	45.628	—	45.628	—
6	Fizetmények idegen kormányoknak . . .	87.500	—	87.500	—
	Összeg	128,548.961	6,529.501	122,014.460	

Tétel	Kamatláb	Tőkeálladék 1867 június végével	Szaporodás		Kevesbülés
			1867 II. felében		
14	3 1/2	3.168 40 1/2	—	—	—
	4	149.124 42 1/2	—	—	—
	2 1/2	13.625 7 1/2	—	—	—
15	3	168 645 48	—	—	—
	3 1/2	8.400 —	—	—	—
	3 3/4	5.883 20	—	—	—
	4	470.189 46 1/2	—	—	—
16	5	12.231 43 1/2	—	—	—
	3	321 26	—	—	—
17	3 1/2	2.455 —	—	—	—
	4	1.408 14	—	—	—
18	5	4.459 202 —	—	—	—
19	4	31.857 41 1/2	—	—	—
	3 1/2	2.499 10	—	—	—
	3	80.836 40	—	—	—
20	3 1/2	200 —	—	—	—
	3 3/4	3.316 40	—	—	—
	4	408.316 4 1/2	—	—	—
	5	11.789 10	—	—	—
	3	2.750 —	—	—	—
	3 1/2	190 —	—	—	—
21	3 1/2	746 400 —	—	—	—
	4	7.889 140 —	—	—	—
	5	605.480 —	—	—	—
	1 1/4	8.500 —	—	—	—
22	2	364.238 9 1/2	—	—	—
	3 1/2	554.908 4 1/2	—	—	—
	3	2.686 —	—	—	—
23	2	568.675 11	—	—	—
	3 1/2	18.891 21	—	—	—
		Összeg	1.537.380 08 51 1/2	9.807.018 54 1/2	2.508.800 —
Jelenleg kamatozatlan:					
24	4	1.056 —	—	—	—
25	5	26.515 15 1/2	—	—	—
26	5	80 50	—	—	—
		Összeg	27.652 5 1/2	—	—
		A vissza nem fizetendő p. pénzbeli újabb adósságok főösszege	1.519.407 67 56 1/2	9.807.018 54 1/2	2.508.800 —
2. Osztrák értékben. 1					
1	5	117.160 084 50	2.000 —	555.750 —	—
2	5	31.464 088 72	5.890.518 89	146.460 —	—
3	5	1.890.184 —	—	8.500 —	—
4	5	57.622.000 —	3.597.000 —	689.000 —	—
5	5	60.464.100 —	23.885.900 —	80.700 —	—
		Összeg	238.600.352 22	33.255.418 89	1.490.410 —

Tőkeálladék 1867 december végével	5% osztrák ért. tőkére átszámítva	Ez után járó évi kamat	Kamat-kevesbülés 1868. évben	E szerint szükségesnek kamat	7% jövedelmi adó levonása után	Marad tiszta kamat-szükséglet	Jegyzet
3.168 40	127.481 42	6.874 7	—	6.874 7	448 18	5.927 80	
149.124 42 1/2	515.226 44	25.761 32	—	25.761 32	1.803 29	23.958 3	
13.625 7 1/2	12.231 43 1/2	648 74	—	648 74	45 6	598 68	
168 645 48	1.155 64	159 26	—	159 26	11 14	148 14	
8.400 —	4.459 202 —	234.108 10 5	—	234.108 10 5	16.387 87	217.720 58 5	
5.883 20	31.857 41 1/2	1.008 2	—	1.008 2	98 68	1.244 86	
470.189 46 1/2	2.499 10	80.836 40	—	80.836 40	—	—	
12.231 43 1/2	200 —	200 —	—	200 —	—	—	
321 26	3.316 40	3.316 40	—	3.316 40	—	—	
2.455 —	408.316 4 1/2	408.316 4 1/2	—	408.316 4 1/2	1.430 9	19.999 74	
1.408 14	11.789 10	11.789 10	—	11.789 10	—	—	
4.459 202 —	2.750 —	2.750 —	—	2.750 —	—	—	
31.857 41 1/2	190 —	190 —	—	190 —	—	—	
2.499 10	746 400 —	746 400 —	—	746 400 —	—	—	
80.836 40	7.889 140 —	7.889 140 —	—	7.889 140 —	—	—	
200 —	605.480 —	605.480 —	—	605.480 —	—	—	
3.316 40	8.500 —	8.500 —	—	8.500 —	—	—	
408.316 4 1/2	364.238 9 1/2	364.238 9 1/2	—	364.238 9 1/2	—	—	
11.789 10	554.908 4 1/2	554.908 4 1/2	—	554.908 4 1/2	1.572 12	20.886 77	
2.750 —	2.686 —	2.686 —	—	2.686 —	—	—	
190 —	568.675 11	568.675 11	—	568.675 11	—	—	
746 400 —	18.891 21	18.891 21	—	18.891 21	870 66	11.567 41 5	
7.889 140 —	Összeg	1.537.380 08 51 1/2	9.807.018 54 1/2	2.508.800 —	5.111.445 66	71.481.748 91	
605.480 —	1.056 —	1.056 —	—	1.056 —	—	—	
8.500 —	26.515 15 1/2	26.515 15 1/2	—	26.515 15 1/2	—	—	
364.238 9 1/2	80 50	80 50	—	80 50	—	—	
554.908 4 1/2	27.652 5 1/2	27.652 5 1/2	—	27.652 5 1/2	—	—	
2.686 —	Összeg	1.519.407 67 56 1/2	9.807.018 54 1/2	2.508.800 —	5.111.445 66	71.481.748 91	
568.675 11	116.606.834 50	116.606.834 50	—	116.606.834 50	—	—	
18.891 21	37.188.092 61	37.188.092 61	—	37.188.092 61	—	—	
Összeg	1.881.684 —	1.881.684 —	—	1.881.684 —	—	—	
1.537.380 08 51 1/2	60.580.000 —	60.580.000 —	—	60.580.000 —	—	—	
1.519.407 67 56 1/2	84.219.300 —	84.219.300 —	—	84.219.300 —	—	—	
9.807.018 54 1/2	84.219.300 —	84.219.300 —	—	84.219.300 —	—	—	
2.508.800 —	800.875.361 11	800.875.361 11	—	800.875.361 11	—	—	
—	15.018.705 5 5	15.018.705 5 5	—	15.018.705 5 5	—	—	
—	15.018.768 5 5	15.018.768 5 5	—	15.018.768 5 5	—	—	
—	544.691 21	544.691 21	—	544.691 21	—	—	
—	14.474.076 84 5	14.474.076 84 5	—	14.474.076 84 5	—	—	

á megjegyzést lásd a III. lapon

Tétel	Kamatláb	Tőkeállan- dék 1867 június végével	1867 II. felében	
			Szaporodás	Kevesbülés
B. Visszafejtéssel.				
(Visszafejtésre még nem esedékes.)				
I. Pengő pénzben.				
a) Kisorsolás nélkül.				
1	5	17.000	—	—
2	5	15.000	—	—
3	—	147.000	—	—
	—	179.000	—	—
Összeg				
b) Kisorsolással.				
4	—	20.048.850	—	—
5 ^a	4	45.050.000	—	275.000
6 ^a	5	80.099.000	—	175.000
7	—	929.794	—	—
8 ^a	5	1.281.000	—	—
8 ^b	5	1.020.400	—	—
	—	98.828.544	—	450.000
Összeg				
A visszafejtendő, még nem esedékes pengő pénzbeni újabb adósságnak főösszege				
	—	98.807.544	—	450.000
2. osztrák értékben.				
a) Kisorsolás nélkül.				
1	5	80.000.000	—	—
2	5	13.987.988	75	110.491
	5	5.448.525	—	44.128
	5	619.488	—	5.019
	5	7.885.108	—	59.884
	5	1.162.778	81	8.421
	5	964.007	5 1/2	7.718
	5	548.925	90	4.481
	5	122.908	63	976
3	5	8.457.891	—	153.877
	5	4.051.984	—	78.786
	5	489.698	35	8.003
	5	1.802.292	—	82.812
	5	808.672	—	5.819
	5	2.461.802	—	44.800

Tőkeállan- dék 1867 december végével	5% osztrák ért. tőkére átszámítva	Ez után járó évi kamat	Kamat- kevesbülés 1868. évben	E szerint szükségel- tetik kamat	7% ^o jöve- delmi adó levonása után	Marad tisza kamat- szükséglet	Jegyzet
17.000	17.950	892 50	—	892 50	62 47 5	830 2 5	
15.000	15.750	787 50	—	787 50	53 12 5	734 37 5	
147.000	154.750	—	—	—	—	—	
179.000	187.950	1.680	—	1.680	117 60	1.562 40	
20.048.850	21.050.787 50	—	—	—	—	—	
44.775.000	47.018.750	1.998.825	—	1.888.825	182.042	1.706.783	
80.099.000	81.420.200	1.571.010	4.598 75	1.566.416 25	—	1.566.416 25	
929.794	871.288 70	—	—	—	—	—	
1.281.000	1.325.050	120.828 50	1.522 50	119.801	8.351	110.950	
1.020.400	1.071.420	—	—	—	—	—	
97.878.544	102.772.471 20	3.578.158 60	6.116 25	3.572.042 25	140.898	3.431.649 25	
98.828.544	102.960.421 20	3.579.888 50	6.116 25	3.573.732 25	140.510 60	3.433.211 65	
80.000.000	80.000.000	—	—	—	—	—	
13.987.988	13.526.892 75	678.544 68 5	2.881 32 5	678.518 81	—	678.518 81	
5.448.525	5.402.898	270.119 60	1.180 77 5	268.989 2 5	—	2.898 2 5	
619.488	614.447	80.732 85	128 60	80.598 75	—	30.598 75	
7.885.108	7.825.274	888.868 70	1.588 25	884.780 45	—	884.780 45	
1.162.778	1.153.352 81	57.887 64	241 40	57.428 24	—	57.428 24	
964.007	956.291 5 1/2	47.814 55	200 15 3	47.614 39 5	—	47.614 39 5	
548.925	542.494 90	27.194 74 5	118 55	27.011 19 5	—	27.011 19 5	
122.908	121.983 82	6.098 68	25 82	6.071 86	—	6.071 86	
8.457.891	8.008.714	415.185 70	8945 67 5	411.240 2 5	—	411.240 2 5	
4.051.984	3.978.198	198.808 80	1.890 82 5	197.019 47 5	—	197.019 47 5	
489.698	481.691 35	21.584 58 5	305 12 5	21.879 44	—	21.879 44	
1.802.292	1.789.490	66.474	840 80	87.688 20	—	87.688 20	
808.672	808.668	15.162 65	144	15.008 65	—	15.008 65	
2.461.802	2.416.468	120.824 65	1.148 25	119.676 40	—	119.676 40	

A megjegyzést lásd a III. lapon.

Tétel	Kamatláb	Tőkeálladók 1887 június végével	Szaporodás		Kevesbülés
			1887 II. felében		
A csehországi földtehermentesítési alaptól átvett fölöslegekért	5	14,947.241	--	--	250.379
A morvaországi földtehermentesítési alaptól átvett fölöslegekért	5	9,072.852	--	--	185.177
A sziléziai földtehermentesítési alaptól átvett fölöslegekért	5	1,925.534	--	--	24.132
A görői földtehermentesítési alaptól átvett fölöslegekért	5	182.557	--	--	2.413
1884. évi adókölcson	5	20,000.000	--	--	--
A földhitelintézetől felvett kölcsön (ezüstben)	5 1/2	23,006.533	22	36,993.466	78
Összeg		105,191.432	70 1/2	36,993.466	78
b) Kisorsolással.					
Az 1859. évi angol kölcsön ki nem sorsolt tőkije (ezüstben)	5	47,545.000	--	8,265.000	600.000
Az 1890. évi sorsjegy-kölcsön ki nem sorsolt tőkije	5	193,547.300	--	--	547.300
Az 1884. évi jutalék-kölcsön ki nem sorsolt tőkije	5	88,788.750	--	--	268.750
Az 1885. évi francia ezüst-kölcsön (ezüstben)	5	146,939.900	--	--	--
Összeg		426,769.750	--	8,255.000	1,415.950
A visszafizetendő, még nem esedékes osztrák értékre szóló újabb adósság főösszege		621,961.182	70 1/2	45,248.466	78
Az újabb államadósság összeállítás.					
a) Tőke visszafizetése nélkül.					
Pengőpénzben kamatozó államadósság	1	531,407.470	50 1/2	9,307.018	54 1/2
Osztrák értékekben	2	289,600.332	22	33,255.418	89
Összeg		821,007.802		12,562.436	71 1/2
b) Tőke visszafizetéssel.					
(Visszafizetésre még nem esedékes)					
Pengőpénzben kamatozó adósság	8	98,507.544	--	--	450.000
Osztrák értékekben	4	621,961.182	70 1/2	45,248.466	78
Összesen		720,468.726		45,248.466	78
Főösszeg		1,541,476.528		57,810.902	80 1/2
Ebből ezüstpénzben kamatozó:					
Belföldön.					
a) Nemzeti kölcsön					27,743.538
b) Földhitelintézeti kölcsön					8,278.918
Összeg					36,022.456
Külföldön.					
a) Pengőpénzbeni kölcsön tőkésített kamatok és sorsjegykölcsön-nyereményekért					1,272.182
b) 1861. évi B. sorozatu kölcsön					744.108
c) 1854. évi ezüst-kölcsön Frankfurt és Amsterdam					1,508.251
d) 1864. évi május 11-ről kölcsön					3,038.500
e) 1852. évi angol kölcsön					1,588.418
f) 1859. évi angol kölcsön					2,780.000
g) 1885. évi francia kölcsön					7,297.800
Összeg					18,172.258
Főösszeg					49,195.280

Tőkeálladók 1887 december végével	5% osztrák ért. tőkésítésével	Ez után járó évi kamat	Kamat-kevesbülés 1888. évben	E szerint szükségeltetik kamat	7% jövedelmi adó levonása után	Marad tiszta kamat-szükséglet	Jegyzet
18,987.932	18,987.932	699.939 10	6.646 60	692.746 50	--	692.746 50	
8,907.675	8,907.675	445.383 75	4.292 65	441.151 10	--	441.151 10	
1,901.402	1,901.402	65.070 10	618 87-5	64.451 72-5	--	64.451 72-5	
130.144	130.144	6.507 20	61 85	6.445 85	--	6.445 85	
20,000.000	20,000.000	1,000.000 --	105.000 --	895.000 --	58.450 --	776.550 --	
50,695.875	50,695.875	8,293.273 18	4.354 99	8,278.918 14	--	8,278.918 14	
Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	
290,988.667	290,988.667	7,841.912 74 5/8	195.293 1-5	7,646.619 78	58.450 --	7,598.169 78	
55,200.000	55,200.000	2,760.000 --	--	2,760.000 --	--	2,760.000 --	
193,000.000	193,000.000	9,649.295 --	45.000 --	9,604.295 --	672.300 65	8,931.994 85	A megjegyzés a 14. lapra.
88,470.000	88,470.000	--	--	--	--	--	
146,939.900	146,939.900	7,346.940 --	49.640 --	7,297.300 --	--	7,297.300 --	
Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	Összeg	
433,008.900	433,008.900	19,759.235 --	94.640 --	19,664.595 --	672.300 65	18,992.294 85	
664,477.467	664,477.467	27,598.147 74-5/8	289.938 1-5	27,308.214 78	790.750 65	26,577.464 8	
1,539,295.889	1,539,295.889	76,548.194 57	--	76,548.194 57	5,111.445 66	71,436.749 91	
300,375.661	300,375.661	15,018.768 5-5	--	15,018.768 5-5	544.891 21	14,474.076 84-5	
--	--	1,83,288.06 78	--	1,83,288.06 78	5,850.136 87	85,905.825 75-5	
99,067.544	102,960.421	8,579.888 50	6.116 25	8,573.722 25	140.510 60	8,433.211 65	
664,477.467	664,477.467	27,598.147 74	289.938 1-5	27,308.214 78	790.750 65	26,577.464 8	
--	761,437.888	81 1/2	81,177.038 24	80,891.938 85	871.261 25	80,010.675 78	
--	2,398,765.94	59 1/2	122,739.948 88-5	122,443.889 80-5	6,527.398 12	115,916.501 49-5	
--	--	--	--	--	--	27,743.538 67	
--	--	--	--	--	--	8,278.918 14	
--	--	--	--	--	--	31,022.501 81	
--	--	--	--	--	--	1,272.182 5-5	
--	--	--	--	--	--	744.108 75	
--	--	--	--	--	--	1,508.251 25	
--	--	--	--	--	--	3,038.500 --	
--	--	--	--	--	--	1,588.418 25	
--	--	--	--	--	--	2,780.000 --	
--	--	--	--	--	--	7,297.800 --	
--	--	--	--	--	--	18,172.258 80-5	
--	--	--	--	--	--	49,195.280 11-5	

3-ik cím. A lebegő adósság utáni kamatok.

Tétel	Forgalomban levő papírok.	Utolsó ismert	Ez után
		álladék	kamat
		oszt. ért. forint	
1	Kamatotlan 1842. évi államközponti pénztári utalványok	11.760	—
2	Jelzálog utalványok: Tekintettel a kamatláb emelkedésére a 100.000.000 frt. jelzálogos utalványoknak forgalomban való megterthatása céljából 5% kamatozás vétetett fel	100.000.000	5.000.000
3	Tiskrajcáros váltópénzjegyek	12.000.000	—
4	Állampénzjegyek	300.000.000	—
Biztosítékok és letétemények.			
5	I. Az államközponti pénztárnál: Bírói letétemények: a) általában 3% kamatozók b) a bécsi bírói letéti hivataltól, kamato- zatlan c) a prágai bírói letéti hivataltól, kamato- zatlan	1.285.848 694.185 284.010	39.560 — —
6	II. Országos pénztároknál: biztosítékok } 3% kamatozók 4% " 5% " letétemények } 3% kamatozók 4% " 5% " kamatoztalanok	2.218.598 178.818 2.198 3.890.539 1.281.205 204.597 988.909 17.656	88.560 5.804 87 194.027 80.996 8.184 49.350 —
		6.500.000	299.986
Főösszeg			5.892.448

4-ik cím. Megszüntetett fogyasztási jövedékekérti kárpótlási járadékok.

Tétel		Járadékok		Szükséglet
		álladéka	1867.	
		június végével		1868. évre
1	Az alsó-ausztriai rendeknek és magánosoknak	18.185	46 $\frac{1}{2}$	
2	A felső-ausztriai rendeknek és magánosoknak	210.558	50	
3	A tiroli rendeknek és magánosoknak	437	50	
4	A stájerországi rendeknek és magánosoknak	208.054	25 $\frac{1}{2}$	
5	A csehországi rendeknek és magánosoknak	74.025	—	
6	A morvaországi rendeknek és magánosoknak	98.996	25	
Az 1868. évi szükséglet összege		608.154	97	608.155

5-ik cím. Különféle kárpótlási járadékok.

Tétel		Járadékok		Szükséglet
		álladéka	1867.	
		június végével		1868. évre
1	Alsó-Ausztriában fennállott harmad-adóért	28.894	54	
	Alsó-Ausztriában fennállott urbér-adóért	5.482	24	
2	Ueberacker grófnak Salzburgban távolléti pénzek	1.050	—	
3	Kinostári tartozások nyugat-gácsországi alapok- és templomoknak	289	41	
4	Kinostári tartozások a kelet-gácsországi tanulmányi alapnak	5.727	55	
5	Kinostári tartozások a felső-ausztriai tanulmányi alapnak	4.704	—	
Az 1868. évi szükséglet összege		45.627	74	45.628

6-ik cím. Fizetmények idegen kormányoknak.

Tétel		Járadékok	Szükséglet
		álladéka	1867.
		június végével	
	A bajor k. kormánynak Main és Tauber kerületért évi kárpótlásul 100.000 frt birodalmi értékben vagy osztrák értékben	87.500	87.500

II. Adósság törlesztése.

Összeglet.

Cím	Szükséglet	5% illeték a nyeremények utáni 25% pótlékkal	Netto szükséglet	
				osztrák értékű forint
Rendes szükséglet.				
1	Államsorsjegykölcsön tőkék és nyereségeknek visszafizetése	7,254.420	278.026	6,976.394
2	Különféle kölcsönkötelezvények beváltása	8,103.414	—	8,103.414
3	1864. évi adókölcsön tőkevisszafizetése	5,000.000	—	5,000.000
4	Földhitelintézeti kölcsön tőkevisszafizetése	321.082	—	321.082
5	Magánvasutak beváltása	117.495	—	117.495
6	A lebegő adósság visszafizetése	700.000	—	700.000
7	A földtehermentesítési alapoktól a kincstár által átvett föltslegek visszafizetése	1,598.424	—	1,598.424
8	Hűbérátvétel díjak kártalanítási tőkék visszafizetése	502.555	—	502.555
	Összeg . .	28,597.390	278.026	28,319.364
Rendkívüli szükséglet.				
	A hadi kártalanítás alkalmából előleg visszafizetése	8,000.000	—	8,000.000
	Főösszeg . .	31,597.390	278.026	31,319.364
Fedezet.				
	Olasz kincstári utalványokból rendkívüli bevétel	8,000.000	—	8,000.000

Szükséglet.

I-ső cím. Államsorsjegy-kölcsön tőkék és nyereségeknek visszafizetése.

Tétel	Szükséglet	5% illeték nyeremé- nyek utáni 25% pótlé- lakkal	Netto szükséglet		
				forint p. p.	osztrák értékű forint
a) Államsorsjegy-kölcsöntőkék visszafizetése.					
Az 1839-ik évi kölcsönből.					
1	1839 június 1-én kisorsolandó 2280 drb 250 frtos kötvény, 1838 december 1-én fizetendő	570.500	598.000	—	598.500
Az 1854-ik évi kölcsönből.					
2	1868. év I. felében kisorsolandó 1100 drb 250 frtos kötvény, 1868 június 30-án fizetendő	275.000	—	—	—
3	1868. év II. felében kisorsolandó 1100 drb 250 frtos kötvény, 1868 december 31. fizetendő	275.000	—	—	—
	Összeg	559.000	577.500	—	577.500
Az 1860-ik évi kölcsönből.					
4	1867. évi novemberben kisorsolandó 1200 drb 500 frtos kötvény, 1868 február 1-én fizetendő	600.000	—	—	—
5	1868 májusban kisorsolandó 1200 drb 500 frtos kötvény, 1868 augusztus 1-én fizetendő	600.000	1,200.000	—	1,200.000
Az 1864. évi kölcsönből.					
6	1867. évi december 1-én kisorsolandó 900 drb 100 frtos kötvény, 1868 március 1-én fizetendő	90.000	—	—	—
7	1868. évi március 1-én kisorsolandó 900 drb 100 frtos kötvény, 1868 június 1-én fizetendő	90.000	—	—	—
8	1868. évi április 15-én kisorsolandó 900 drb 100 frtos kötvény, 1868 július 15-én fizetendő	90.000	—	—	—
9	1868. évi június 1-én kisorsolandó 900 drb 100 frtos kötvény, 1868 szeptember 1-én fizetendő	90.000	—	—	—
10	1868. évi szeptember 1-én kisorsolandó 900 drb 100 frtos kötvény, 1868 december 1-én fizetendő	90.000	480.000	—	480.000
	Összeg	—	2,908.000	—	2,908.000
b) Államsorsjegy-kölcsön nyereségek fizetése.					
Az 1839. évi kölcsönből.					
11	Az 1838. évi június 1-én kisorsolandó 2280 darab kötvény utáni nyereségek, fizetendők 1868 december 1-én	958.000	1,087.400	64.888	972.562
Az 1854. évi kölcsönből.					
12	Az 1868. év I-ső felében kisorsolandó 1100 darab kötvény utáni nyereségek, fizetendők 1868 június 30-án	214.000	—	—	—
13	Az 1868. év II. felében kisorsolandó 1100 darab kötvény utáni nyereségek, fizetendők 1868. évi december 31-én	178.400	—	—	—
	Összeg	890.800	410.840	25.648	894.694

Tétel	Szükséglet	5% illeték nyeromé- nyek utáni 25% pótl- lekkel		Netto szükséglet	
		forint p. p.	osztrák értékű forint		
Az 1860. évi kölcsönből.					
14	Az 1867. évi novemberben kisorsolandó 1200 db kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. évi február 1-én	590.000	—	—	—
15	Az 1868. májusban kisorsolandó 1200 db kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. augusztus 1-én.	590.000	1.190.000	78.750	1.106.250
Az 1864. évi kölcsönből.					
16	Az 1867. évi december 1-én kisorsolandó 900 db kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. év március 1-én.	872.500	—	—	—
17	1868. évi március 1-én kisorsolandó 900 kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. június 1-én	852.500	—	—	—
18	1868. évi április 15-én kisorsolandó 900 kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. július 15-én	827.500	—	—	—
19	1868. évi június 1-én kisorsolandó 800 kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. szeptember 1-én	876.200	—	—	—
20	1868. évi szeptember 1-én kisorsolandó 900 kötvény utáni nyeremények, fizetendők 1868. évi dec. 1-én	856.700	1.785.400	111.587	1.673.818
Como-járadéki papirokból.					
21	* 1868. évi január 2-án kisorsolandó 8900 db járadéki papir utáni nyeremények, fizetendők 1868. február 1-én	98.800	35.280	2.205	89.075
	Összeg	—	4.418.420	278.026	4.170.894
	Főösszeg	—	7.254.420	278.026	6.976.894
* Ezen járadéki papir 50.400 p. p. forintnyi tőkéje az 5-ik címbe (magánvasutak beváltása) soroztatott.					

2-ik cím. Különböző kölcson-kötvényeknek szerződés szerinti beváltása.

Tétel	Beváltandó névszerinti összeg	Árfolyam	Szükséglet	
			forint p. p.	osztrák értékű forint
a) 1851. évi 5% kölcsön.				
A. sorozat.				
Ezen kölcsön eredeti álladéka . 67,158.920 frt				
1866. december végéig szerződés szerűleg törlesztendő volt . 14,738.527 „				
e szerint 1866. december végével maradt még 52,420.393 frt				
de tényleg csak maradt 42,859.958 „				
ennél fogva mutatkozik, hogy egyéb törlesztések által még 9,570.435 frt lerovatott; minek folytán a nyilatparancs szerinti törlesztések, melyek 1867-től bezárólag 1872. évig 9,575.157 frtra rugvának, 1872. évig elmaradnak, és csak az utóbbi évben kellő beváltások eszközölködnek.				
1868. évben tehát beváltás nem szükséges.				
B. sorozat.				
1	1% hányad az eredeti tőkeálladékból	184.000	—	—
	5% kamat az 1867. év végéig törlesztett 4,227.000 frtból	211.850	—	—
	Összesen	395.850	—	—
	kerek számban	396.400	80	316.520
2	b) 1849. évi 5% kölcsön, kamatszélvények és államsorajegy-kölcsön nyeremények átváltoztatásából.	—	—	—
	1% hányad az eredeti tőkeálladékból	118.900	—	—
	5% kamat 1867. év végéig törlesztett 7,980.400 frtból	388.020	—	—
	Összesen	701.920	—	—
	kerek számban	701.900	80	561.520
3	c) 1852. évi angol-ausztriai kölcsön.	—	—	—
	1% hányad az eredeti tőkeálladékból, fizetendő két 175.000 frtnyi részletben, 1868. évi január 2-án és július 1-én	350.000	367.500	névsz.
	Összesen	—	—	—
	kerek számban	—	—	—
4	d) 1852. évi 5% kölcsön.	—	—	—
	1% hányad az eredeti 80,080.820 frtnyi tőkéből kerek számban	800.000	—	82
	Összesen	—	—	—
	kerek számban	—	—	—
5	e) 1854. évi 5% osztrák kölcsön (Frankfurt és Amsterdamban).	—	—	—
	1% hányad az eredeti tőkeálladékból	850.000	—	—
	5% kamat az 1867. év végéig törlesztett 6,909.500 frtból	315.475	—	—
	Összesen	665.475	—	—
	kerek számban	685.500	—	80
	Összesen	—	—	—
6	f) 1859. évi angol-ausztriai kölcsön.	—	—	—
	1% hányad az eredeti 60,000.000 frtnyi tőkéből, fizetendő 1868. június 1-én	600.000	—	névsz.
	Összesen	—	—	—
	kerek számban	—	—	—

Tétel	Beváltandó névszerinti összeg	Árfolyam	Szükséglet		
			forint p. p.	osztrák értékt forint	
7	g) 1864. évi 5% ezüstkölcsön, 1% hányad az eredeti tőkeálladékból 625.000 frt 5% kamat az 1867. év végéig törlesztett 1,970.000 frtból 98.500 „ Összesen 723.000 frt kerek számban				
8	A) 1865. évi 5% francia-ausztriai kölcsön. 9.928 darab 200 frtos kötvénynek 1865. évi május és november 1-én leendő szerződés szerinti kisorsolása folytán. 1868. évi június 1-én fizetendő . . . 1,965.000 frt 1868. évi december 1-én fizetendő . . . 1,965.000 „	724.000	75	549.000	
9	i) 1/2% törlesztési hányad, a következő kölcsönöknek 1867. évi december végével számított álladékaiból.				
10	5 1/2% átváltottatási adósság oszt. ért.	* 598.100		348.538	
11	5% kisorsolási adósság oszt. ért.	* 185.700	56	103.992	
12	5% adósság megszüntetett fogyasztási jövedelekkéért	9.400		5.264	
	1868. évi 5% adómentes kölcsön	421.100	62	261.092	
	Összesen			8,103.414	
	Ezen összegből esik a belföldre 1,211.474 frt a külföldre 6,891.940 „ Összesen 8,103.414 frt ha t. i. ezen kötvényeknek beváltása, — a c), f) és h) alatt előforduló 4,983.700 o. é. forintra rugó név szerinti értékben visszafizetendő kölcsönhányadok kivételével — a kitett árfolyammal eszközölhető. *) Az oszt. ért. átváltottatási adósság törlesztési hányadánál az 1867. évi II. felőbeni szaporodás tekintetbe nem vétetett; a helyett az oszt. ért. kisorsolási adósságnál az egész 1868. január 1-éi szaporodás betudatott.				

3-ik cím. 1864. évi adókölcsön töke visszafizetése.

Tétel	Szükséglet
1 Ezen kölcsön 1868 június 1-én esedékes 2-ik részletéből 5,000.000 frttal levonatik azon részösszeg, mely 1867. évi decemberben adófizetésre használható 416.000 és csak a maradvány 4,584.000 frttal vétetik fel részint 1868. évben törtenendő adófizetésekre, részint pedig készpénzben beváltásra. Mintogy az 1868. évi június 1-én esedékes 3-ik részlet 5,000.000 frttal már 1868. évi decembertől kezdve fordítható adóbevételekre, még az ebből 1868. évre eső részösszeg is számba vétetik 416.000	5,000.000

4-ik cím. Földhitelintézeti kölcsön töke visszafizetése.

1 Az 1868. évben törvszerűleg visszafizetendő tőkerészletek és pedig a 3-ik részlet 158.963 frt 44 kr. a 4-ik „ 162.718 „ 48 „	321.682
---	---------

5-ik cím. Magánvasutak beváltása.

Tétel	Szükséglet
a) Como-járadéki papírok.	
1 Az 1868. évi február 1-jén fizetendő 21-ik részlet	50.400
b) Bécs-Gloggnitzi vasutadósság.	
2 Az 1845. évi kölcsön 14-ik részlete } fizetendő 1868. február 1-én. {	23.000
3 „ 1849. „ „ 7-ik „ }	85.000
c) Ferdinánd oszár északi vasutnak követelése.	
4 Az északi vasut által a magyar központi vasut-igazgatóságának adott, a kincstárra átvitt 210.000 p. forintnyi kamatozatlan előlegnek 1858. évi január 1-én esedékes 19-ik részlete	3.500
	111.900
	117.495

6-ik cím. A lebegő adósság visszafizetése.

1 A kincstári pénztáraknál elhelyezett biztosítékokból és letéteményekből az addigi eredmény szerint 1868. évben visszafizetésre kerülni kerék számban	700.000
--	---------

7-ik cím. A földterhermentesítési alaphól a kincstár által átvett fölöslegek visszafizetése.

Tétel	Szükséglet	
	osztrák ért. forint	részletben
A földterhermentesítési fölöslegek cím alatti államadósságból a fennálló törlesztési tervek szerint 1868-ik évben a következő tőke-hányadok fizetendőek, u. m.:		
	1868. évi május 1-én	1868. évi november 1-én
1 Az alsó-ausztriai földterhermentesítési alaphól	157.827 frt	161.772 frt
2 A felső-ausztriai földterhermentesítési alaphól	75.813 „	77.508 „
3 A salzburgi földterhermentesítési alaphól	8.205 „	8.410 „
4 A stajeroszági földterhermentesítési alaphól	38.682 „	34.478 „
5 A karinthiai földterhermentesítési alaphól	5.780 „	5.904 „
6 A tiroli földterhermentesítési alaphól	45.980 „	47.078 „
7 A csehországi földterhermentesítési alaphól	265.964 „	272.510 „
8 A morvaországi földterhermentesítési alaphól	169.906 „	178.388 „
9 A sziloziai földterhermentesítési alaphól	24.785 „	25.354 „
10 A görög földterhermentesítési alaphól	2.474 „	2.585 „
Összesen	789.346 frt	809.078 frt

Jegyzet.

A fentebbi visszafizetések iránti tárgyalások a bécsi képviselőház 1863. évi január 9-én tartott 18-ik gyűléséről jegyzőkönyvben nyomtatott terv alapján befejeztettek.

8-ik cím. Hűbérátvétel-díj kártalanítási tőkék visszafizetése.

Tétel			Szükséglet	
			osztak ért. forint	
			részletben	összesen
A földtehermentesítési kötvényekkel fedezett hűbérátvétel-díj kártalanítása cím alatti államadóságból a fennálló törlesztési tervek szerint 1868. évben a következő tőkehányadok fizetendők, u. m.:				
	1868. évi május 1-én	1868. évi november 1-én		
1	Az alsó-ausztriai földtehermentesítési alapnak	118.258 frt	118.084 frt	229.337
2	A felső-ausztriai földtehermentesítési alapnak	45.281 "	48.862 "	91.598
3	A salzburgi földtehermentesítési alapnak	5.144 "	5.278 "	10.417
4	A stajeroszági földtehermentesítési alapnak	61.380 "	62.864 "	124.194
5	A karinthiai földtehermentesítési alapnak	9.656 "	9.897 "	19.558
6	A tirolli földtehermentesítési alapnak	4.542 "	4.955 "	9.197
A hűbérátvételi díjak Karniolában és Görzben földtehermentesítési kötvényekkel tökéletesen még nem fedestettek, a miért is ebbeli törlesztési tervek nem léteznek.				
A törlesztési számítás szerint azonban 1868. évben fizetendő				
7	A karniolai földtehermentesítési alapnak	8.008 "	8.207 "	16.213
8	A görzoi földtehermentesítési alapnak	1.018 "	1.068 "	2.051
	Összeg	248.175 frt	254.890 frt	502.555
Rendkívüli szükséglet.				
	A belföldi társulatnak, a hadi kártalanítás alkalmából adott előleget ezüstben		—	8,000.000
Fedezet.				
	Az olasz kormány kincstári utalványaiából az alanti kimutatás szerint tőke és kamatként 1868. évben esedékes 15,068.899 forint, melyből		—	8,000.000
a hadkárpótlási előleg fedezetére szolgál, míg a 7,068.899 frtnyi maradvány az 1867. szeptember 25-én kelt megállapodások 11-ik §-a szerint közjövédelmet képez.				

1868-ik évben esedékes olasz kincstári utalványok.

Tétel	Esedékes	Részlet	Kamat	Összeg		
1	1868. január 8-án	2,800.000	184.111	11	2,984.111	11
2	1868. március 8-án	2,800.000	187.444	44	2,987.444	44
3	1868. május 8-án	2,800.000	210.777	77	3,010.777	77
4	1868. július 8-án	2,800.000	284.111	11	3,084.111	11
5	1868. szeptember 8-án	2,800.000	257.444	44	3,057.444	44
	Összeg	14,000.000	1,053.888	87	15,053.888	87
	kerék számban	—	—	—	15,053.888	—

Ezen költségvetés az alulírtak által megvizsgáltatott és helyesnek találtatott.

Kelt Bécsben 1867. év november hó 14-én.

A magyar kir. országos pénzügyminisztérium
névében

Weninger Vince s. k.
magy. kir. pénzügyminiszteri tanácsos.

Kindermannn Lajos s. k.
magy. kir. számtanácsos.

Langhammer Ferenc s. k.

cs. kir. számtanácsos,
az államadóság ellenőrzési bizottság titkára.

A cs. kir. pénzügyminisztérium névében

Schwabe Károly s. k.
cs. kir. minisztr. titkár.

Pálffy Ferenc s. k.
cs. kir. pénzügyi tanácsos.

Auerhammer Henrik s. k.
cs. kir. számtanácsos

Kimutatás

az 1867. év június végével az országos pénztároknál elhelyezett biztosítékokról és letéteményekről.

Országos főpénztár	3%	4%	5%	3%	4%	5%	Kama- tozatlan	Összesen
	biztosítékok			letétemények				
	osztrák értékű forint							
Bécs	59.444	—	1.110.704	1.119.691	187.001	986.999	7.410	3.421.249
Linc	2.725	—	127.794	3.708	63	—	1.161	135.886
Salzburg	710	—	35.264	3.570	11	—	2.293	41.848
Insbruck	18.830	—	138.936	777	28.146	—	88	181.777
Grác	4.320	—	139.968	3.509	3.078	—	—	150.875
Klagenfurt	1.878	—	30.816	142	88	—	—	32.919
Laibach	1.279	—	41.870	6.966	23.220	—	—	72.895
Triest	2.229	—	112.737	4.636	1.015	—	—	120.667
Zara	4.172	—	67.673	—	—	—	2.884	74.729
Prága	28.542	577	763.108	20.836	4.80	—	1.074	817.717
Brünn	3.363	—	169.963	99	—	—	—	173.425
Troppau	1.731	—	37.139	1.600	—	—	—	40.370
Lemberg	5.209	1.609	367.492	17.999	1.534	—	653	394.496
Krakkó	5.874	—	110.060	5.061	1.478	—	455	122.928
Cernovitz	161	—	42.236	3.526	58	—	936	48.917
Buda	35.879	—	358.694	39.590	4.830	—	702	439.695
Zágráb	4.963	—	65.694	—	—	—	—	70.657
Nagy-Szeben	509	—	113.419	—	—	—	—	113.928
A velencében létezett orszá- gos főpénztár rovására	—	—	47.582	—	—	—	—	47.582
Összeg	176.818	2.186	3.980.539	1.291.205	204.597	986.999	17.656	6.500.000

Jegyzetek.

A 86. laphoz.

¹ Minthogy az 1859. évi december 23-án kelt nyiltparancs (birodalmi törvénylap 229. sz.) szerint a kisorsolható régibb államadósság 1867. december végével az eredeti kamatlábra visszahelyezendő, ennél fogva a váltópénzben kamatozó kisorsolható tőkék a régibb államadósságból kihasítottak, az újabb államadósságnál ellenben és pedig: részben a pengő pénzbeni és részben az osztrák értékbeni kisorsolási adósságba soroztattak.

A 88. laphoz.

¹) Tekintettel az 1859. évi december 23-án kelt császári nyiltparancs határozataira, a p. p. kamatozó kisorsolható tőkék a régibb adósságból kihasítottak, és az újabb p. p. kisorsolási adósságba soroztattak.

A 89. laphoz.

A 4-ik tételhez. ¹ A szaporodás a kisorsolható régibb államadósság kevesbülésén alapszik.

A 8. 10. 11. és 13. tételhez. A kevesbülés az 1867. évben nyiltparancs szerinti törlesztésekre vonatkozik. — Minthogy az 1868. évben törlesztendő hányadok beváltása az 1868. évi december hó végéig terjedhet, 1868. évre kamatkevesbülés nem mutatott ki.

A 12. tételhez. A szaporodás az 1867. év II. felében valószínűleg történendő érvényesítéseken alapszik.

A 91. laphoz.

A szaporodás alapszik:

a 2. tételnél ¹ a kisorsolható régibb államadósság kevesbülésén; az 1867. évi június végével még ki nem bocsátott kötvényeken;

a 4. „ pedig az 50.000.000 frtnyi összegnek leendő teljes előteremtéséhez 1867. évi június végével valószínűleg szükségelt tőke kiegészítésén.

az 5. „ A kevesbülés az 1—5. tételnél a nyiltparancs szerinti törlesztéseken alapszik.

A 95. laphoz.

² Minthogy az 1868. évi december 31-én esedékes 1100 drb 1854. évi sorsjegykölcsön-kötvények 275.000 p. frittali kifizetésénél az ezek után 1868. szeptember végéig járó félévi kamatok is szolgáltatandók ki, ennél fogva a kamatszükségletnél 5775 o. é. forinttal több vétetett föl.

³ Az 1868. évbéli kamatkevesbülés az 1868. év I. felében visszafizetendő tőkehányadok utáni félévi kamatokat illeti.

A 97. laphoz.

- A 2. és 3. tételhez. A tőkekevesbülés a tervezetszerű visszafizetésekből áll. Az 1868. évi kamatkevesbülés az 1868. év első felében visszafizetendő tőkehányadok után járó félévi kamatokra vonatkozik.
- A 4. tételhez. A kamat kevesbülés az 1868. év első felében 500.000 forinttal esedékes második részlet után járó félévi kamatokból és további 40.000 frtból áll, miután kötelezvények már 1867. évi december-től kezdve fordítatnak adóbeizetésre.
- Az 5. tételhez. A tőkekevesbülés a két első tervezetszerű törlesztési hányadból, az 1868. évi kamatkevesbülés pedig az 1868. év első felében visszafizetendő tőkehányad utáni félévi kamatból áll.
- A 6. tételhez. A szaporodás az 1867. évi június végével még ki nem bocsájtott kötelezvényeken alapszik.
- A 7. tételhez. Az 1868. évi kamatkevesbülés az 1868. évi február elsején 600.000 frittal visszafizetendő kötelezvények utáni egész évi és augusztus 1-én 600.000 frittal visszafizetendő kötelezvények utáni félévi kamatból áll.
- A 9. tételhez. Az 1868. évi kamatkevesbülés az 1868. évi első felében kisorsolandó és visszafizetendő kötelezvények utáni kamatokból áll.
- ¹⁾ Ezek közt 14.800 forint a felváltási pénztárban, a melyekből 14.100 forint kamatozatlan.

1867: XV. törvénycikk

az államadósságok után a magyar korona országai által vállalandó évi járulékról.

Az államadósságok után az 1867. évi XII. t.-c. 53. és 54. §-ai-ban kikötött feltétel alatt és módon elvállalandó évi járulék iránt, az idézett t.-c. 55. §-ában érintett előleges értekezés a magyar korona országainak s ő felsége többi országainak küldöttségei közt megtartatván, miután az egyezmény, mely e tárgyban a magyar felelős miniszterium és ő felsége többi országainak miniszteriuma által ugyanazon törvény 61. és 67. §-ai szerint egyetértőleg készített, országos tanácskozás alá vétetett és országos határozat erejére emeltetett: ez egyezmény s illetőleg országos megállapodás ő cs. és apost. kir. felsége szentesítésének hozzájárultával, ezennel az ország törvényei közé igtattatik, a mint következik:

1. §. Az 1868-ik évi januárus 1-jétől kezdve a magyar korona országai, az eddigi államadósságok kamatainak fedezéséhez, 29,188.000 forintnyi állandó, további változás alá nem eső évi járulékot fizetnek, s ebből 11,776,000 forintot érepénzben.

2. §. Egyszersmind egyezsileg megállapittatik, hogy 1868. május 1-éig törvényjavaslat terjesztessék elő alkotmányos tárgyalás végett, mely által a jelenleg létező különféle adóssági címek lehetőleg kimerítő módon egységes járadékadóssággá változtassanak át, s a pénzügyeknek tőkevisszafizetések általi terhelhetése lehetőleg kevesbítették. A mi azon adósságcímek tőkevisszafizetését illeti, melyek természetüknél fogva ily egységes járadékadóssággá átváltoztatásra nem alkalmasak, ezekre nézve törvényesen megállapítandó, hogy a visszafizetésükre megkívántató összegek jövőbeli egységes járadékadóssági kötvények kibocsátása által szereztessenek évenkint be, s hogy az ezen beszerzésből származó tehertöbbletet ő felsége többi országai és királyságai vállalják el, s hozzá a magyar korona országai által évenkint egy millió egy száz ötven ezer frtnyi állandó összeg fizettessék és ebből 150.000 forint ezüstben; ellenben

Kvassay: A dománialis kölcsön.

minden, e törlesztések folytán eső kamatoknak, valamint a státusadóssági kamatszervények és sorsjáték-nyeremények után fizetendő adóknak és ő felsége többi országai és királyságai javára kell esniük.

A fentabbi, ezüstben járó 150.000 forint által azonban az osztrák általános földhitelintézettel kötött s mintegy félig magyar kincstári uradalmakra kebelezett államjóságkölesön határozatlik törleszteni, melynek kamatai az I-ös §-ban megállapított állandó év-járulékból befoglaltatnak.

A magyar kincstári uradalmaknak ezen bekebelezett kölesön alóli teljes felszabadítása után tehát ama 150.000 forintnyi, ezüstben járó fizetés megszűnik, s a tervszerű törlesztés vagy az egész kölesönnek korábbi visszafizetése szerint az évi kamattjárulék és az államadósságkölesön kamatainak Magyarországra eső részéhez képest kevésbitendő.

A magyarországi állampénztárakban elhelyezett biztosítékokat és letéteményeket annak idején a magyar pénzügyi igazgatás fogja visszafizetni. Az ezekért járó kamatok azonban a 29,188.000 forintnyi állandó évjárulékból befoglaltatnak, s a mennyiben a fizetés Magyarországon történik, ezen összegbe beszámítandó.

3. §. Határozottan megállapítottatik, hogy 1889. január 1-től kezdve a két pénzügyi kormányzat vezérelvét a bevételek és szükségletek közti egyensúly helyreállításának kellend képeznie.

Ha mindamellett a magyar koronai országai s ő felsége többi országai és királyságai pénzügyi kormányzatai közül valamelyik oly helyzetbe jutna, hogy szükségleteinek vagy hozzájárulási kötelezettségeinek fedezését a rendes jövedelmi forrásokból kiteremteni nem bírná: akkor az erre megkívántató rendkívüli forrásokról saját hitelére köteles gondoskodni.

4. §. Midőn mindkét fél érdekében s különösen oly szükségletek fedezésére, melyek a *pragmatica sanctio* értelmében a közös ügyekhez tartoznak, rendkívüli kiadások teendők, s netalán célszerűnek mutatkozik ezekre az 1867: XII. t.-c. 56. és 57. §§-a a két törvényhozás (birodalmi tanács és országgyűlés) jóváhagyásával új kölesönt közösen venni fel: ily esetekben a kamatok és azon esetre ha a tökeviszafizetés volna kikötve, ez utóbbi is a magyar korona országai s ő felsége többi országai és királyságai között azon irányban fognak megosztatni, a mely a kölesön felvételekor a *pragmatica sanctio*ból folyó közös ügyek költségeinek fedezéséhez járulása nézve fennáll.

5. §. Az állampénzekből és váltó-pénzjegyekből álló s összesen 312,000,000 forintot tevő függő adósság mindkét fél közös jótállása alá helyeztetik.

Mivel pedig a gmundeni, aussei és helleini sóbányákra bekebelezett 100,000,000 forintnyi zálogjegyek, a melyeknek kamatoztatásához és törlesztéséhez szükséges összegekből a Magyarországra

eső évi járulék az 1. és 2. §§-okban megállapított állandó és változathatlan összegekben már befoglalva van, oly összefüggésben állnak az államjegyek forgalmával, hogy a zálogjegyek és az államjegyek együttvéve 400 milliót meg nem haladhatnak ugyan, de ezen véghatáron belől a zálogjegyek időnkinti kevesbedése a forgalomban államjegyekkel pótolandó: a két fél jótállása az államjegyeknek ez összefüggésből időnként eredhet többletára is kiterjesztetik.

Az államjegyekből és váltó-pénzjegyekből álló függő adósságnak minden más szaporítása, valamint jövőben a megállapítására (*Fundirung*) szolgáló rendszabályok, csak a két minisztérium kölesönös beleegyezésével s a két törvényhozás (birodalmi tanács és országgyűlés) jóváhagyása mellett jöhetnek létre.

6. §. Mind a magyar korona országainak, mind ő felsége többi országainak tetszésükre hagyatik, államadóssági kamattjárulékat adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbeli töke visszafizetése által csökkenteni. A törlesztett adósságösszeg kamatainak megfelelő összeg ez esetben a törlesztő pénzügyi kormányzat hozzájárulási tartozásából levonatik.

7. §. A mi azon kötelezettségeket illeti, melyek a vasúttársulatokat illető, szerződészerű biztosítékokból származnak, ezeket a magyar korona országai és ő felsége többi országai és királyságai közül azon fél viseli, a melynek területén fekszenek a vasutak, s ennek megfelelően azon visszafizetések is, melyek netalán valamely társulattól az eddigelé nyert előlegnek fejében járnak, ugyanazon országokat illetik.

A mindkét fél területén átvágó vonalakra, névszerint a déli-, az állam- és az építendő kassa-oderbergi vonalakra, továbbá a dunagőzhajózási társaságra vonatkozólag külön egyezmény fog köttetni.

8. §. Külön leszámítolási bizottság küldetik ki megvizsgálni és megállapítani a központi pénzügyek követelési tételeit, melyek az illető feleknek fenntartott adóhátralékokat és az előbbi §-ban említett vasúttársulatok iránti követeléseket kizárva, az 1867. évi december hó utolsó napján már lejárt s még ki nem vett kamatok és tökeviszafizetések fedezésére vannak határozva.

9. §. Mind a magyar korona országai, mind ő felsége többi országai kötelezik magukat a közös kiadási és államadóssági járulékok fedezésére havi bevételeik egy részletét, — mely ezen bevételekhez oly arányban van, mint összes járulékok összege az illető évi kiadási budgetjük főösszegéhez — minden hóban beszolgáltatni.

Ha a havi részletek ama hozzájárulási tartozás összegét nem érnék fel: kötelezik az említett országok magokat, a különbözetet, bevételeikre való tekintet nélkül, teljesen beszolgáltatni, és pedig oly időközben, hogy a központi pénzügyi szükséglet fenn ne akadjon.

Ez esetben a közös pénzügyminiszter a magyar korona országai

gainak s illetőleg ő felsége többi országainak pénzügyminiszterével kellő egyezményre fog lépni.

Jelen törvény akkor lép életbe, ha tartama, valamint a közös költségek fedezési aránya iránt létrejött egyezmény s a magyar korona országai és ő felsége többi országai közt kötendő vám- és kereskedelmi szerződés ő felsége többi országai és királyságai által is elfogadtatott, s ő császári és apostoli királyi felsége által az utóbb érintett országokra és királyságokra nézve is szentesítettett.

3774 B

1000.

1971

31 NKE EKK KTK Karfi Könyvtár 2014. 0. 7.
00071105 *szűz*

Államárnyok.

